- 4 -

NİSÂ SÛRESİ

Mushaf'taki sıralanışına göre 4, sûre, nüzûl sırasına göre 92, uzun sûreler kısmının da üçüncü sûresidir. Âyetlerinin sayısı 176 dır. Medine'de nâzil olmuştur.

"Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adıyla"

Hamd yalnız ve yalnız âlemlerin Rabbi olan Allah'a mahsustur. Salât ve selâm Allah'ın Rasûlüne ve onun pak aile halkına ve ashabına olsun. Rabbimiz bizden kabul buyur. Çünkü sen her şeyi işitensin, her şeyi bilensin

Muhterem arkadaşlar, Allah izin verirse bu haftadan itibaren kulluk kitabımızın dördüncü sûresini birlikte okumaya, birlikte tanımaya başlayacağız. Allah izin verirse her hafta çok kısa şerhlerle beş on hadis okuyacağız ve bu sûreden de okuyabildiğimiz kadar âyetler okuyarak benim hesabıma göre mayıs ayına kadar Nisâ'yı bitirmeye çalışacağız.

Sizlerden istediğim bu sûreyi mutlaka en az iki tefsirden o-kuyup geleceksiniz ve burada derse katılacaksınız. Allah için okumadan gelmemeye çalışın. Sadece dinleyici konumunda olmayın. Ayrıca kendi çalışıp geldiğiniz ve bir de benden dinlediğiniz bu sûreyi hanımınız ve çocuklarınızın dışında en az üç gruba anlatmanızı isteyeceğim. Geçen sene bu iş biraz gevşek gitti, sizler de ben de bunun farkındayız. Ama bu sene Allah izin verirse bunu biraz daha sıkı tutacağız. Herkes gruplarını oluşturacak ve imkân buldukça inşallah sizi dinlemeye ben de gelmeye çalışacağım.

Sonra yine bir başka hususu şöyle belirteyim. Ders bittikten sonra yine Allah için eğer burada oturacaksanız başka bir şey konuş-mayın. Ya hiç konuşmadan susun, ya da sadece okuduğumuz âyetler üzerinde konuşun. Buradaki konuşmalarımız sadece okuduğumuz bölümün daha iyi anlaşılması adına olsun. Değilse ders bittikten sonra seçime, geçime, paraya, pula, dükkana, tezgaha veya eylemsel konuşmalara öyle bir dalıyoruz ki bu âyetler unutuluyor ve olduğu yer-de kalıveriyor Allah korusun. Bu gerçekten çok tehlikeli bir durumdur bizim için. Ya okuduğumuz bu âyetlerin etkisi kafamızdan silinmeden hemen buradan kalkıp gidelim, ya da bu âyetlerin daha iyi anlaşılmasına yönelik şeyler konuşalım. Eğer konuşacağımız başka şeyler varsa Allah'ın gecesi gündüzü mü bitti? Başka bir zaman oturup onları da konuşalım. Kaldı ki bunlarsız onların konuşulup anlaşılması da, çözüme kavuşturulması da mümkün olmayacaktır, bunu da biliyoruz.

İki hafta önce buradaki oturumumuzda her arkadaşın belirleyeceği gruplar konusunda anlaşmaya varmıştık. Aradan iki hafta geçti. İnşallah her arkadaş hafta içinde kaç gruba ders yapacaksa şu andan itibaren onu bildirsin. Önümüzdeki haftaya kadar bu iş netleşmiş olmalıdır. Bunu başka hiçbir gâyeyle değil sadece Allah için yapmak zorunda olduğumuzun şuuruyla hareket edelim inşallah.

Sûrenin âyetlerini okumaya başlamadan önce sûreyle alâkalı genel bir kaç söz söyleyelim. Arkadaşlar, Nisâ sûresi Medineli bir sûredir. Medine'de inmeye başlayan sûre Medine'de Müslümanların yeni başladıkları bu hayatlarında İslâmî bir cemiyet yapısını inşa etmeyi, İslâm cemaatının temellerini en güzel bir biçimde oluşturmayı hedefleyen bir sûredir. Yeryüzünde denge unsuru olarak çıkarılan, tüm in-sanlığın kendisini örnek alacağı, tüm insanlık problemlerinin kendisine havale edileceği, insanlığın kendisine bakarak sapma noktalarını anlayabileceği, gelmiş geçmiş ümmetlerin en hayırlısı olan bu İslâm ümmetinin yeryüzünün en mukaddes emânetini yüklenebilmesi için, mükellefiyetlerinin, sorumluluklarının neler olduğunu? Bu ümmeti bekleyen tehlikelerin neler olduğunu en güzel bir şekilde ortaya koyarak ümmeti geleceğe hazırlayan bir sûre. Medine'deki İslâm cemiyetini içinden kopup geldiği Mekke cahiliye toplumunun pisliklerinden arındırmayı, Müslümanların oradan getirip üzerlerinde taşıdıkları cahili-yenin izlerini, kalıntılarını silmeyi ve İslâm'ın kendisine özgü şahsiyetini oluşturmayı hedefler. Rabbimiz bu sûresinde uzun uzun hıristiyan, yahudi, müşrik ve münâfıkların bozukluklarını, sapmalarını, kokuşmuş düşünce ve inanış yapılarını anlatarak Müslümanların onlar gibi olma-malarını öğütler.

Sûrede cahiliyenin toplumda var olan fakirlik problemine, yetimlik problemine bakış açıları, kadınlara bakış açıları, kadınlara zulmedişleri, kadınları mîrastan mahrum edişleri, temizlik ve pislik anlayışları, pis olanları

temiz olanlara tercih edişleri, fâizi ve tüm haram yollardan, bâtıl yollardan kazanmayı helâl kabul edişleri, emânet mefhumunu kaldırıp haince bir hayat yaşamaları, aile bağlarını koparıp, akrabalık ilişkilerini bozup birbirlerine zulmedişleri gündeme getirile-rek Müslümanların onlar gibi olmamaları öğütlenir.

Allah'ın istediği biçimde içtimaî nizamın temelleri atılır. Toplumdaki sosyal dengeyi ve huzuru sağlayan bu nizamın adı olan dinin tarifi yapılır bu sûrede. Toplumun üyelerinden erkek ve kadının toplum içindeki yerleri belirlenir. Erkek ve kadının bir bütünün tamamlayıcısı olarak her ikisinin de birbirlerine eşit oldukları, her ikisinin de kulluk noktasında, Allah'ın emirlerine muhatap olma noktasında eşit oldukları anlatılır. Herhangi bir konuda ihtilafa düştüklerinde mü'min-lerin başvuracakları itaat mekanizmaları anlatılır. Yine itikadî noktada mü'minlerin tâğutlarla münâsebeti, onlara karşı takınacakları tavır ortaya konulur.

Sonra yine bu sûrede Mekke'de Müslümanların zayıf oldukları bir atmosferde kendilerine pek rastlanılmayan, ama Medine'de mü'-minlerin güçlü oldukları bir ortamda yavaş yavaş oluşmaya başlayan münâfıkların durumları anlatılır.

Yine ibâdet kurallarının da muamelât kurallarının da yaratıcıdan gelmesi ilkesi anlatılır sûrede. Hayatı ikiye bölmenin ve birisinde Allah kaynaklı, ötekisinde de başkaları kaynaklı yaşamanın şirk olduğu vurgulanır. Yine mü'minlerin velîlerinin Allah olduğu, hayatlarına sadece Allah'ın karışması gerektiği, Allah'tan başkalarının velâyeti altına girerek onların kendileri adına aldıkları kararları uygulamalarının asla caiz olmadığı, ve hattâ mü'minlerin kendileri gibi inanmayan kimselerle aile ve akrabalık bağları ne olursa olsun kesinlikle saflarını ayırmaları emredilmektedir. Bunun için de Müslümanların İslâm'ın ve Müslümanların hâkim olmadığı Mekke dar'ul harp konumundan İs-lâ-m'ın ve Müslümanların egemen olduğu Medine dar'ul İslâm ortamına hicret etmek zorunda oldukları ve kıyamete kadar bu hicretin Müslümanlar için geçerli olduğu vurgulanır.

Ve Medineli Müslümanlara Müslüman oldukları halde Mekke'-den Medine'ye hicret etmeyenlerle hicret edecekleri ana kadar dostluğun kesilmesi emredilir. Sonra yine Mekke'deki Müslümanlarla alâkalı mus'taz'af kavramı kullanılır. Müslümanlara Mekke'deki mus'-taz'af kardeşlerini kurtarmak üzere harekete geçmeleri öğütlenir. Sonra uzunca bir bölüm Müslümanları malları ve canlarıyla Allah yolunda cihada teşvik eder. Ayrıca cihad esnasında, sıcak savaş ortamında korku halinde kılınacak namazdan söz edilir. Sonra Allah'la, Allah'ın sistemiyle, Allah'ın âyetleriyle alay edilen bir mecliste oturma-ma emri gündeme getirilir. Sonra namazla alâkalı bir nifak alâmeti çizilir. Sonra yine Allah'ın tüm günahları affedeceği ancak şirki affetme-yeceği anlatılır. Sonra

sûre içinde yahudiler Allah'ın gönderdiği bu son dine iman etmeleri konusunda bir daha uyarılır. Ve nihâyet işte böyle Rabbimizin âyetleri devam eder.

Bu kısa mukaddimeden sonra inşallah sûrenin âyetlerini tek tek tanımaya çalışalım.

Az evvel de ifade etmeye çalıştığım gibi Nisâ sûresinin ilk bölümlerinde Rabbimiz Medine'de özgür bir hayata kavuşmuş Müslümanların sadece Allah egemenliği altında Müslümanca bir aile hayatının nasıl gerçekleştirileceğini, âhiret inancına ve Allah egemenliğine bina edilen böyle bir hayatta erkeğin ve kadının nelere dikkat edeceğini ortaya koyar. Rabbimiz ilk âyetinde ***"Ey insanlar!"*** diyerek sözlerine başlamaktadır. Halbuki biz biliyoruz ki Medineli âyetlerde Rabbimiz genellikle ***"Ey Müslümanlar"*** diye söze başlıyordu. Buradan anlıyoruz ki sûrenin bu bölümünde Rabbimizin gündeme getireceği konu sadece Müslümanları değil tüm insanlığı ilgilendiren bir konu olduğu için böyle hitap tarzı tercih edilmiştir. Çünkü ileride farklı coğrafyalarda yaşayan, farklı inanışlarda olan insanların birbirleriyle evlenmeleri, hayatlarını birleştirmeleri söz konusu olabilecekti.

İleride mü'min kâfirle, kâfir ve müşrikler de mü'minlerle karşı karşıya gelebilecekler, çeşitli ilişkiler içine girebileceklerdi. Onun içindir ki Allah egemenliği altında yaşanacak bir hayatın temellerini atan Rabbimiz burada insanlığın tek asıldan, tek kaynaktan meydana geldiğini gündeme getirerek insanların Hz. Adem'le Havva'dan türediklerini unutmadan, atalarının ve analarının tek olduğunu göz ardı etmeden, tek babanın ve ananın evlâdı olduklarını unutmadan birbirlerine karşı merhamet ve şefkat esasları üzerine hayatlarını bina etmeleri hatırlatılmaktadır.

Tek anadan babadan meydana gelmiş insanlar olarak birbir-lerine karşı zalim olmamaları, birbirlerine karşı haksızlık etmemeleri istenmektedir. Ama gelin görün ki Allah'ı tanımayanlar, Allah'ın kitabı-nı tanımayanlar, Allah'ın bu emirlerinden gafil bir hayat yaşayanlar, yaratılış yasasından habersiz olanlar, yaratılış konusunda Allah'ı devreden çıkararak, Adem (a.s)'ı diskalifiye ederek kendilerinin maymundan geldiklerini iddia edenler Rablerinin kendilerine lütfettiği ellerindeki güç ve kuvvetlerine güvenerek Allah'a rağmen, Allah'ın âyetleri-ne rağmen kendi kardeşlerine zulmetmektedirler.

Ama İslâm'dan habersiz yaşayan kâfirler ve müşrikler ne yaparlarsa yapsınlar, nasıl yaşarlarsa yaşasınlar yeryüzünde Allah'ın istediği hayatı gerçekleştirmek mecburiyetinde olan, yeryüzünde Allah yasaları çerçevesinde denge unsuru olarak bir hayat yaşamak zorun-da olan mü'minlere Rabbimiz nasıl bir aile yapısı kurmaları gerektiği-ni, nasıl bir içtimaî düzen tesis etmeleri gerektiğini, birbirlerine karşı nasıl davranmaları gerektiğini, kadınlar olarak,

erkekler olarak, baba-lar evlâtlar olarak, ölenler doğanlar olarak, evlenenler boşananlar olarak, babalılar yetimler olarak Allah egemenliği altında nasıl bir hayat yaşamaları gerektiği konusunda işte Rabbimiz kitabını arz ediyor, bize âyetlerini sunuyor, hayatın her alanıyla alâkalı yasalarını, özellikle de bu sûrede yoğun olarak bize gönderiyor.

1. "Ey İnsanlar! Sizi tek bir nefisten yaratan, ondan eşini var eden ve ikisinden pek çok erkek ve kadın meydana getiren Rabb'inize hürmetsizlikten sakının. Kendisi adına birbirinizden dilekte bulunduğunuz Allah'ın ve ak-rabanın haklarına riâyetsizlikten de sakının. Allah şüphesiz hepinizi görüp gözetmektedir."

Ey insanlar Rabbinize takvalı olun. Rabbiniz konusunda takvalı olun. Rabbinizin koruması altına girin. Rabbiniz için bir hayat yaşayın. Hayatınızın yasalarını Rabbinizden alın. Yolunuzu Rabbinizin programıyla belirleyin. Rabbinizin helâl haram sınırlarına riâyet ederek bir dünya yaşayın. Sürekli Rabbinizin huzurunda, Rabbinizin kontrolünde olduğunuzu unutmadan, hayatınızın hesabını O'na vereceğinizin şuuru içinde O'na lâyık bir hayat yaşayın. Aklınız, fikriniz, kafanız, gönlünüz, geceniz, gündüzünüz hep Rabbinizle birlikte, Rabbi-nizin rızasıyla birlikte olsun. Almanız vermeniz, küsmeniz barışma-nız, evlenmeniz boşanmanız, hukukunuz eğitiminiz, kazanmanız, har-camanız, rızanız hoşnutluğunuz, bağlılığınız minnetiniz hep Allah için olsun.

Öyle bir Allah ki, sizi tek bir nefisten yarattı. Sizi babanız Adem'den yarattı. Rabbimiz önce yeryüzünde atamız Adem'i yarattı sonra da ondan bizleri yaratmıştır. Geçen seneki derslerimizde Bakara'yı tanımaya çalışırken Adem (a.s) in yaratılışını görmüştük.

Ve ondan da zevcini yaratmıştır Allah. Ondan Havva anamız yaratılmıştır. Ve her ikisi birden insan cinsinin bir bölümünü teşkil ederek bir bütünü tamamlamışlar ve böylece Allah'ın dilemesiyle her ikisi de varlık dünyasına çıkmışlardır.

Acaba buradaki "ondan" da eşini, Havva'yı yaratmıştır ifadesini nasıl anlayacağız? Bu konuda bir açıklamada bulunalım inşallah.

İlk insan ve ilk peygamber Âdem (a.s)'in eşi, beşeriyetin anası ve ilk kadın. Hz. Havva'nın ne zaman ve nasıl yaratıldığı hakkında muhtelif rivayetler bulunmakla birlikte, bu konuda tam anlamıyla net ve kesin bir bilgiye sahip değiliz. Şu kadar var ki, Hz. Âdem (a.s)'den (veya Adem ile aynı maddeden) yaratılmış olduğunu, işte bu sûrede ifade edilen "Ey insanlar! Sizi bir tek nefisten yaratan, ondan eşini var eden ve her ikisinden pek çok erkek ve kadın türeten Rabbinize karşı gelmekten sakının " ayetlerinden öğreniyoruz.

Âyetlerden anlaşılan ya Hz. Havva'nın, Hz. Âdem'le aynı mad-deden yani (nefis) den yaratılmış olduğu ve önce Hz. Adem (a.s)'in bilahare Hz. Havva'nın var edildiğidir. Ya da "... ve eşini de ondan var eden Allah'tır" ifadesini, Havva'nın Âdem'den, Âdem'in vücudunun bir uzvundan yaratıldığını anlamaya çalışıyoruz.

Dikkat edilirse Kur'an-ı Kerîm; "Sizi bir tek nefisten yaratan O'-dur" ifadesiyle, bütün insanların bir tek nefisten yaratıldığını, Hz. Havva'nın da "ondan" yani o nefisten yaratıldığını kast etmekte olduğu anlaşılacaktır. Âyetteki "ondan" maksat, Âdem (a.s) olabileceği gibi, Âdem'in yaratılmış olduğu asıl madde de olabilir. Yani nefis de olabilir. Doğrusunu en iyi bilen hiç şüphesiz Allah'tır.

Havva'nın malum bir tek nefis'ten yaratıldığı kesin olmakla birlikte, yaratılış keyfiyeti hakkında, Kur'an-ı Kerîm'de daha fazla bir açıklama bulamıyoruz. Ancak bazı tefsirlerle birtakım zayıf hadislerde, Tevrat'ın ifadelerine benzer nakiller görmekteyiz ki, muhtemelen bu rivayetler İsrâiliyattan alınmadır. Bu konuda İbn-i Kesîr'in tefsirine aldığı rivayet aşağı yukarı şu mealdedir:

İblis (malum suçundan dolayı) Cennet' ten çıkarıldıktan sonra, Âdem (a.s) Cennete yerleştirilir. Kendisiyle teselli olacağı bir eşi olmaksızın, yalnız başına bir müddet orada dolaşır. Bir ara uykuya dalıp uyanınca başucunda, Allah'ın, kaburga kemiğinden yarattığı bir kadın görür. "Sen nesin?" diye sorar. Kadın: "bir kadın" diye cevap verir. Daha sonra kadına niçin yaratıldığını sorar. Kadın, "benimle teselli olman için" diye cevap verir.

Bu arada melekler onları görür ve Âdem'in bilgisini ölçmek için kadının kim olduğunu sorarlar. Âdem (a.s), onun Havva olduğunu söyler. Neden O'na bu ismi verdiğini sorduklarında; "çünkü o, canlı bir şeyden yaratıldı" diye cevap verir

(İbnu Kesîr, "Tefsîru'l-Kur'ani'l-Azîm", I, 112)

Buhârî'nin nakline göre ise, Peygamber (s.a.s);

"Kadınlara iyilikle muamele edin, zira kadın kabur-ga kemiğinden yaratılmıştır"

Başka bir rivayette:

"Kaburga kemiği gibidir" kaburga kemiğinin en eğri kısmı üst tarafıdır. Onu düzeltmeye çalışırsan kırılır, kendi haline terk edersen, devamlı eğri kalır. O halde kadınlara karşı iyi davranın"

(Buhârî, Enbiyâ, 1)

Tavsiyesinde bulunmuştur. Müslim'in rivayetinde ".... onu düzeltmeye çalışırsan kırılır, onun kırılması talakıdır" ibaresi vardır.

Gerek İbn Kesîr'in tefsirine aldığı, gerekse Buhârî'nin Sahihinde geçen her iki rivayet de İslâm Âlimlerinin bir kısmı tarafından tenkide uğramıştır. Daha önce de geçtiği gibi, Kur'an bu hususta sustuğu için, bizim bazı zayıf rivayetlere dayanarak ileri geri konuşmamız doğru olmayacaktır. Hele hele bazı kimselerin yaptığı gibi Hz. Havva'nın Hz. Âdem ile nikahlarının kıyılması esnasında Cebrâil'in ve diğer bazı meleklerin şahit olduğu, cennet'ten kovulduktan sonra Âdem'in, dünyanın filanca yerine, Havva'nın da falanca yerine indirildikleri, seneler sonra Mekke'de buluştukları, Âdem'in" ayağım yere vurmakla Zemzemin fışkırdığı, Havva'nın bu su ile ilk hayızından temizlendiği, Hz. Âdem'den iki yıl sonra vefat edip aynı yere defnedildiği rivayetlerine itibar edilmez, uydurma bilgilerdir.

Hz. Âdem ile Havva'nın, cennet'ten niçin çıkarıldıkları Kur'an'-da zikredilmektedir. Kur'an'da açıkça ifade edildiği gibi Cenâb-ı Allah, Hz. Âdem ile Havva'ya cennette istedikleri meyvelerden istedikleri ka-dar yiyebileceklerini, ancak bir tek ağaca yaklaşmamalarını emrettiği halde şeytan onları kandırıp ağaca yaklaşmalarına vesile olmuş, neticede her ikisi de cennetten çıkarılmışlardır.

"Şeytan, oradan ikisinin de ayağını kaydırttı, onları bulundukları yerden çıkardı..."

(Bakara, 36) ayetinden ilk önce iğva edilenin Havva olduğunu asla ifade etmez; aksine her ikisinin de birlikte aldatıldıklarını ifade eder.

"Şeytan, ayıp yerlerini kendilerine göstermek için onlara fısıldadı: Rabbinizin sizi bu ağaçtan alıkoyması melek olmanız veya burada temelli kalmanızı önlemek içindir"

(A'râf,20) âyeti ise buna daha açık bir delildir. Hattâ:

"Şeytan, O'na vesvese vererek ey Âdem! Sana ebedîlik ağacını göstereyim mi?' "Bunun üzerine ikisi de o ağacın meyvesinden yedi, ayıp yerleri görünüverdi..."

(Tâhâ,120, 121 âyetlerinin zahirine bakarak, şeytanın Hz. Âdem'i öncelikle kandırdığı sonucunu çıkarmak mümkündür.

İsrailî rivayetlere itibar ettiğimiz takdirde, kadının toplumda hukuk ve ahlâk yönünden düşük bir konuma girdiğini de kabul etmiş oluyoruz. Halbuki İslâm hiçbir din ve ideolojinin kendinden üstünlüğünü kabul etmediği gibi, kadına gerçek değeri kendisinin verdiğini her vesileyle ispat etmiştir. Tahrifata uğramış dinlerin ve putperestliğin kadını aşağılık bir varlık kabul edip, insanlığın başına gelen belâların te-mel etkeni saydığı ve bu yüzden sakınılması gereken aldatıcı bir tuzak ve pislik kaynağı, erkeğin yanında sözü bile edilemeyecek bir mahluk şeklinde telakki ettiği bir dönemde İslâm, kadının gerçek yerini belirlemiş, ona gereken değeri vermiştir. Kur'an, kadının Hz. Âdemle aynı nefisten yaratıldığını vurgulayarak; gerek yaratılış, gerek hukuk ve gerekse toplum açısından aynı değerde olduklarını, yaratılış bakımından iki cins arasında bulunan bazı farklılıkların biri diğerini ta-mamlayan iki parça arasındaki farktan öteye gitmediğini beyan eder.

Ve ikisinden de birçok erkek ve kadınlar yaratan, çıkaran Allah'tır. İkisinden birçok oğullar ve kızlar yaratan Allah'tır. Kadınlar ve erkekler olarak hepiniz aynı kökten, aynı asıldan gelmektesiniz. Hepinizin menşei birdir. Hepiniz aynı yaratılış yasasına tabi Allah'ın kullarısınız. İçinizde yaratılış noktasında, kulluk noktasında ayrıcalık sahip-leri yoktur. Hepinizi sizin kendi iradelerinizin dışında mutlak egemen olan bir irade dünyaya getirmiştir. Varlığınızı Rabbinize borçlusunuz.

İşte böyle bir Rabbe kulluk edin, böyle bir Rabbi dinleyin, böyle bir Rab için hayat sürün. Çünkü bu Rab sizi var eden, sizin hayatı-nızı başlatandır. Sizler varlığınızı ve varlığınızın devamını ona borçlu-sunuz.

Öyleyse yaratıcılıkta kaynağın tekliği, yaratıcının tekliği hayat programının da tekliğini gerektirir. Hayatta uygulanacak anayasanın tekliğini gerektirir. Öyleyse ey kullarım, sadece bana kul olun ve sadece benim anayasam istikâmetinde bir hayat yaşayın buyuruyor Rabbimiz.

Eğer şu anda insanlar farkında olmadıkları bu gerçeği bir anlasalar, varlıklarının gerçek sahibinin Allah olduğunu bir kavrasalar, mutlaka hayatlarında minnet duyacakları varlığın Rableri olduğunun bilincine ulaşacaklar ve ondan gelen hidâyete tabi olacaklar. Eğer şu anda yaratıcıları olan Rablerinin varlığından ve o Rablerinin kendilerine gönderdiği hidâyet hediyesinden habersiz yaşayan, onun için de düşüncesini, yasalarını soy ayırımı, ırk ayırımı, renk ayırımı tefrikası üzerine oturtmaya çalışan şu modern cahiliye bu gerçeği bir anlasa o da tüm gücüyle tek rubûbiyet gerçeğine bağlanmak için can atacak ama ne yazık ki tüm bu gerçeklerden habersiz oldukları için tarih bo-yunca ırklara ayrı bakmışlar, renklere ayrı bakmışlar, toplumlara ayrı bakmışlar, kadına ayrı, erkeğe ayrı bakmışlar ve hep şer kaynağı olmaya devam etmişlerdir.

Buradan anlıyoruz ki bu cahiliyenin ortaya attığı tekâmül nazariyesi herzeden başka bir şey değildir. Yine yaratılış konusunda etkili kabul ettikleri tabiat, toplum gibi yorumları zırvadan başka bir şey değildir. Çünkü akıl ve şuurdan mahrum olan şu tabiatın, kendisine hük-meden insan gibi akıllı, iradeli, düşünen bir varlığı yaratması mümkün değildir.

Allah Adem'i yaratmış, ondan Havva'yı ve her ikisinden de erkekleri ve kadınları yaratmıştır. Yâni Rabbimiz tüm yeryüzü ailesini bir tek aileden başlatmıştır. Böylece tüm yeryüzü insanlığı tek aileden gelme tek ailedir. Cemiyetin temelini tek aile teşkil etmektedir. Böyle değil de Rabbimiz başlangıçta bir anda pek çok aileler, pek çok kadınlar ve erkekler yaratabilirdi. Ama eğer böyle dileseydi o zaman insanlar arasında akrabalık bağları olmayacaktı. Onun için Rabbimiz tek babanın, tek ananın evlâtları olarak yarattı bizleri ve bakın önce rubûbiyet bağına sonra da bu akrabalık bağlarına dikkat çekti. İlk zamanlar bu rubûbiyet ve akrabalık bağları çok kuvvetliydi. Adem'in çocukları her iki bağa da dikkat ediyorlardı. Ama sonradan bu iki bağın ikisi de sarsıldı. Zaten rubûbiyet bağının sarsılması arkasından öteki bağların da sarsılmasını kaçınılmaz hale getirecektir.

Şimdi düşünün ki, bir evdeki ailenin tamamı, bir ülkedeki insanların ya da tüm dünyadaki insanların tamamı Adem'dir ve Havva'dır. O zaman nasıl oluyor da Adem'le Havva birbirlerini tamamla-yarak gâyet geçimli bir şekilde Allah için bir hayat yaşadıkları halde şu anda bir aile içindeki Adem'le Havva, bir şehirdeki Adem'lerle Hav-va'lar, bir dünya içindeki Adem'lerle Havva'lar aynı hayatı yaşayamı-yorlar? Sebep nedir ki bir aile içindeki Adem'le Havva geçimsiz? Sebep nedir ki bir köydeki Adem'ler Adem'lerle, Havva'lar Havva'larla, Adem'ler Havva'larla uyumsuz? Neden şu anda dünyada Adem'ler Havva'lar birbirleriyle kanlı bıçaklı? Neden bu insanlar arasındaki kav-ga? Neden birbirlerini yemeye çalışıyor bu insanlar? Bir düşünüverseler insanlar hepsinin bir aile olduklarını, hepsinin bir babadan anadan gelme kardeşler olduklarını o zaman aralarındaki bu kavgaların ne kadar anlamsız olduğunu anlayacaklar.

Rablerinin Allah olduğunu, Rableri tarafından bir tek asıldan yaratıldıklarını anlayacaklar ve Rablerinin hayat programına yönelecekler ve artık kendi aralarındaki bu kavgalara son verecekler, insan gibi bir hayat yaşamaya yönelecekler. Kendilerinden bir ailenin fertleri olarak sulh isteyen, barış isteyen, sükûnet isteyen Rablerinin şu âyetlerine bir kulak verseler anlayacaklar bunu, ama maalesef insanlar Rablerinden de Rablerinin bu âyetlerinden de gafil bir hayat yaşadık-ları sürece bu derbederlikleri sürüp gidecek.

Adını kullanarak birbirlerinize dileklerde bulunduğunuz Allah'-tan ittika edin. Adına birbirinize dileklerde bulunduğunuz; "Allah aşkına, Allah hatırına" diye birbirinizden bir şeyler istediğiniz Allah'ın istediği gibi bir hayat yaşayınız. Allah'ın sizin hayatınıza koyduğu sınırlara riâyet ederek bir hayat yaşayınız. Allah'ın her an sizi gördüğü, gözettiği şuuru içinde ona lâyık bir hayat yaşayınız. Rahîmlere de riâyet ederek bir hayat yaşayınız. Akrabalık bağlarını koparmamaya, akrabalık hukukuna riâyet etmeye çalışınız.

Akrabalık hukuku, akrabalık bağları İslâm'da çok önemlidir. Belki İslâm'ın sonradan bozulmuş, saptırılmış şekli olan öteki dinlerde de akrabalık bağlarına riâyet anlayışı vardır. Ama bunun tamı tamına Allah'ın istediği şekli sadece Müslümanların arasında olduğu bir gerçektir. Müslümanlardan başka hiçbir din ve yolda da Allah'ın istediği sıla-i rahîm dediğimiz akrabalık bağlarının titiz bir şekilde korunduğuna, riâyet edildiğine şahit olamıyoruz bugün. Müslümanların dışında hiçbir toplumda bunu görmek mümkün değildir. Bu Rabbimizin bize bir lütfudur tabi. Ekonomik kaygılarımız, sosyal dertlerimiz, altın gümüş kaygılarımız olmadan, birbirimizden hiçbir şeyi kıskanmadan Allah rızası işin akrabalarımızı ziyaret ediyoruz, onlarla birlikte yiyip içiyoruz ve onlarla birlikte bir hayat yaşıyoruz.

Muhakkak ki Allah sizi görüp gözetmektedir, sizin üzerinize gö-zetleyicidir. Yaptığınız her şeyi Allah görmektedir. Öyleyse ey Müs-lümanlar, yaptıklarınızı buna göre yapın, hayatınızı Allah için yaşayın, Yaşadığınız hayatın belirleyicisinin Allah olduğunu unutmadan yaşayın. Allah'ın size sunduğu bu sûreyi buna göre dinleyin.

2. "Yetimlere mallarını verin. Temizi murdara değiş-meyin, onların mallarıyla kendi mallarınızı karıştırarak yemeyin, çünkü bu büyük bir suçtur."

Hz. Adem'le Havva'dan meydana gelen oğullar ve kızların meydana getirdiği toplumlarda, dünyada insanların en büyük problemlerinden birisi de yetimler konusudur. Yetimlik ve bir de bununla birlikte fakirlik problemi toplumun en büyük problemleridir. Bu iki problemin toplum tarafından kıyamete kadar ortadan kaldırılması mümkün değildir. Çünkü ne yaparsanız yapın Allah'ın yeryüzünde koyduğu yasası gereği zengin de olacaktır, fakir de olacaktır. Ve yine nasıl tedbir alırsanız alın toplumda babasını, anasını küçük yaşta kay-beden yetim çocuklar hep var olacaktır.

Allah'tan başka hiç kimsenin bu iki problemi çözmesi, ortadan kaldırması mümkün değildir. Allah'ın yeryüzüne koyduğu bir yasa olarak kıyamete kadar bu devam edecektir. Toplumda niye insanlar ölüyor? Niye yetimler kalıyor?

Niye fakirlik oluyor? Niye fakirler bulunuyor? Bu konuda yaratan ve yarattıklarına yasa belirleyeni sorgulama hakkına sahip değiliz. Allah bu hayatı böylece takdir buyurmuştur de-menin ve onun takdirine teslim olmanın ötesinde yapabileceğimiz bir şey yoktur.

Evet yeryüzünde koyduğu bir yasa olarak Rabbimiz kimimizi zengin, kimimizi fakir, kimimizi analı babalı, kimimizi yetim imtihan ediyor. İster zengin olalım isterse fakir, ister analı babalı, ister ana baba şefkati içinde büyüyelim, isterse ana baba şefkat ve merhametin-den mahrum büyüyelim fark etmez bize düşen Rabbimizin takdirine razı olmak ve imtihan içinde olduğumuzu unutmamaktır.

Üstelik biz bu imtihanda kendi başımıza da değiliz. Yâni imtihanımız kendimizle sınırlı değildir. Zenginsek fakirle, fakirsek zengin-le, yetimsek analı babalılarla, analı babalıysak yetimlerle imtihana çekilmekteyiz. Yâni hem kendimizle, kendi dünyamızla bir imtihanın için-deyiz hem de dış dünyamızla bir imtihanın içindeyiz.

Rabbimiz yaşadığımız hayatta böyle bir kanun belirlemişse tüm dünya birleşse de; efendim toplumumuzda fakirler ve yetimler bulunmasın, biz artık içimizde fakir ve yetimleri görmek istemiyoruz, çocukları henüz küçükken hiçbir ana ve babanın ölmesini istemiyoruz deseler de, bütün güç ve kuvvetlerini ortaya koysalar da bunu ortadan kaldırmaları asla mümkün olmayacaktır. İnsanlık tarihinin herhan-gi bir döneminde herhangi bir coğrafyasında buna bugüne kadar çare bulunmuş değildir, kıyamete kadar da bulunamayacaktır.

Yetimlere mallarını verin. Büyüyüp rüşt çağına geldiklerinde yetimlerin mallarını geri verin. Hani hepiniz Adem'in çocuklarıydınız ya. Hepiniz aynı ailenin üyeleriydiniz ya. Hani aynı ananın, aynı baba-nın çocukları olarak birbirlerinize zulmetmeyecek, birbirlerinize karşı şefkat ve merhametle davranacaktınız ya. İşte yetim kardeşlerinizle bir imtihana tabi tutulduğunuz zaman onların haklarını korumalı, onlar için, onların geleceği için önemli bir değer ifade eden mallarını da haksız yere yememelisiniz. Kendi kıymetsiz ve değersiz mallarınızla onların kıymetli ve değerli mallarını değiştirmeye kalkışmayın.

Veya pisi temizle değiştirmemelisiniz. Buradaki pis ifadesi yetimin malının pisliğini ifade etmez. Yetimin malı aslında temizdir ama, bu mal yetimin vasisisinin, velîsinin mülküne geçmişse o zaman pis olacaktır. Sahibi olan o yetim için helâl olan, temiz olan bu mallar haksız yere onu alanlara pis ve haram olacaktır. Sahibi için tertemiz olan bir mal onu çalana haramdır, pistir. İşte Rabbimiz buyurur ki o yetimlerin mallarını haksız yere kendi tertemiz mallarınızın içine katarak o tertemiz mallarınızı da pis hale getirmeyin. Helâl mallarınızı yasak yollarla pisliğe bulaştırmayın.

Veya yetimlerin o tertemiz mallarını kendi mallarınızın içine katarak pisleştirmeyin. Yâni bu tür yamukluklara tevessül ederek tertemiz hayatınızı kirletmeyin buyuruyor Rabbimiz. Böylece Medineli mü'minleri cahiliyenin pisliklerinden arındırmayı hedefliyor Allah. Tüm cahili sistemlerde vardır bu. Yetimlerin, güçsüzlerin, sosyal ve siyasal barınağı, dayanağı olmayan, dayısı olmayan veya elinde sosyal bir dayanağı, çeki, senedi olmayan garibanların mallarını haksız yere ye-mek tüm cahili sistemlerde vardır. Bunu halledecek olan tek yol takvadır. İşte Rabbimiz Müslümanları bu konuda takvalı olmaya dâvet ediyor.

Ve o yetimlerin mallarını da kendi mallarınızın içine katarak, karıştırarak yemeyin. Çünkü gerçekten bu büyük bir suçtur, büyük bir vebaldir, günahtır.

Demek ki yetimlerin mallarını onların velîleri, vasileri titizlikle korumak, muhafaza etmek zorundadırlar. Yetimlerin mallarını ayrı, kendi mallarını ayrı değerlendirmek zorundadırlar. Yetimlerin mallarını zerre miktar bile olsa zayi etmemek, onları haksızlığa uğratmamak zorundadırlar.

Dikkat ederseniz bu genel yasaların, bu hukukî yasaların insanları bağlamasından öte, Rabbimizin sûresinin başında bu hususa dikkat çekerek konuya girişi gerçekten çok önemlidir. Rabbimiz sûresinin başında bir kere hayatı takva üzerine bina etti. Tüm hayatınızda Allah'la birlikte olun, hayatınızı Allah için yaşayın, hayat programınızı Rabbinizden alın, Rabbinizin koruması altına girin, hayatınızı Allah'a sorarak yaşayın, Allah'ın helâllerini helâl, haramlarını da haram bilin buyurduktan sonra hayatın başlangıcını da Adem'le Havva'ya bağlayarak kardeşliğimizi de hatırlattı. Sonra da bir gün sen, ya da bir Müslüman kardeşin zayıf, fakir, yetim bir duruma düşebilirsiniz buyurarak bu konuya karşı dikkatler çekildi ve kalpler şefkat ve merhametle dolduruldu, aile bağları kuvvetlendirildi. Sonra da aynı ailenin üyeleri olarak yetim kardeşlerimizin malları konusu güdeme getirildi. Hiç kimsenin haksız yere bir yetim kardeşinin malına yaklaşmaması emredildi.

Yetimlerin mallarıyla alâkalı konunun gündem maddesi yapıl-masından sonra şimdi de yetimlerin evlenme konusu gündeme getirilecek. Bir Müslümanın yetim kardeşlerinin mallarına göz dikip o mallara sahip olabilmek için o yetimlerle evlenmeyi düşünmesi, yahut o yetimlerin güzelliğine göz dikerek onlarla evlenmeyi düşünmesi, ya da o yetimlerin mallarına göz dikerek onların başkalarıyla evlenmelerini engellemeye çalışması gibi yanılgıların da giderilmesini isteyecek Rabbimiz. Bir toplumda nasıl ki anası babası başında olan kız çocuk-ları bu tür haksızlıklara uğramadan evlenebiliyorlarsa, nasıl ki başka birileri onları güçsüz zannedip kendi sömürülerine alet edemiyorlarsa, aynen onlar gibi İslâm toplumunda yetim kız çocukları da birilerinin menfaatlerine, sömürülerine terk edilmemelidir. Bu yetimlerin de tıpkı analı

babalılar gibi vasileri, velîleri tarafından hakları korunmalıdır. İşte toplumda var olan bu yanlışı düzetmek üzere Rabbimiz şöyle buyuruyor:

3. "Eğer, velîsi olduğunuz mal sahibi yetim kızlarla evlenmekle onlara haksızlık yapmaktan korkarsanız, onlarla değil, hoşunuza giden başka kadınlarla iki, üç ve dörde kadar evlenebilirsiniz; şâyet, aralarında adâletsizlik yapmaktan korkarsanız bir tane almalısınız veya sahip olduğunuz ile yetinmelisiniz. Doğru yoldan sapmamanız için en uygunu budur."

Hz Aişe anamızın ifadesine göre bu âyet cahiliye döneminde toplumda yaygın olan kötü bir alışkanlığı kaldırmak üzere gelmiştir. O dönemde koruyucuları olmadığından onların mallarına sahip olabilmek için velîleri yetim kızlarla kendilerine mehir de vermeden evleniyorlardı. İşte bu âyet gelince Müslümanlar çok korktular.

Eğer yetimlere karşı âdil davranıp davranamamaktan, yetimler hakkında adâleti gerçekleştirip gerçekleştirememekten korkuyorsanız, eğer mahiyetinizdeki yetim kızlarla evlendiğiniz zaman onlara karşı âdil davranamayacağınız konusunda bir endişeniz varsa. Ne gibi bir adâletsizlik korkusu? İşte az evvel ifade ettiğim gibi konularda bir endişeniz varsa. Meselâ velâyetiniz altında, elinizin altında olmalarından dolayı, onlara onların misillerinin hakkı olan mehirlerini verme-meyi düşünme gibi veya onların mallarına sahip olma gibi, onların kendinizden başkalarıyla evlenmeleri haline mallarının başkalarına gitmesini istememek gibi, onların güzelliklerine göz dikerek onları sö-mürmek gibi, yahut fiziksel yönden hoşunuza gitmeyecek kadar çirkin olmalarına rağmen sırf mallarına konmak için kendileriyle evlenip, yarın öbürsü gün onları değer verilmeyecek bir konuma itecekseniz, yâni onların sizden beklediği hakları olan ilgiyi, alâkayı, veya cinsel hukuklarını ihlâl edecekseniz, bu konularda onlara karşı adâleti yerine getiremeyeceğinizden bir endişeniz, bir korkunuz varsa o zaman onlarla evlenmekten vazgeçin de:

Beğendiğiniz, hoşunuza giden öteki kadınlardan ikişer, üçer, dörder helâl olanlardan evlenebilirsiniz. Bu sizin hakkınızdır. Elinizin altındaki o gariban yetimlerin haklarını, hukuklarını çiğneyerek onlara zulmetmeyi bir tarafa bırakın da Rabbinizin size helâl kıldığı öteki kadınlardan Rabbinizin sınırladığı sayıya kadar, bazen iki, bazen üç, ba-zen de dörde kadar varan bir sayıyla evlenme iznine, hakkına sahip-siniz diyor Rabbimiz. Yâni siz sizin karşınızda haklarını koruyamaya-cak, ezilebilecek bir durumda bulunan, elinizin altında olmalarından ötürü haklarını gözetme konusunda âdil davranamayacağınız o ye-timlerle evlenmekten vazgeçin de sizin karşınızda ezilmeyecek, haklarını koruyabilecek durumda olan, sizin de haklarına riâyet edebileceğiniz kadınlarla evlenin.

Siz kendiniz böyle yaparken, o elinizin altındaki yetimleri de karşılarında ezilmeyecek kimselerle evlendirin. Sizler velîleri olarak, sahipleri olarak o

yetimlere analı babalı kızların sahip oldukları gücü sağlayarak, onların asla ezilmeyecekleri bir şekilde ezilmeyecekleri kimselerle evlenmelerini sağlayın diyor Rabbimiz.

Ama eğer bir kadınla evlendiniz, sonra ikinci kadını aldığınız-da, alacağınızda, ya da iki kadınla evlendiniz de üçüncüyü almaya kalkıştığınızda, dördüncüyü almaya karar verdiğinizde, bu kadınlar a-rasında adâleti gerçekleştirememekten korkuyorsanız, aralarında âdilce davranmayı beceremeyecekseniz, şahsiyetinizde bir kopukluk, hayatınızda bir eksiklik, kulluğunuzda ters yönde bir zaaf, bir etkilen-me, bir eksiklik, bir acziyet meydana gelecekse veya ekonomik duru-munuzda bir sarsılma, bir sıkıntı meydana gelecekse, veya bedeninizde, bedenî gücünüzde bir yetersizlik, bir zafiyet, bir iktidarsızlık söz konusu olacaksa o zaman da tek kadınla yetinmeniz sizin için daha hayırlı olacaktır.

Yahut da sağ ellerinizin sahip olduğu câriyelerle yetinmeniz sizin için daha iyi olacaktır. Allah yolunda Allah'ın dininin ikâmesi ve Allah kullarının cennete kazandırılması adına giriştiğiniz bir savaşta elde ettiğiniz câriyelerle yetinmeniz sizin için daha hayırlı olacaktır.

Yâni gerçekten hürre Müslüman kadınların hukukuna riâyet e-demeyeceğiniz konusunda bir endişeniz varsa o zaman bir kadınla ve de elinizin altındaki câriyelerle yetinerek bir hayat yaşamadan yana olun. Kendinizi zor bir duruma düşürecek, kulluğunuzu negatif yönde etkileyecek, âhiretinizi kaybettirecek badirelere düşmekten uzak durun diyor Rabbimiz. Bakın zaten âyetin devamında Rabbimiz bunun sebebini şöyle açıklıyor:

İşte bu durum sizin sapmamanıza, sapıtmamanıza ve azgınlı-ğa düşmemenize, günahlara yakalanmamanıza, kullukta falsolar yap-mamanıza daha elverişli, daha yakındır diyor Rabbimiz. Evet bu âyet evliliği dörtle sınırlandırmadır, ya da adâletle hükmetmek kayd u şartıyla dörde kadar evlenmeye ruhsattır, bu şarttan hareketle kadınları arasında adâleti gerçekleştiremeyecek olanların evlenmesi yasaktır gibi çeşitli anlayışlar vardır. Şimdi o konulara girmek istemiyorum.

Buraya kadar üç âyet tanıdık. Bu üç âyetinde Rabbimiz önce kendi rubûbiyetini gündeme getirerek işte böyle bir Rab hatırına, böyle bir Rabbin yasası olarak bizlerden akrabalık bağlarına riâyet etme-mizi, bir ailenin evlâtları olarak birbirimize karşı merhamet ve şefkatle davranmamız gerektiğini, sonra yine ana baba bir kardeşlerimiz olan yetimlere karşı, gerek malları konusunda gerekse onların evlendirilerek cinsel arzularının doyuma ulaştırılması konusunda bizden kulluk istiyor Rabbimiz. Toplumda kendi kendine malını koruyamayan, kendi kendine kendi cinsel gereksinimini sağlayabilecek bir durumda olmayan yetimlerin, garibanların da huzurunu sağlamamızı istiyor. Kendimizi

düşündüğümüz kadar onları da düşünmemizi ve İslâm toplumun-da bu noktada ihtiyaçları giderilmemiş, huzuru sağlanmamış bir tek kadının bile olmaması gerektiğini anlatıyor.

Bu âyetlerden anlıyoruz ki İslâm toplumunda erkekse kadın nî-metinden, kadınsa erkek nîmetinden mahrum, nikâhsız bir tek fert bile olmamalıdır. Bir tek kadın kocasız, bir tek erkek de kadınsız olma-malıdır. Allah bunu istiyor Müslümanlardan. Bunlar öyle toplumda uygulanması mümkün olmayan ütopik şeyler değildir. Medine'de bu âyetlerin indiği dönemde her şeyleriyle Rablerinin emirlerine teslim olmuş sahâbe toplumu arasında bu âyetlerin aynen Allah'ın istediği biçimde hayata geçirildiğini, Allah'ın istediği biçimde pratikte uygulandığını biliyoruz. Rasulullah Efendimiz döneminde toplumda kocası ölüp de boşta kalan, kendi haline terk edilmiş bir tek kadın bile yoktur. Mutlaka bir Müslüman onu hemen nikâhı altına alarak yarasını sarıyor, huzurunu sağlıyordu. Savaş anlarında, savaş toplumlarında bunu daha bir belirgin görüyoruz. Savaşta kocasını kaybetmiş kadınlar veya kocalarıyla geçinemeyerek ayrılmış, boşanmış kadınlar gerekse Rabbimizin bu ayetlerinin teşvikiyle, gerekse erkeklerin bu konudaki duyarlılıkları sebebiyle hemen iddetleri biter bitmez Allah'ın helâl kıl-dı-ğı dairede evleniyorlardı.

Demek ki İslâm toplumunda Müslümanlar bu Allah yasalarıyla öyle bir hayat programı uygulayacaklar ki o toplumda bir tek Müslüman bile mal özgürlüğünden mahrum edilmediği gibi, yine bir tek insan cinsel yönden mağdur edilmeyecektir. Toplumun tüm üyeleri Allah'ın kendilerine helâl kıldığı tüm meşru nîmetlerden meşru dairede istifade edebilecektir. Toplumda birilerinin istifade ettiği nîmetlerden ötekiler kesinlikle mahrum bırakılmayacaktır.

Şimdi buna göre bir ülke düşünün, bir şehir, bir köy, bir dünya düşünün ki orada yaşayan insanlardan kimileri tok, kimileri aç, kimileri paralı, kimileri parasız, kimileri evli, kimileri evsiz, kimileri ekonomik doyumun zirvesinde, kimileri açlık ve yokluk derdiyle namusunu bile tehlikeye düşürecek durumda. Veya bırakın bir şehri, bir dünyayı aynı evde, aynı alenin içinde bile kimileri tok yatarken kimileri açlık içinde kıvranmaktadır. Hattâ aynı ailenin, aynı evin bir odasında lüks içinde yaşayanlara mukabil öbür odasında yaşayanların açlıktan kıvranmaları durumunda bu ailelerin ne adar huzur içinde olduklarını söyleyebiliriz?

Toplumun en küçük birimi olan bu aileyi biraz daha büyütün, meselâ bir mahallede, bir şehirde, bir ülkede, bir dünyada insanlardan kimileri, evlerden kimileri korkunç bir israf hayatının içinde, meselâ bir akşam yemeğinde fakir bir ailenin bir aylık yiyeceğini yiyor, ekonomik gücünü hangi zevkinin, hangi keyfinin peşinde nasıl tüketeceğinin hesabını yaparak besin hastalığına

tutulmuşken aynı şehrin, aynı mahallenin aynı ülkenin bir başka evinde bir başkası açlıktan, yokluktan kıvranıyorsa bu ne kadar İslâmî, ne kadar insanca bir hayattır varın siz düşünün.

Aynı mahallede birilerinin çocukları yiyecek kuru ekmek bile bulamazken birilerinin çocuklarını elinde pastayla sokağa salmaları ne kadar insanca bir davranıştır siz düşünün. Tabi aynen ekonomik ilişkilerdeki bozukluklar gibi cinsel ihtiyaçların giderilmesinde de bu tür dengesizlikler varsa o toplumda huzur sükun yoktur. Aynı ailenin fertlerinden kimileri, aynı mahallenin, aynı şehrin, aynı ülkenin insanların-dan kimileri cinsel doyuma ulaşma imkânına sahip olurlarken birileri-nin önü kapalıysa, bu konuda problemlerini çözüme ulaştıranlar kendilerini düşündükleri kadar öteki kardeşlerinin önünü açma adına, onların bu problemlerine çözüm bulma adına bir çabanın içine girmiyor-larsa bu insanlar ne kadar Müslümandır? Bu toplum ne kadar İslâmî-dir? Ve bu toplumda ne kadar huzur vardır siz düşünün.

Allah'ın kendilerine helâl kıldığı evlenme nîmetinden mahrum bırakılmış bir kadının ya da bir erkeğin bulunduğu bir mahallede oturan Müslümanlar ne kadar huzurlu olabilecekler? O mahallede ne kadar huzur olacak da? Böyle erkek ve kadınların bulunduğu bir köyde, bir şehirde ne kadar huzur olabilecek de? Gerek ekonomik gerek cinsel problemleri bulunan ve Allah adına kardeşlerinden bu problemlerinin çözümü konusunda yardım bekleyen mutsuz ve huzursuz insan-ların yaşadığı bir ortamda insanlar ne kadar mutlu olabilecekler de?

İşte bu âyetleriyle bizlere seslenen Rabbimiz biz Müslümanların bu âyetleri çok iyi anlayıp sorumluluklarımızı yerine getirmemizi istiyor. Değilse ben kurtuldum, ben bu ihtiyaçlarımı sağladım, başkalarının canı çıksın mantığıyla hareket etmeye kalkarsanız, mahallenizdeki mü'minlerin problemlerine çözüm getirme adına, onların yaralarını sarma adına bir gayretin içine girmezseniz unutmayın ki sizin huzurunuzu da alıverecek Allah. Almamış mı? Olmamış mı? Diyesim geliyor. Kaçmamış mı huzurlarımız? Daha büyükleri de gelebilir Allah korusun. Siz insanların, kardeşlerinizin huzurunu sağlamaya çalışın ki Allah da sizi daha iyi, daha mutlu bir hayata ulaştırsın inşallah.

Bundan sonra yine kadınlarla alâkalı mehir konusunu günde-me getirecek Rabbimiz. Kendi rubûbiyetine ve insanlığın akrabalık bağlarına dikkat çektikten sonra bakın şöyle buyuruyor:

4. "Kadınlara mehirlerini cömertçe verin, eğer ondan gönül hoşluğu ile size bir şey bağışlarlarsa onu afiyet-le yiyin."

Kadınlara mehirlerini güzel bir şekilde, gönül hoşnutluğu, gönül rahatlığıyla verin. Veya nıhleh dindarlık anlamına da gelir. Öyley-se dininizin, dindarlığınızın gereği olarak kadınlara mehirlerini verin diyor Rabbimiz. Buradaki hitap hem o kadınları Allah'ın emriyle nikâh-layan kocalaradır, hem de o kadınların velîlerinedir. Çünkü cahiliye döneminde velîleri kızlarının mehirlerini onlara vermeyip kendileri alıyorlardı. Rabbimiz kadınlara böyle bir hak tanıyor. Allah yasaları gere-ği bu onların haklarıdır. Allah'a inanmış mü'min erkeklerin kadınlarla evlilik akdi icra ederlerken dikkat etmeleri gereken bir yasadır bu. Allah'tan bir hak olarak kadınların mehirleri verilecek, ama eğer kendi istekleriyle kadınlar mehirlerinin bir kısmını kocaları olarak size bağışlarlarsa o zaman da onu afiyetle yiyin diyor Rabbimiz.

Daha önce cahili toplumlarda kadının bu kişisel hakkı çeşitli şekillerde çiğnenmekteydi. Meselâ kadının babası veya velîsi evlendirdiği kişiden aldığı mehri o kadına vermeyerek hakkını yiyordu. Veya bazen iki kızın velîleri karşılıklı birbirlerine kız alıp vererek adına ***"Şigar"*** dedikleri bir değiş tokuş muamelesiyle kızların mehirlerini kendi aralarında gasp ediyorlardı. Böyle cahili anlayışlardan vazgeçin. Yemeyin kadınlarınızın haklarını. Mehirlerini zorla kadınlarınızdan alarak onların ekonomik haklarını kaldırmayın.

Ama eğer onlar o mehirlerinin bir kısmını gönül rızasıyla size bağışlarlarsa, ya da tamamını bağışlarlarsa o zaman onu gönül huzuruyla, hiç çekinmeden yiyebilirsiniz buyuruyor Allah.

Burada anlıyoruz ki kadının ekonomik özgürlüğünün varlığına dikkat çekerek bu ekonomik özgürlüğünün zedelenmemesini emrediyor Rabbimiz. Yâni temelde kadının mal mülk sahibi olma hakkı vardır. Gerek kocasından aldığı bu mehir, gerekse babasından intikal et-miş mîrasını hiçbir zaman kocasının elinden alması, kendi mallarının içine katarak onu bu mallarından mahrum bırakması caiz değildir. Çünkü erkek nasıl mal mülk sahibi olabiliyor, malında tasarruf yetkisi-ne sahip oluyorsa aynı haklar kadın için de söz konusudur.

Hattâ bir ailede kadının malı mülkü olduğu halde evin ihtiyaçlarını karşılama noktasında kadın değil erkek harcama yapmak zorundadır. Kadının böyle bir sorumluluğu yoktur. Ailenin yükü erkeğin üzerindedir. Ama tabi malı varken bir kadının evin ihtiyaçlarını karşıla-ma notasında sıkıntı çeken kocasını zor bir duruma düşürmesi de dü-şünülemez. Elbette o da malından harcamada bulunacaktır, ama mecburiyeti olmadığı için yaptığı bu harcama onun adına infak sevabı olarak yazılacaktır.

5. "Allah'ın sizi koruyucu kılmış olduğu mallarınızı, beyinsizlere vermeyin, kendilerini bunların geliriyle rı-zıklandırıp giydirin ve onlara güzel söz söyleyin."

Mallarınızı onu doğru dürüst kullanmaya ehil olmayan sefihlere vermeyin. Servetleri israf ederek kullanılmaması, harcanmaması gereken yerlerde harcayarak, israf ederek toplumun sosyal, ekonomik ve ahlâkî yapısını bozacak sefihlere mallarınızı teslim etmeyin. Rabbinizin size dünya hayatınızı Onun istediği bir güzellik içinde sürdürmeniz adına lütfettiği o mallarınızı hayrını şerrini, faydasını zararı-nı, menfaatini zararını bilemeyen sefihlere vermeyin diyor Allah.

Burada anlatılan sefihlerden kasıt az evvel bahsi geçen, malları konusunda dikkatli olmamız istenen yetimler olabileceği gibi toplumda fayda ve zarar mekânizmasını işletemeyecek durumda olan tüm insanlardır. Tüm erkekler ve kadınlardır.

Veya burada anlatılan sefihler kadınlarınız ve çocuklarınızdır deniyor. Toplumda israf ederek, harcanmaması gereken yerlerde mal harcayarak içtimaî dengeyi bozacak herkestir. Böyle durumda olan kimselerin velîleri onlara gerek kendi mallarını gerekse başka malları vermeyecektir. Tamam kişinin özel mülkiyet hakkı vardır, bunu kimse-nin ihlâl etmesi caiz değildir, onların hayati ihtiyaçları söz konusu olduğu zaman harcayabilirler, ama kişi toplumun ekonomik düzenini, kültürel yapısını ve ahlâkî anlayışlarını bozacak kadar ileri gitmişse İslâm toplumunda ona izin verilmez.

Hattâ böyle savurgan kişilerin mallarına sadece temel ihtiyaçlarına harcanmak kayd u şartıyla devlet el kor. Buna hacr denir. Çocukluktan, delilikten, akıl ve din noksanlığından, ya da iflas durumundan ötürü devlet kişinin tüm mallarına el koyar.

Küfür toplumlarında, cahiliye toplumlarında olduğu gibi İslâm toplumunda kişiye malı konusunda sınırsız yetki verilmez. Meselâ adam malını nerelerde ve nasıl kullanırsa kullansın, bu tasarrufunun topluma ne tür zararları olursa olsun mutlak tasarruf hakkı tanımaz İslâm. Böyle hayrını, şerrini bile-meyerek malını israf eden kişinin tüm ferdi mülkiyet haklarından mahrum eder. Böyle sefihlerin mallarında tasarruf hakkı toplumundur.

Veya âyetin bir başka mânâsı da ailenin reisi olan erkeklere diyor ki Rabbimiz, malını tut, malın senin elinde olsun, karıyın ve çocuklarının ihtiyaçlarına harcayan sen ol. Böylece onların hem Rablerine karşı, hem de kendinize karşı itaatlerini sağlamış olursunuz. Her şeyi ellerine veriverirseniz onlar ne sizin meşru dairedeki isteklerinize, ne de Rablerine karşı sorumlu oldukları görevlerini yerine getirmeme konusunda cesaret bulabilirler.

Onları örfe uygun bir şekilde güzellikle rızıklandırıp doyurun, giydirip kuşatın ve kendilerine de güzel söz söyleyin, maruf söz söyleyin. Ona Allah'ın istediği biçimde malın kazanç, iktisap ve sarf yollarını gösterin, malın hukukuyla alâkalı Allah'ın, İslâm'ın kendisinden beklediklerini ona anlatın diyor Rabbimiz.

O zaman buradaki velîler onların en yakın akrabaları olan velîleri olabileceği gibi Allah yasalarını bilen, Allah âyetlerinin bilincinde olan, Rabbimizin mala ilişkin bizden istediklerine muttali olmuş vahyi tanıyan akıllı Müslümanlar da olabilecektir. Bunlar böyle kimselerin mallarında tasarruf hakkına sahip olacaklardır.

Meselâ işte görüyoruz, adam daha almadığı, daha hak etme-diği gelecek maaşına güvenerek belki de bazen o maaşının iki, üç, beş misli miktarda borçlanarak taksitle çok lüzumsuz bir şeyler alarak hem kendini, hem de çoluk çocuğunu çok kötü bir duruma düşürebil-mektedir. Kapitalist tüketim ekonomisinin ürünü olarak İslâm dışı şeyler yapabilmektedirler. Aklı başında din bilenlerin buna engel olmaları gerekir.

Veya adam ay başında maaşı alıyor ama ayın ikisinde cebinde metelik kalmıyor. Kumara harcıyor, oyuna harcıyor, lüzumsuz şeylere harcıyor ve anında tüketiyor parasını. Aslında böyle kimselerin elinden alınacak malları ve kendilerine Müslümanca bir harcamanın yolları iyice anlatıldıktan sonra vereceksin. Böyle bir toplumda kime yapılacak bu diyor insan içinden. Böyle İslâmî olmayan, sosyal, ekonomik ve ahlâkî yapılanması, her şeyi İslâm'a ters olan bir toplumda bunu yapmak çok zordur, biliyorum. İslâmî bir otoritenin olmadığı böyle bir toplumda kim kimi dinleyebilecek de?

Doğrusu toplumun fertlerinin tümüne, topyekün insanlara Allah'ın dinini bilen kimseler tarafından bu konuda ciddi bir eğitim verilerek insanların kalplerine, zihinlerine bunu yerleştirebilirsek belki bu problem o zaman çözülebilecektir. O zaman toplumda israfın önü alınabilecektir. O zaman insanlar kendi mallarında sınırsız bir özgürlüklerinin olmadığını, toplumun diğer fertlerine karşı sorumlu olduklarını anlayacaklar ve bu tür ahlak dışı tasarruflardan va geçebileceklerdir. Evet, bunu önce böyle israfçı kimselerin velileri yapacak, sonra da toplumun bütün fertleri yapmaya çalışacaktır.

6. "Yetimleri, evlenme çağına gelene kadar deneyin; onlarda olgunlaşma görürseniz mallarını kendilerine verin; büyüyecekler de geri alacaklar diye onları israf ederek ve tez elden yemeyin. Zengin olan, iffetli olmağa çalışsın, yoksul olan uygun bir şekilde yesin. Mallarını kendilerine verdiğiniz zaman, yanlarında şahit bulundurun. Hesap sormak için Allah yeter."

Nikâh çağına, evlenme çağına geldiklerinde yetimleri bir deneyin. Bulûğ çağına, namaz ve oruç gibi dinî mükellefiyetlerle sorumlu olma çağına, ya da evlenme çağına ulaştıkları zaman, evlenme durumuyla karşı karşıya geldikleri zaman onları bir imtihana tabi tutun. Namaz kılma, oruç tutma çağına ulaşmışlar mı ulaşmamışlar mı? Evlilik çağına gelmişler mi gelmemişler mi? Bu işin sorumluluğunu yüklenebilecek duruma ulaşmışlar mı ulaşmamışlar mı? Veya onlar acaba kendi mallarına sahip olabilecek bir duruma, bir çağa gelmişler mi, gelmemişler mi? Durumlarına bir bakın, bir gözden geçirin onları.

Eğer onlarda bir rüşt, bir olgunluk, sorumluluk yüklenme kapasitesi görmüşseniz, kendilerinden emin olmuşsanız o zaman hemen kendilerine sizin emânetinizde olan mallarını verin. Onlar büyüyecekler de mallarına sahip olacaklar, mallarını bizim elimizden alacaklar diye sakın onlara ait olan malları israfla çarçabuk, alelacele yiyip bitir-meden yana olmayın. Böyle bir endişeyle onların mallarını boşa gidermeye kalkışmayın. Siz de Allah'ın emâneti olan o kardeşlerinizin mallarını koruyun, muhafaza edin. Böyle elinin altında yetim malı bulunan mü'minlerden kim ki:

Zenginse, durumu iyiyse yetimin malını hafif tutsun, ondan fazla harcamasın da kendi malından fazlaca harcasın. Ya da sizden böyle malî durumu iyi olanlar mahiyetindeki yetimlerin malları konusunda iffetli davransın. Mala düşkün bir tavır sergilemesin, tok davransın, ihtiyaçsız davransın. Ama yanında yetim malı olup ta fakir olan, ihtiyaçlarını karşılama konusunda sıkıntı çeken kimse de:

Maruf ölçüler içinde, örfe uygun olarak o yetimin malından az biraz yiyebilir. Tabi mahiyetinde yetim malı bulunan o fakir kişi hem kendi ihtiyaçlarını, hem de mahiyetindeki yetimin bakımını üzerine aldığı için onun malından az biraz yeme hakkına sahip oluyor. Lâkin durumu iyi olan zenginler o mallar konusunda afif davranmak zorundadırlar. Yetimin malına göz dikmemek zorundadırlar.

Evet onları imtihan edip de rüşte ulaştıklarını anladığınız takdirde hemen onların mallarını kendilerine verin. Ve mallarını kendilerine verirken de:

Onlara karşı şahitler tutun, şahitler bulundurun. Mallarını kendilerine teslim ederken teslim ettiğinize dair şahitler bulundurun diyor Rabbimiz. Sakın ha bu benim yeğenimdir, bu benim kardeşimin çocuğudur, bu benim amcamın oğludur, dayımın çocuğudur. Onun bendeki mallarını kendisine teslim ederken şahide ne gerek var? Birbiri-mize güvenimiz yok mu? diyerek gevşek iş yapmaya kalkışmayın. Sonunda her türlü dedikodulara, fitnelere fırsat vermeyin buyuruyor Rabbimiz. Çünkü siz ne kadar da samimi olursanız olun, ne kadar da yaptığınız iş konusunda kendinize güvenirseniz güvenin insanlar sizin yaptıklarınızı yanlış anlayabilirler. Onlara mallarını teslim ederken şahit tuttuğunuz zaman hem o şahitler, hem diğer insanlar hem de o yetimler bilirler ki babalarından kendilerine intikal eden malları gerçekten emniyet altındaymış,

koruma altındaymış, kendilerine hiçbir adâletsizlik yapılmamış, hiçbir haksızlığa uğratılmamışlar. Malları çarçur edilip kendileri fakir bir duruma düşürülmemişlerdir.

Unutmayın ki hesap görücünüz Allah'tır. Hesap görücü olarak Allah yeter. Kendi kendinize bir düzen dolap içine girerek yaptığınız haksızlıklar konusunda kılıflar hazırlayarak tüm çevreyi atlatmayı becermiş olsanız da unutmayın ki Allah sizi görmektedir. Allah tüm yaptıklarınıza şahittir ve hesap görücü olarak yetmektedir. İşte tüm hayatımızda, tüm yapıp ettiklerimizde Allah bu hesap görücülüğü ile toplumu murakabesi altına alıyor. Gerek az evvel anlatılan evlilik konusunda, gerek mal mülk konusunda, gerek mehir konusunda, gerek yetimler konusunda her konuda kendisinin gözetimi ve kontrolü altında bir hayat yaşadığımızı unutmamamızı, bunu çok iyi anlamamızı, yaptıklarımızın tümünü kendisine lâyık bir şekilde muhsinler olarak yapmamızı istiyor Rabbimiz.

Bundan sonra ölen bir kimsenin arkasından uygulanması gereken sistemin ne olduğunu? Ya da ölmüş bir kimsenin geriye bırak-tığı mîrasının nasıl paylaşılacağını? Varislerinin kimler olduğunu ve bu varislerin hisselerinin nasıl belirlenmiş olduğunu anlatmaya başla-yacak Rabbimiz.

7. "Ana babanın ve yakınların bıraktıklarından, erkeklere hisse vardır. Ana babanın ve yakınların bıraktıklarından kadınlara da hisse vardır. Bunlar, az veya çok, belirli bir hissedir."

Erkekler için, erkek çocuklar için ana ve babalarının ve akra-balarının bıraktıkları mîrasta, malda belli bir nasip, belli bir hak vardır. Ve yine kadınlar için, kız çocuklar için ana ve babalarının ve akraba-larının bıraktıkları malda az ya da çok belli bir nasip vardır. Bu nasip az ya da çoktur, ama mutlaka bir pay vardır. Ölmüş ebeveynden ya da akrabalardan kendilerine intikal eden mal az da olsa çok da olsa fark etmiyor, çünkü Rabbimiz mutlaka aralarında belli bir pay, belli bir nasip vardır buyurarak az olduğu zaman da çok olduğu zaman da ay-nı yasanın uygulanmasını emrediyor Müslümanlara.

İşte bu farz kılınmış bir paydır, Allah tarafından yazılıp belirlenmiş bir nasiptir, bir taksimdir. Bu Allah'ın koyduğu bir yasadır, bir takdiridir. Medine'de Allah egemenliği altında bir hayat yaşayan Müslümanların bu yasaya riâyet etmelerini emrediyor Rabbimiz. Daha önce yaşadıkları cahiliye döneminde, cahili bir hayatın içinde, Mekke toplu-munda yaşanan hayatta insanlar güçsüz gördükleri kadınlara ve çocuklara hakları olan mîraslarını vermiyorlardı. Ancak savaşabilecek güce sahip olanlar, ya da ailenin ekonomik yükünü üslenebilecek durumda olan kimseler hakları olan mîrası alabilir diyorlardı. Mîras bunların hakkıdır diyorlardı. Meselâ ölmüş bir kişinin geriye bıraktığı mallarına en yakın akrabaları, babaları, kardeşleri, dayıları, amcaları, veya dayı ve amca çocukları sahipleniyorlar, ölen kimsenin küçük yaştaki çocuklarını ve kadınlarını bu mîrastan mahrum bırakıyorlardı.

Nitekim İslâm'ın ilk yıllarında vuku bulan bir savaşta kocasını kaybetmiş bir kadın, bir şehid hanımı Rasulullah Efendimize gelerek şehid kocasının mallarına sahiplenen ve kendisini o mîrastan mahrum bırakan akrabalarını şikâyet etmiş ve bunun üzerine işte bu âyet nâzil olmuştur.

İşte bu âyetleriyle Rabbimiz mü'minlerin iman edip uygulamaları gereken mîras yasasını belirlemiştir. Artık bundan sonra ister erkek ister kadın olsun mü'minler Allah'ın takdir buyurduğu bu yasaya göre hareket etmek zorundadırlar. Allah kendilerine mîrastan ne takdir buyurmuşsa, ne kadar bir pay vermişse ancak o kadarını almaya hakları vardır. Hiçbir mü'min erkek ve hiçbir mü'mine kadın Allah'ın kendilerine tanıdığı hakkın ötesine bir hak arayışına gidemez.

Yâni ne erkek ne de kadın sahip olduğu siyasal ve ekonomik gücüne güvenerek Allah'ın kendisine takdir etmediği bir payı karşısın-dakinden zorla alma hakkına sahip değildir. Allah nasıl takdir buyur-muşsa öylece hareket etmek ve Allah'ın taksimine razı olmak zorun-dadır herkes. Bu Allah'a imanın bir gereğidir. Çünkü Allah'a iman Allah'tan gelenlere imandır. Allah'a iman Allah'ın hayata karıştığına imandır. Allah'a iman Allah'ın bizim hayatımızı düzenlemek üzere gön-derdiği yasalara imandır. Öyleyse ben Allah'a inandım dediği halde, ben Allah'a teslim olan Müslümanlardanım dediği halde Allah'ın yasalarına teslimiyet göstermeyen kişi, kendi hevâ ve heveslerine göre, ya da bir kısım tâğutların yasalarına göre hareket etmeye kalkışırsa o zaman bu kişi iman iddiasında kendi kendini kandıran bir kişidir ve bu yaptığının cezası da yarın Allah huzurunda çok şedit olacaktır. Ama kim de bu konuda Allah'ın yasalarına teslim olur, Allah'ın istediği biçimde bir mîras yasası uygularsa onun mükafatı da elbette cennet olacaktır.

8. "Taksimde, yakınlar, yetimler ve düşkünler bulunursa, ondan onlara da verin, güzel sözler söyleyin."

Eğer mîrasın taksim edildiği ortamda o mîrastan hak sahibi, pay sahibi olmayan yetimler, miskinler, garibanlar hazır bulunurlarsa, mîrastan pay sahibi olmadıkları halde böyle bir vacibin uygulandığı, böyle bir Allah yasasının yerine getirildiği, böyle Allah rızasının kazanılmaya çalışıldığı bir ibâdet eyleminin icra edildiği bir yerde, Allah adına paylaşılan bir malın, bir mîrasın yanı başında, orada, o ortamda, o atmosferde böyle kimseler bulunurlarsa icra edilen o ibâdete şahit olmalarından ötürü onlara da bir şeyler verilerek gönülleri hoş edilirse bu gerçekten bu çok iyi olacaktır. Gerek ölenin akrabası olmakla birlikte mîrastan hak sahibi olmayan fakirler, yetimler, miskinler, gerekse hiç akrabalığı olmayan garibanlar.

Demek ki ölen kişinin mîrasını taksim maksadıyla malları or-taya döküldüğü zaman o ortamda fakir akrabalar ve yetimler de bulunabilecektir. Ölen kimsenin yıllarca biriktirdiği, gözünün nûru, gönlünün süruru gibi baktığı, sakladığı o mallar ortaya dökülünce elbette fakir fukaraya da bir şeyler infak edilecektir.

Onları da o mallardan rızıklandırın. Rızıklandırıp bir şeyler vere-meyeceğiniz kimselere de maruf söz söylemeyi ihmâl etmeyin. Hiç olmazsa güzel sözlerle onların gönüllerini almayı ihmâl etmeyin buyuruyor Rabbimiz. Çünkü o ortamda bulunan bu insanların gerçekten ihtiyaçları olup ta sizden bir şeyler umabilirler. Meselâ toplumda dede yetimi diye bilinen kimseler. Babaları daha önce ölmüş olduğu için de-delerinin, ninelerinin mallarından pay sahibi olma haklarını kaybetmiş kimseler. Babaları yahut anaları daha önce ölmemiş olsalardı şimdi onların da bu mallardan, bu mîrastan hakları olacaktı. Ama kendi ellerinde olmadan Allah'ın bir imtihanı gereği babaları yahut anaları erken öldüğünden dedelerinden yahut ninelerinden kendilerine intikal edecek o mîrastan mahrum olmuşlar. Başlarında babaları yahut anaları olmuş olsaydı belki de o yetim çocuklar şimdi zengin bir hayatın içinde olacaklardı. İşte bu tür kimselere de mîrastan güzel bir pay ayırarak gönüllerini alabilirseniz sizin hakkınızda çok hayırlı olacaktır. Değilse hiç olmazsa güzel söz söyleyerek onların yüzlerini güldürmeye çalışın diyor Rabbimiz. Yâni bu işi insanların vicdanlarına havale ediyor, böyle bir mecburiyetlerinin olmadığını, ama yaparlarsa çok büyük bir mükafat kazanacaklarını anlatıyor Allah.

9. "Arkalarında cılız çocuklar bıraktıkları taktirde, bundan endişe edecek olanlar, haksızlık yapmaktan korksunlar ve Allah'tan sakınsınlar; dürüst söz söylesinler."

Kendilerinden sonra arkalarında zayıf zürriyetler bırakanlar, güçsüz kuvvetsiz nesiller bırakanlar korksunlar. Onlardan gerçekten korkuyorlar. İnsanlar ölüp giderlerken eğer arkalarında küçük, zayıf, güçsüz yetimler bırakıp gitmekten korkuyorlar. Acaba şimdi ben bunları bu halde bırakıp giderken bu yavrularımın hali nice olur? Onlara benden sonra kim bakar? Kim kollar? diye korkuyorlar. İşte Allah buyuruyor ki sizler nasıl ki böyle küçük yaşta, güçsüz kuvvetsiz yetim çocuklar bırakıp giderken korkup onların üzerlerine titrediğiniz gibi kendileri küçük yaştayken babaları ölmüş o yetimler konusunda da Allah'tan korkun. Kendilerininkileri düşündükleri gibi akrabalarının, ya da başkalarının yetimlerini de düşünsünler de mal taksimi esnasında güçleri yettiği kadar onları da vererek sevindirsinler.

Allah'tan korksunlar, Allah'la yol bulsunlar, Allah'ın dediklerini yapsınlar, Allah'ın hatırını kazanmayı hedeflesinler de onlara doğru söz söylesinler. O yetimleri kendi yetimleri yerine koysunlar da doğru dürüst karar versinler. Çünkü hasbel kader o ölen kendisi ve o çocuk-lar da kendi çocukları olabilirdi. Veya yarın aynısının kendi çocukları-nın da başına gelebileceğini asla

unutmadan karar vermelidir. Hani Buhârî ve Müslim'in birlikte rivâyet ettikleri bir hadislerinde Allah'ın Resûlü şöyle buyuruyordu:

"Sizden biriniz kendisi için, kendi nefsi için sevip istediklerini mü'min kardeşleri için de sevip istemedikçe mü'min olamaz"

İşte Rabbimiz kulları adına razı olup gönderdiği bu sistemi oturturken gönderdiği bu âyetleriyle, içimizle dışımızla bizi kuşatan bu talimatlarıyla, bir taraftan bizi vicdanlarımızla bir hesaplaşmaya çağırıyor, bir taraftan da sürekli kendisinin kontrolü atında bir hayat yaşadığımız bize hatırlatılıyor. Öyleyse anlıyoruz ki, bizler dünyada yalnız değiliz. Yaşadığımız hayatı yalnız yaşamıyoruz. Yetimlerle, fakirlerle birlikte yaşıyoruz bu hayatı. Kendimizi düşündüğümüz kadar, kendi ekonomik ve cinsel ihtiyaçlarımızı düşündüğümüz kadar dışımızdaki kardeşlerimizin ihtiyaçlarını da düşünerek Kur'an'ın bizden istediği bir hayatı yaşayalım inşallah. Birileri ağlarken biz gülmeden yana, birileri açken biz tok yatmadan yana, birileri sıkıntı içinde kıvranırken biz zevk ü safa içinde bir hayat yaşamadan yana olmayalım inşallah.

10. "Yetimlerin mallarını haksız yere yiyenler, karınlarına ancak ateş tıkınmış olurlar, zaten onlar çılgın aleve atılacaklardır."

Rablerinin kendilerine yol göstermek üzere gönderdiği bunca âyetleri yok farz ederek, görmezden, duymazdan gelerek haksız yere yetimlerin mallarını yiyenler, Allah yasalarını çiğneyerek yetimlerin mallarına uzananlar, kendilerini güçlü, kuvvetli görerek toplumda sosyal ve siyasal dayanağı olmayan garibanların mallarını yiyip, haklarını gasp edenler başka değil karınlarına ateş doldurmaktadırlar. Rabbim korusun yetimlerin, garibanların mallarını haksız yere yemek karınları ateşle doldurmakla eş değerdedir.

Evet haydi şimdi insanların mallarını yiyebilirseniz yiyin bakalım. Bunlar garibandır, bunların toplumda haklarını koruyabilecek güçleri yoktur, ellerinde çekleri, senetleri yoktur, bunlar ticaretten anla-mazlar, bunlar mal mülkten anlamazlar diyerek insanların mallarını yemek, unutmayın ki karınları ateşle doldurmak anlamına geliyor. Dayanabilecekseniz yarın bu ateşe buyurun yiyin.

Bakın böyle şedit bir tehditle karşı karşıya gelen sahâbe-i kirâm efendilerimiz yetimlerin malları konusunda o kadar korkup ürktüler ki hattâ yetimlerle birlikte oturup kalkmaktan bile çekinir hale geldiler. O kadar ki Müslümanlar onların mallarına el sürmekten bile korktular. Yetimlerle beraber olmaktan, onlarla birlikte yaşamaktan yiyip içmekten, onların mallarıyla ve işleriyle ilgilenmekten çok korktular. Gelip Allah'ın Resûlüne bu konuda onlara karşı nasıl davranacaklarını sordular. Bunun üzerine Rabbimiz onlara Bakara sûresinin 220. âyetini indirdi.

"Peygamberim bir de sana yetimlerden soruyorlar. De ki onlar hakkında ıslahta bulunmak (mallarını korumak) sizin için daha hayırlıdır. Eğer onlara karışırsanız onlar sizin din kardeşlerinizdir."
(Bakara 220)

Onlarla ilgilenmek, onların durumlarını düzeltmek, onların eğitimleriyle, ahlâklarıyla ilgilenmek, onları ıslah etmek daha iyidir. Çünkü yetimler toplumun yanında Allah'ın emânetleridirler. Müslümanların görevi bu emânete emânetin sahibi olan Allah'ın istediği biçimde davranmaktır. Onlarla yakın ilişki içine girmekten korkan Müslümanlara Rabbimiz buyurdu ki onlar sizin din kardeşlerinizdir. Onlarla ilişkiye girip onların dünya ve âhiret işlerini ayarlamanız sizin hakkınızda daha hayırlıdır buyurarak Müslümanları bu konuda teşvik ediyordu. Onları aranıza alır, onlarla birlikte yaşarsanız, onların mallarını kendi mallarınızın içine katar ve onların da kazanmalarını sağlarsanız, yâni onların işleriyle ilgilenirseniz sizin hakkınızda bu çok hayırlıdır, çünkü bilesiniz ki onlar sizin din kardeşlerinizdir buyuruyor Rabbimiz.

Ama yetimlerin mallarını yiyenler, yetimlere haksızlık yapanlar karınlarını ateşle doldurmakla birlikte bir de üstelik:
Yarın Saire, cehenneme de yaslanacaklardır. Cehenneme sallayıverecek Rabbimiz onları. Dayanabilecekseniz haydi yiyin insanla-rın mallarını. Bundan sonra Rabbimiz mîras âyetlerini gündeme getirmeye başlıyor. Müslümanların uygulamaları gereken mîras yasalarını belirleyecek Allah. Müslümanca bir hayatın, Allah egemenliğinde yaşanacak bir hayatın tüm yasalarını belirleyen Rabbimizdir. İşte mîras yasasıyla alâkalı bakın Rabbimiz şöyle buyurur:
11. "Allah çocuklarınız hakkında, erkeğe iki dişinin hissesi kadar tavsiye eder. Eğer kadınlar ikinin üstünde ise, bırakılanın üçte ikisi onlarındır; şâyet bir ise yarısı onundur. Ana babadan her birine, ölenin çocuğu varsa yaptığı vasiyetten veya borcundan arta kalanın altıda biri, çocuğu yoksa, anası babası ona varis olur, anasına üçte bir düşer. Kardeşleri varsa, altıda biri annesinindir; babalarınız ve oğullarınızdan menfaatçe hangisinin size daha yakın olduğunu siz bilmezsiniz. Bunlar Allah tarafından tespit edilmiştir. Doğrusu Allah bilendir, Hakîm olandır."

Allah size vefatınızdan sonra geriye bıraktığınız mallar konu-sunda hak sahiplerine haklarını ulaştırmanız gereken paylarını açıklayarak şöylece emrediyor, şöylece söz veriyor: Erkekler için iki dişi hissesi vardır. Çocuklarınız konusunda Rabbiniz erkeğe iki dişi hissesi takdir etmiştir. Evet demek ki mîrasta erkek çocuğu iki kız çocuğu payı alacaktır. Ve işte mîrasın bölüşümünde ilk önemli yasasını Rab-bimiz böylece belirliyor. İlk yasa budur.

Erkek çocukların iki kız hissesi almasıdır. Rabbimizin bu konu-da ilk bildirdiği farz hüküm budur. Bir ana, ya da baba vefat ettiği zaman geriye

bıraktığı çocuklardan erkekler ve kızlar varsa kız çocuk-ları bu terekeden bir hisse alırlarken erkek çocukları iki hisse alacak-lardır.

Eğer geride sadece bir tek erkek evlât olup başka hiçbir kardeşi yoksa o zaman mîrasın tamamını bu erkek evlât alır. Sadece iki kız çocuğu varsa mîrasın üçte ikisi bunlarındır.

Şâyet o kadınlar, yâni ölen ana veya babanın geriye bıraktıkları kız çocukları ikiden fazla ise o zaman onlar için terekenin üçte ikisi vardır. Mîrasın üçte ikisi onlarındır. Tabi bu durum erkek çocuğu ol-madığı zaman geçerlidir. Ölen kişinin arkasına bıraktığı erkek çocuk-ları yoksa sadece kız çocukları varsa ve de bu kız çocukları iki ya da ikiden fazlaysa onlara terekenin tamamının üçte ikisi verilecektir. Ve onların hisseleri kendilerine verildikten sora geriye kalan üçte birlik hisse de öteki varisler arasında paylaştırılacaktır.

Ama geriye sadece bir tek kız çocuğu kalmış ise o zaman da mîrasın yarısı onundur. Bu durumda geriye kalan terekenin kimlere nasıl paylaştırılacağı gerek bu âyetlerde gerekse başka âyetlerde açıklanacaktır.

Eğer ölen kimsenin geriye bıraktığı erkek ve kız çocukları varsa ve ölen kimsenin anne ve babası da sağsa o zaman o ölen kişinin anne ve babasından her birisine altıda bir hisse vardır. Eğer ölen kim-senin geriye bıraktığı sadece bir tek kız çocuğu varsa terekenin yarısını bu kız çocuğu alır, altıda birini anne, altıda birini de baba alır. Geriye kalanı ise asabe olarak baba alır.

Ama ölen kişinin erkek ve kız çocukları olmayıp ta ana ve babası varsa, ana ve babası kendisine varis olmuşsa o zaman malının üçte biri anasınındır. Bu durumda ölen kişinin geriye bıraktığı başka mîrasçısı, başka varisi yoksa geriye kalan üçte iki de babasına ait olacaktır. Bunun yasası da ayrıca belirlenmiştir. Evet ölen kimsenin ço-cukları yok da varis olarak sadece anne ve babası varsa terekenin üçte biri ananın üçte ikisi de babanındır.

Eğer ölen kimsenin kardeşleri varsa o zaman annesine altı da bir verilir. Evet ölen kimsenin erkek ve kız kardeşleri varsa o zaman dikkat ederseniz annesinin mîrastan payı biraz azalıyor. Kardeşler yokken üçte bir alırken bu defa kardeşler olunca altı da bire düştü. Aslında bu kardeşleri kendilerine bir şey alamazlar ama onlara bakmakla sorumlu olması hasebiyle kalanı babaya geçirirler. Eğer ölenin erkek kardeşleri birden fazlaysa durum böyledir. Yok eğer kardeşi bir taneyse o zaman annenin payı üçte birden altı da bire düşmez. Yine anne üçte bir alır. Neden sonra?

Bütün bu mîrasla ilgili haklar yine Allah yasalarına göre yapa-bileceği, yapması uygun olan bir vasiyetten veya borçtan sonra sabit olacaktır. Evet ölen kimse eğer meşru bir vasiyette bulunmuş veya borçlu olarak vefat etmişse o zaman borcu ödendikten ve vasiyeti yerine getirildikten sonra erkek evlâdın, kız evlâdın, bir kızın, iki ve ikiden fazla kızın, ananın, babanın mîrası böylece taksim edilecektir. Ölen kimsenin vasiyetleri yerine getirilip, borçları ödenmedikçe mîrası paylaşılamaz.

Yine âyetin tertip sırasından anlaşıldığından ziyade Resûlul-lah efendimizin uygulamasına göre önce borç geliyor. Borçları öde-necek, sonra vasiyetleri yerine getirilecek, daha sonra da mîras paylaştırılacaktır.

Hz Ali Efendimizin beyanına göre Rasulullah Efendimiz ölen kişinin borçlarının ödenmesini vasiyetinin önüne geçirmiştir. Onun için biz de borcu vasiyetin önüne aldık. Tabi vasiyet konusunda da Rasu-lullah Efendimizin sınırlandırması vardır. Vasiyet malın üçte birini geç-meyecek ve de varislere vasiyette bulunulmayacaktır.

Buhârî ve Müslim'de Ebu Hureyre'den rivâyet edilen bir ha-dislerinde şöyle buyurulur: Sahâbeden Hz. Sa'd Rasulullah'a gelerek: Ya Rasulallah malımın üçte ikisini vasiyet edeyim mi? Buyurdu. Allah'ın Resûlü: Hayır! Buyurdu. Bu defa Sad: O halde yarısını vasiyet edeyim mi? deyince Rasulullah: Hayır! Buyurdu. Peki üçte birine ne dersin ey Allah'ın Resûlü? Evet üçte birini, ama o da fazladır. Senin varislerini varlıklı bırakman, onları başkalarına avuç açar bırakmandan daha hayırlıdır buyurdu. Bir de artık Nisâ sûresindeki mîras âyeti-nin gelişinden sonra ölenin varislerine bir şeyler vasiyet etmesine gerek kalmamıştır, çünkü mîras âyetiyle varislerden kimin ne kadar alacağı belirtilmiştir. Artık varislere vasiyet yoktur. Bunun için Allah'ın Resûlü Veda Hutbesinde şöyle buyurmuştur:

"Muhakkak biliniz ki! Cenâb-ı Hak her bir hak sahibine hakkını vermiştir. Artık bundan sonra varise vasiyet yoktur."
(Tirmizi: Vesaya, 5)

Yine İbni Mâce'de rivâyet edilen başka bir hadislerinde Allah'ın Resûlü:

"Diğer varisler izin verip razı olmadıkça hiçbir varis için vasiyet caiz olmaz."
(İbni Mâce: Vesaya, 6)

Demek ki bir vasiyetin yerine getirilebilmesi için üç şart vardır. Birincisi, bu vasiyet geriye bıraktığı malın üçte birini geçmeyecek, ikincisi varislere yapılmış olmayacak, üçüncüsü de vasiyet meşru yerlere yapılmış olacaktır. Vasiyet gayri meşru yerlere yapılmışsa Bakara sûresinin beyanıyla bu vasiyet yerine getirilmez. Kendisi vasi tayin edilmiş kişi bunu düzeltmekle mükelleftir. Meselâ adam ölmeden önce birisini vasi tayin etmiş ve benim malımdan şu kadarını filan meyhaneye verin demiş. Veya İslâmi duyarlılığı olmayan filan müesseseye verin demiş. Vasi bunu yerine getirmek zorunda değildir. Bırakın

yerine getirerek böyle bir günaha ortak olmayı bilakis onu engellemekle mükellaftir.

Bir de burada ölen kişinin arkasında borç bırakıp gitmesi konusunda da bir şeyler söylemek isterim. Borçlanmaktan ve borçlu ölmekten çok sakınmalıyız. Bu konuda Resûl-i Ekrem efendimizin çok şedit hadisleri vardır. Meselâ Buhâri'de rivayet edilen bir hadislerinde buyurur ki; "Borçtan ve günahtan Allah'a sığınırım". Bir başka hadislerinde de; "Küfürden ve borçtan Allah'a sığınırım" buyurmaktadır. Dikkat ederseniz günahla borç, küfürle borç özdeşleştiriliyor. Allah'ın Resûlü böyle buyuruyor, ama bizim toplumda sanki bu hadislere nazire atasözleri uydurulmuştur. Meselâ; "borç yiğidin kamçısıdır" gibi sözlerle bu hadisler kamufle edilmeye çalışılıyor. Kim ne derse desin, borçtan ve borçlanmaktan azami derece kaçınmak zorundayız. Çünkü yine Buhâri'de beyan edildiğine göre Allah'ın Resûlü borçlu kimselerin cenaze namazlarını kıldırmamıştır.

Bu konuda üç uygulama görüyoruz. Bir defasında peygamberimizin huzuruna bir caneze getirildi ve; "ey Allah'ın Resûlü şu akrabamızın cenaze namazını kıldırırmısınız" dendi. Allah'ın Resûlü; "Bunun borcu varmıydı" buyurdu, dediler ki; "evet, borcu var ya Resûlal-lah". Bunun üzerine buyurdu ki; "Peki borcunu ödeyecek kadar arkasında bıraktığı malı var mı?" Dediler ki; "hayır, yok. Bunun üzerine bu-yurdu ki; "Arkadaşınızın namazını kılın, ben borcu olan bir kşinin namazını kılmam" dedi. Eh haydi buyurun, borçlanın öyleyse. Borçlanın da cenaze namazınız Resûlullah tarafından kıldırılmasın. Borçlanın da peygamberin salatından, duasından, rahmet okumasından mahrum kalın.

Bir başka uygulama da şöyledir: Yine bir defasında Resûl-i Ekrem'in huzuruna bir cenaze getirildi ve namazını kıldırmasını istediler. Allah'ın Resûlü onun borcunun olup olmadığını sordu. Borcu var dediler. Geriye borcunu ödeyecek kadar bir malının olup olmadığını sordu, yok dediler. Peki içinizde onun borcunu tekeffül edecek birisi var mı şeklindeki sorusuna da akrabalarından birisinin; evet, onu ben üstleniyorum demesi üzerine onun namazını kıldırmıştır.

Yine Buhâri'de anlatılan bir başka uygulamada da borçlu ölüp geriye borcunu ödeyecek miktar mal bırakan bir mü'minin cenazesini kıldırdığı anlatılmaktadır.

Öyleyse bütün bu uygulamalardan anlıyoruz ki borçlanmaktan sakınacağız, borçlu ölmekten kaçınacağız. Bir de bundan şunu anlı-yoruz ki ölen kişinin cenaze namazını kılmadan önce cemaate, orada bulunanlara, onu tanıyanlara bunu soracağız. Ey cemaat, bu adamı tanıyormuydunuz?

Müslümanmıydı? Namaz kılarmıydı? Müslümanlarla berabermiydi? Borcu varmıydı? İçinizde bu adamdan alacağı olan varmıydı? Bütün bunlar sorulup hakkında iyi şehadetler alındıktan sonra onun cenazesini kılmalı ve ona rahmet okumalıyız. Sünnette uygulama böyledir.

Ama bizde, nereden girdi, nasıl girdi bilmiyorum da, adamın namazı kılındıktan, hakkında salâvat okunduktan sonra soruluyor. Ey cemaat bunu nasıl bilirsiniz diye. Geçmiş olsun. Namazı kılınmış, işi bitmiş ondan sonra soruyoruz. Önce ne idiği, nasıl olduğu bilinmeden kendisine rahmet okunuyor, namazı kılınıyor, sonra da deniliyor ki; "ey cemaat bu adamı nasıl bilirsiniz?" Bir ara bir cenaze için demişler ki iyi biliriz. O arada onun cenaze namazını kıldıran imam o kalabalığın arasından geçerken birisi demiş ki; ya bu adam o kadar iyi, o kadar hoş bir insandı ki hiç kimseyle küs değil di, herkesle barışıktı deyince, eyvah diyor hoca efendi. Ne var, ne oldu diyorlar. Eğer ben bu adamın böyle olduğunu önceden bilmiş olsaydım vallahi cenaze namazını kıldırmazdım diyor. Çünkü bir insanın dostu da olmalı elbette düşmanı da. Bir adamın herkesle arası iyi olamaz.

Evet, zinhar borçlanmamaya çalışacağız. Pekiyi hiç mi borçlanmayacağız? Hiç mi istisnası yoktur bunun? Bu sözlerin sahibi olan peygamber efendimiz hiç mi borçlanmamış? Evet, bir defasında ailesini doyurabilmek için bir yahudiden ekmeklik arpa unu ödünç almış, ama karşılığında ona zırhını rehin bırakmıştır. Tamam, biz de eğer ailemizin karnını doyurcak bir şey bulamamışsak karşılığında bir şeyimizi rein bırakmak şartıyla borçlanalım. Ama ben bugün bu şekilde ciddi bir ihtiyaçtan dolayı borçlanan kimseleri göremiyorum. Bugün insanlar açlıktan dolayı değil de köşe dönme arzusundan dolayı borçlanıyorlar. Ve maalesef insanlar bugün ellerine geçirdikleri kartlarla henüz kazanmadıkları, henüz ellerine geçirmedikleri maaşlarını harcamaya ve borçlanmaya çalışıyor.

Ben bu hadisleri okuyunca da diyorlar ki; eh ne yapalım, bu hayat böyledir, bu toplumun ticari yapılanması böyledir, bu piyasa böyle yürüyüyor, borçlanmadan ticaret yapamayız. Böyle diyenlere ben de diyorum ki; arkadaş, eğer piyasa İslâm'a yön verecekse benim diyecek bir sözüm yoktur, çünkü ben piyasayı bilmem, ama eğer İslâm piyasayı düzenleyecekse, İslâm piyasaya yön verecekse işte ben biliyorum ki İslâm böyle diyor.

Babalarınız ve oğullarınız, bunların hangisinin size menfaati daha yakındır bunu sizler bilmezsiniz. Bunlardan hangisinin size fayda açısından daha yakın olduğunu sizler bilemezsiniz. Yâni babaların da oğullar gibi, oğulların da babalar gibi ölen kişinin mîrasında hakkı vardır. Öyleyse varislerden kimilerini kimilerinden üstün tutma gibi, bir kısmını kayırıp, bir kısmını mahrum bırakma gibi bir yanlışa düşülme-melidir. Yâni arkanızda bıraktıklarınızın hangisinin sizin için hayırlı, hangisinin hayırsız olduğunu bilmediğiniz için varislerinizden

kimilerine vasiyette bulunarak kimilerini mallarınızdan mahrum bırakmayı düşünmeyin. Ne bilirsiniz? Belki de sizin o mahrum bıraktığınız sizin için yarın daha hayırlı olacaktır.

Veya Allah'ın bu yasalarına göre meselâ babaya anaya oğul-lardan daha az mîras takdir edildi diye onlar daha az saygı gösterile-cek, daha az sevilecek bir konumda görülmemelidir. Yâni ana baba ve çocuklarınızın derini mirastan paylarına göre takdir etmeye kalkış-mayın. Mirastan çok alanlara çok değer vermeye, az alanlara da az değer vermeye kalkışmayın buyuruyor.

Veya vasiyette bulunarak malının bir kısmından siz varislerini mahrum bırakan kimseler mi, yoksa vasiyette bulunmayarak malının tamamını size mîras bırakanlar mı sizin hakkınızda daha hayırlıdır bunu siz bilemezsiniz diyor Rabbimiz. Böylece sanki bunu sizden çok daha iyi bilen Rabbiniz babalarınızın vasiyetlerini güzel bir şekilde yerine getirin tavsiyesinde bulunmaktadır.
İşte bunlar Allah'ın farizalarıdır. Bunlar Allah'ın belirlediği yasalardır ve Allah ezelden beri Alîm ve Hakîmdir. Allah ilim ve hikmet sahibidir. Bilgisi ve hikmeti tam olandır. Öyleyse Allah niçin böyle hük-metmiştir? Erkeğe mîrastan niye kadının iki hissesini takdir buyur-muş? Babanın hissesi, ananın hissesi neden böyle olmuş? Evliliği niye böyle belirlemiş? Mîrası niye böyle tespit etmiş? Yetimlerin malları konusunda niye böyle hükümler indirerek onları koruma altına almış? Bu yetimler niye var hayatta? Çocukları böyle küçük yaştayken bu ba-balar niye erken ölüyorlar? Toplumda neden fakirler var? Neden kadınlar var? Neden erkekler var? Neden bir erkeğin dörde kadar kadınlarla evlenmesine müsaade ediliyor da kadınlara aynı hak tanınmamış? Neden kadınlar erkeklerden mehir alıyorlar da erkekler kadınlardan alamıyorlar? Neden? Neden? Neden?

Hiç kimse hiçbir konuda Allah'ı sorgulama hakkına sahip değildir. Her konuda Müslümanın diyeceği bir tek söz vardır, o da: ***"Se-mi'na ve eta'na"*** Sözüdür. Ya Rabbi işittik ve itaat ettik. Duyduk ve uyduk ya Rabbi. Duyduk senin yasalarını ve aynen kabul edip uygulamaya koyulduk, gereğini yerine getirmeye koyulduk. Ama bizim bu tavrımıza karşılık sen de bizim ufak tefek kusurlarımızı falsolarımı-zı görmeyiver ya Rabbi. Bizi bağışlayıver ya Rabbi. İşte Müslümanın tavrı budur bu Allah yasaları karşısında. Çünkü Allah en bilendir, bilgisi tam oladır ve yaptığı her şeyi biz kimilerini anlayamasak ta belli bir hikmetle yapandır.

12. "Karılarınızın çocukları yoksa bıraktıklarının yarısı sizindir, çocukları varsa, bıraktıklarının ettikleri vasiyetten veya borçtan artakalanın dörtte biri sizindir. Sizin çocuğunuz yoksa ettiğiniz vasiyet veya borç çıktıktan sonra bıraktıklarınızın dörtte biri karılarınızındır; çocuğunuz varsa, bıraktıklarınızın sekizde biri onlarındır. Eğer bir erkek veya kadına kelale

yolu (çocuğu ve babası olmadığı halde) varis olunuyor ve bunların ana bir erkek veya bir kız kardeşi bulunuyorsa, her birine edilen vasiyetten veya borçtan artakalanın altıda biri düşer; ikiden çoklarsa, üçte birine, zarara uğratılmaksızın ortak olurlar. Bunlar Allah tarafından tavsiye edilmiştir. Allah bilendir, Halimdir."

Eğer sizin hanımlarınız ölmüşler de geriye çocuk bırakmamışlarsa o zaman hanımlarınızın geriye bıraktıkları terekelerinin yarısı sizindir.

Eğer onların geriye bıraktıkları çocukları varsa vasiyetleri ve borçları ödendikten sonra terekelerinin dörtte biri sizindir. Evet ölen bir kadının eğer çocukları yoksa onun malından kocası iki de bir alacak, ama eğer ölen kadının çocukları varsa o zaman da dörtte birini alacaktır.

Sizin terk ettiğiniz mallarınızda da kadınlarınızın dörtte bir hakları vardır. Eğer sizin arkaya bıraktığınız çocuklarınız yoksa. Evet ölen erkeklerin eğer çocukları yoksa o zaman hanımları kaç tane olursa olsun, bir, iki, üç, dört fark etmez onların hepsine dörtte bir hisse vardır. Eğer ölen erkeğin arkada bıraktığı karısı bir tane ise o malın dörtte birini alır, eğer kadın iki ise o zaman o dörtte biri ikisi arasında paylaşılır, üç ise üçe, dört ise dörde bölünür.

Eğer sizin arkanıza bıraktığınız çocuklarınız varsa o zaman terekelerinizde vasiyetleriniz yerine getirildikten ve borçlarınızda ödendikten sonra hanımlarınızın sekizde bir hisseleri vardır.

Eğer bir erkek ve kadın ölür de ona ***"Kelale"*** olursa. Kelale geriye ne çocuk ne de ana baba bırakmadan ölen kimseye denir. Yâni eğer mîras bırakan erkek ya da kadın, çocuğu, ana babası olma-yan bir kimse olursa. Yâni eğer ölen bir erkek veya bir kadının usul ve furûu olmayıp da, yâni babası anası, ila nihaye babasının babası, anasının anası ve oğlu kızı, oğlunun oğulları, kızının kızları yok da ken-disine zayıf bir derece ile bir erkek veya kız kardeşi varis bulunursa o zaman bunlardan her birisine mîrastan altı da bir hisse vardır. Ama eğer böyle ölene varis olan kardeşler ikiden fazla iseler malın üçte birinde ortaktırlar bunlar.

Tabi bu kardeşler anne payı aldıklarından erkek kız farklılığı olmayarak aralarında eşit olarak paylaşacaklardır. Ama yine ölenin vasiyeti yerine getirilip borçları ödendikten sonra bu iş geçerli olacaktır. Zarara uğratılmaksızın onlara hakları verilmelidir. Buradaki zarara uğratılmaksızın ifadesinden şunu anlıyoruz. Vasiyet varislerin haklarına tecavüz etmemelidir ve de hiç kimse ölen kimsede gerçekten bir alacağı olmadığı halde alacak iddiasında bulunarak varislere haksızlık yapmamalıdır.

Veya ölen kişi ölmeden önce çocuklarım yoktur, malım böyle uzak akrabalarıma kalmasın diye fazlaca vasiyette bulunup onlara zarar vermeye kalkmasın. Allah Alîm ve halimdir. Allah yaptığınız her şeyi bilen, her şeyden

haberdar olandır. Allah merhametlidir. Sizin adınıza aldığı kararları da, bilgisi de rahmetinin eseridir.

13. "Bunlar Allah'ın yasalarıdır. Allah'a ve Peygamberine kim itaat ederse onu içlerinden ırmaklar akan cennetlere koyacaktır, orada temellidirler, büyük kurtuluş budur."

İşte bunlar Allah'ın hudududur. İşte bunlar, bu mîras âyetleri Allah'ın hudududur. Rabbimiz işte böylece mîras taksimini bize arz ederken bu konudaki hududunu da çizmiş oluyor. Haram helâl hudu-dunu, aile hukukunun hududunu, kılık kıyafetin hududunu, kazanma ve harcama hududunu, kadın erkek ilişkileri hududunu, tüm hayatın hududunu tespit etme hakkı sadece Allah'a aittir. Bu konuda Rabbi-miz hiç kimseye yetki vermemiştir. Sadece kitabında açıklama-dığı ve açıklanmasını kendisine bıraktığı konularda Rasulullah Efendimiz söz söyleme yetkisine sahiptir. O zaman Rabbimizin verdiği yetkiyle onu da dinlemek zorunda olacağız elbette. Resulsüz bir kitap, Resulsüz bir din kabul edemeyeceğimize göre onun direk Allah'tan aktardıklarına evet dediğimiz gibi, kendisinden söylediklerine de evet diyeceğiz.

Öyleyse hem bu konuyu gündeme getiren, bu konunun yasasını koyan Kur'an âyetlerini, hem de bu âyetlerin vermediği detayı, ve-ya bu âyetlerin uygulamasını, pratiğini, yahut da bu âyetlerde günde-me getirilmeyip de Rabbimizin bir tür vahiyle Rasulullah Efendimize açtığı, bildirdiği ve bize de öylece bildirmesini istediği Rasulullah Efendimizin beyanlarını, sünnetini, uygulamasını da içine almak kayd u şartıyla Allah'ın hududu kabul ediyor ve öylece iman ediyoruz.

Evet hudûdullah deyince hem bu âyetler, hem de bu âyetlerin tamamlayı-cısı, açıklayıcısı olarak Rasulullah Efendimizin bildirdiği, uy-guladığı yasalar da gündeme gelecektir. Çünkü Rabbimiz genel yasaları belirler ama onun detaylarını, iç tüzüklerini peygamberine bırakır. Evet işte bunlar Allah'ın hudutlarıdır ve:

Kim de bu konuda, her konuda Allah ve Resûlüne itaat edip gönülden bağlanırsa, Allah ve Resûlünün bu yasalarına riâyet ederse, Allah ve Resûlünün mîras hukukuyla amel ederse, mîrasını böylece taksim ederse:

Rabbi onu zemininden ırmaklar akan cennetlerine idhal buyurur. Evet Allah ve Resûlüne iman eden, Allah ve Resûlünün hayatına karıştığına inanan, Allah ve Resûlünün belirlediği bir hayat programını yaşayan, malı konusunda, hayatı konusunda Allah ve Resûlünü söz sahibi kabul eden, Allah ve Resûlünün kendisi adına seçimini seçim kabul eden kimseler için Rabbimiz altlarından bal ırmakları, süt ırmak-ları, şarap ve su ırmakları akan cennetler hazırlamıştır. Gözlerin görmediği, kulakların duymadığı, akıl ve hayallerin bile ihata edeme-yece-ği güzellikte razı olacakları, razı edilecekleri cennetler onları beklemektedir. Elbette dünyada Allah'tan razı olan, Allah'ın yasalarından razı

olan, Allah'ın hayat programından razı olan ve Allah için bir hayat yaşayan mü'minleri Rabbimiz da orada razı edecektir.

Ve onlar orada, o cennetlerde ebediyen kalıcıdırlar. Ve işte budur en büyük başarı. İşte budur en büyük kurtuluş. Evet kim ki Nisâ sûresinin bu âyetlerinde Rabbimizin belirlediği mîras hukuku, mîras yasaları doğrultusunda, Rasulullah Efendimizin uyguladığı bir mîras taksimi doğrultusunda hareket eder de anası, babası, karısı, kocası, oğlu, kızı, gelini, kayınpederi, kayınvalidesi vefat ettiğinde sadece Allah yasalarına baş vurur ve öylece mîrasını taksim ederse bilesiniz ki cennet onu beklemektedir.

14. "Kim Allah'a ve Peygamberine baş kaldırır ve yasalarını aşarsa, onu, temelli kılacağı cehenneme sokar. Alçaltıcı azab onadır."

Ama kim de Allah ve resûlüne isyan ederse, hayatını Allah ve Resûlüne sormadan yaşarsa, Allah ve Resûlüne rağmen, Allah'ın kitabı ve Resûlünün sünnetine rağmen kendi hevâ ve heveslerine uyar-sa, ya da hayatta Allah ve Resûlünden başka yasa belirleyiciler kabul ederek onların yasalarını uygulamaya kalkışırsa, ben mîras konusun-da Allah ve Resûlünü dinlemiyorum derse, Allah ve Resûlünün hatırını bir dünya menfaatine satarsa, üç kuruşluk bir dünya menfaati için Allah ve Resûlünün kendisine takdir ettiğine razı olmayıp hududu aşarsa, azgınlık yaparsa:

Allah onu da öyle bir nara, öyle dayanılmaz, öyle çılgın bir ateşe sokar ki o da ebediyen, hiç çıkmamacasına orada kalıverir. Ve onun için orada mühiyn bir azap, alçaltıcı, aşağılayıcı, onu insanlıktan çıkarıcı bir azap vardır unutmayalım. Evet Rabbimiz bir mîras yasası-nı anlattıktan sora burada bir değerlendirmede bulunuyor. Cenneti ve cehennemiyle bir uyarıda bulunuyor. Rabbimizin belirlediği tüm hayat kuralları için geçerli bir uyarıdır bu. Genelde tüm hayat programı, özelde de burada gündeme getirilen mîras yasasıyla alâkalı bir değerlendirme yapıp öteki âyetlere geçelim inşallah.

Siz bilirsiniz diyor Allah. Ben sizi cennet ve cehennemimle uyardım. İsterseniz kul olduğunuzu, benim tarafımdan yaratıldığınızı, varlığınızı ve varlığınızın devamını bana borçlu olduğunuzu unutmadan yaratıcınızın yasalarını uygulayarak bir hayat yaşayıp cennete gidersiniz, dilerseniz de kendinizin tanrılığınızı iddia ederek, kendi hevâ ve heveslerinize göre, ya da hayatın yasalarını Allah'tan daha iyi bildi-ğine inandığınız bir kısım azgın tâğutların istedikleri biçimde bir hayat yaşayarak cehenneme gidersiniz. Dilediğinizi tercih edebilirsiniz. Ama unutmayın ki yaşadığınız hayatın hesabını bana ödeyeceksiniz diyor Rabbimiz. İtaat edene ebedî cennet, isyan edene de ebedî cehennem vardır. Bu konuda hiçbir mâzeret de geçerli değildir. Çünkü insanlar her konuda sadece Rablerine karşı sorumludurlar.

Toplum şöyle istiyor diye, âdetler böyledir diye, yasalar bunu gerektiriyor diye insanın şu veya bu şekilde Allah yasalarını çiğneyerek birilerinin hakkını yemesi, birilerine zulmetmesi, birilerinin malını çalıp çırpması asla ona mâzeret hakkı tanımaz. Çünkü işte Allah her şeyi âyetleriyle açıklıyor. Ne yapalım toplum düzeni böyledir. Ne yapalım bu yönetim biçiminde böyle düzenlemişler. Ne yapalım yöneticilerimiz böyle karar vermişler. Bu kararın suçluları da onlardır diyerek hiç kimse bir mâzeretin arkasına saklanamaz. Suçu hiçbir zaman başkalarının üzerine atıp bu işten kurtulamaz. Biz hesabımızı Allah'a yalnız başımıza vereceğiz. İşte şu anda ölmüş bir yakınımızın, tek ba-şına Allah'ın huzuruna gitmiş bir akrabamızın mîrasının başındayız. Bu bize ibret olmalı değil mi? O değil de biz olamaz mıydık mîrası paylaşılan? Ya da yarın biz olmayacak mıyız?

Öyleyse niye yamukluk yapmaya çalışıyoruz? Niye bir kısım sudan mâzeretlerin arkasına saklanarak Allah yasalarını diskalifiye yolları arıyoruz? Halbuki Allah ne demişse, Rasulullah nasıl buyurmuşsa bir Müslüman ona teslim olup boyun bükmek zorundadır. Allah ve Resûlünün hükmüne karşı inandım diyen insanların muhayyerlik hakkı yoktur. Bu konuda birbirimizi uyaralım da dünyamızı da âhire-timizi de berbat etmeyelim inşallah. İşte dünyanın yasası belli. Şu anda uğrunda kavga verdiğimiz bu mülk dün bir başkasının elindeydi. Bugün bizdedir. Ama unutmayın ki yarın bizler de bir başkalarına devredip gideceğiz. Bundan sonraki âyetlerinde Rabbimiz aile içindeki kadın erkek ilişkilerinden, kadın erkek hukukundan söz edecek. Aile içinde Allah yasalarına göre hareket etmeyen, Allah yasalarını çiğneyen, Allah'ın istemediği bir hayatı yaşayan kimselerle alâkalı kararlarını, hükümlerini, yasalarını anlatmaya başlayacak. Aile bireylerinin bu yasalar istikâmetinde bir hayat yaşayarak Rablerine kulluk ortamı içinde bir aile yapısı oluşturmalarını isteyecek.

15. "Kadınlarınızdan zina edenlere, bunu ispat edecek aranızdan dört şahit getirin, şahâdet ederlerse, ölünceye veya Allah onlara bir yol açana kadar evlerde tutun."

Kadınlarınızdan Allah'ın çizdiği hududu aşıp fuhşiyyat yapan, aşırılık yapan, kötülük yapanlar olursa onların aleyhinde dört şahit tutun. Buradaki fuhşiyyat Allahu âlem zina anlamınadır. Bir kadının yapabileceği aşırılığın en kötüsü, kocasından başka birisiyle gayri meşru cinsel ilişki kurmasıdır. Evet kadınlarınızdan bu kötülüğü yapanlar olursa, onun aleyhinde dört şahit tutun diyor Rabbimiz. Yâni kadının böyle bir şey yaptığını dört şahitle belgeleyin. Kadının böyle bir şey yapıp yapmadığı konusunda onu bizzat gören dört şahit olmadıkça karar vermeyin. Eğer bu dört şahit onun hakkında zaman aşımı olmadan hemen derhal, sıcağı sıcağına şahitlik ederlerse, o zaman:

Ölüm kendilerine gelene kadar veya Allah kendilerine bir yol açana kadar evlerinizde hapsedin, evlerinizde tutun. Evet böyle kadınlar evlerde

hapsedilecekler. Tabi bir baskıyla birlikte bu kötü fiili tekrar işlemesine izin vermeyerek eve hapsedilmelidirler. Çünkü zina gerçekten çok kötü bir suçtur. Zina bir toplumun temel direği olan, belkemiği olan ailelerini mahveden bir fiildir. Ailelerde, ailelerden mey-dana gelen toplumlarda huzur ve güven namına hiç bir şey bırakmaz zina.

Şu anda istediği kadar birileri toplumda zinayı suç olmaktan çıkarıp toplumu zinacı yapmaya gayret etse de, zina nesli telef eden çok kötü bir pisliktir. Düşünün, bir kadın bir erkekle bir yerlerde tesadüfen buluşacaklar. Belki ömür boyu o kadın o erkeği bir daha göremeyecektir. Şimdi böyle bir kadın o erkekten çocuk yapmayı düşünebilir mi? Hangi kadın böyle tesadüfen buluştuğu bir erkekten çocuk yapma riskine atar kendisini? Hiç tanımadığı o erkeğin çocuğunu kar-nında taşıyacak dokuz ay, meşakkatle doğuracak, emzirecek, büyütecek, eğitecek. Bu mümkün değildir. Kedisinin de, çocuğunun da sorumluluğunu üslenecek, nikahla meşru bir şekilde üzerine sorumluluk alacak bir kocadan ancak böyle çocuklar düşünebilir. Onun içindir ki evliliklerin azaldığı, zinanın yaygınlaştığı kâfir toplumlarda nesil de bit-miştir.

Evet, işte böyle kadınların işledikleri bu kötülüğü devam ettirerek toplumun salâhını dinamitlemelerine izin vermemek için evlerinize hapsedin buyuruyor Rabbimiz. Onları evlerinizde tutun ve hiç kimsey-le karşı karşıya getirmeyin. Kimseyle görüştürmeyin. Ta ki Allah onlar hakkında bir hüküm gönderene, bir yol açana kadar.

Bu âyetlerden sonra inen âyetlerinde Rabbimiz yeni hükümler indirerek onlar hakkında yolunu açmıştır. Nûr sûresinin 2. âyeti ve zina suçunu işleyen evli erkeklerle evli kadınların taşlanarak recm edil-meleri yasası belirlenmiş oldu. Eğer zina eden erkek ve kadın bekar kimselerse onlara da yüz değnek vurulması emredilmiştir.

Evet Rabbimizin bu konuda indirdiği âyetler ve bu âyetlerin nasıl anlaşıla-cağı konusundaki Rasulullah Efendimizin pratikteki uygulamalarıyla Allah'ın onlar için açtığı yol da beyan edilmiş oldu. Böylece İslâm'ın ilk yıllarında zinakâr kadınlara uygulanacak cezayı ihtiva eden bu âyet de sonraki âyetlerle neshedilmiştir diyoruz.

Eğer tabi bu çirkin suçu işleyenler câriye ya da kölelerden olursa onlara da 50. değnek vurulacağı konusunda Rasulullah efendimizin pratik uygulamalarıyla yasallaşmıştır.

Şu anda olduğu gibi dünya üzerinde zinakârlar hakkında Al-lah'ın belirlediği bu yasaların uygulanma ortamının bulunmadığı za-manlarda böyle suç işleyenler evlerde hapsedilecek ve bu eylemi tekrar tekrar işleyerek

toplumun ahlâkî dengesini sarsmasına izin verilmeyecek. Daha sonra bakalım Rabbimiz bu konuda nasıl yollar açacaksa, o yollara tabi olup gideceğiz.

(Bir soru soruldu. Pekiyi koca karısının zina ettiğini gördü, ama o anda dört şahit çağırıp bunu belgeleyemedi. Şahitleri çağırmaya gidince berikiler de o ortamı değiştirip kamufle etmeyi becermişlerse durum ne olacak? Adam bunu nasıl belgelecek? Böyle bir kadından nasıl ayrılacak?)

Arkadaşlar, böyle bir durumda da lian âyeti, lanetleşme usulü gündeme gelecektir. Koca mahkemede, kadı huzurunda karısının zina ettiğini, bunu gözleriyle gördüğünü yeminle iddia ettikten sonra, eğer ben yalan söylüyorsam Allah bana lânet etsin der. Bu sefer kadı hanıma döner ve; bak kocan böyle diyor, ne dersin bu konuda der. Kadın eğer bu isnadı kabul etmişse mesele kalmaz. Kadın ecmedilir ve bu evlilik sona erdirilir. Ama eğer kadın bu isnadı reddetmişse, o zaman ona da lanetleşme yemini ettirilir. Vallahi ben böyle bir şey yapmadım, bu bana yapılmış bir iftiradır der ve en sonunda da; eğer ben yalan söylüyorsam Allah benim belamı versin der. Bu durumda kadın recimden kurtulmuş olur ama kadı bu evliliği sona erdirir. Çünkü eğer koca karısından kurtulmak için böyle bir iftiraya baş vurmuşsa, zaten bu evlilikte bir hayır kalmamıştır. Karısına bu büyük iftirayı yapabilecek bir noktaya gelmiş koca karı arasında hiçbir şey kalmamıştır. Yok eğer gerçekten onun zinasına gözleriyle şahit olmuşsa, artık böyle bir kadınla beraberliği mümkün olmayacaktır.

16. "İçinizden zina eden iki kimseye eziyet edin, tev-be edip düzelirlerse onları bırakın. Doğrusu Allah tevbe-leri daima kabul eder ve merhamet eder."

Eğer sizin içinizdeki erkeklerden iki kişi bu suçu işlemişlerse, erkeklerden iki kişi kendi aralarında ya da kadınlardan iki kişi bu kötü fiili işlemişlerse veya âyetin bir başka mânâsı da sizden zina fiilini işleyen erkek ve kadından her ikisine de eziyet edin, onları sıkıştırıp ce-za verin buyuruyor Rabbimiz. Selef âlimlerimizden kimileri 15. âyetin evliler hakkında, bu âyetin de bekar olan erkek ve kadınlar hakkında olduğunu söylemişlerdir.

Evet bunlara ceza verilecek, ama anlaşılan o ki bu ceza size kalmış gibi bir mânâ çıkıyor buradan. Ve onun içindir ki İslâm hukukunda bu tür kimselere nasıl bir ceza verileceği konusunda farklı yorumlar vardır. Bazıları işte Lût (a.s) un toplumunun bu tür ahlâksızlarının üzerlerine taş yağdırılmasından hareketle bunların taşlanarak öl-dürülmesinden yana bir hüküm ileri sürerlerken, kimileri sürgüne tabi tutulmaları, kimileri farklı usullerle öldürülmeleri gerektiğini savunmuşlardır.

Ama erkeklerden ve kadınlardan her kim de tevbe ederler ve Allah'la da barışırlar, ıslah olup durumlarını düzeltirlerse, yâni biz bun-dan sonra artık ebediyen bu kötülüğü bir daha işlemeyeceğiz diyerek bu fuhşiyyattan vaz geçtiklerini ortaya koyarak samimi bir tevbeyle, samimi bir imanla Rablerine

yönelirlerse artık onlardan vazgeçin, onlardan yüz çevirin, onları serbest bırakın ve onların dönecekleri Müslümanlıklarında, yaşayacakları Müslümanca bir hayatlarında onları destekleyip yardımcı olun. Bilesiniz ki Allah tevbeleri çokça kabul eden, dönüşleri kabul eden, yönelişlere karşılık verendir. Allah size karşı çok merhametlidir acıyan ve affedendir. Allah tüm kullarına tev-be kapılarını açık tutandır, el verir ki insanlar hangi boyutta günah işlemiş, hangi yasayı çiğnemiş olurlarsa olsunlar o günahlarının tümünü affedebilecek büyüklükte, merhametli bir Rableri olduğuna inanıp dönüş yapsınlar, tevbe etsinler, Rablerine sığınıp af dilemeyi bilsinler. Bakın bundan sonraki âyetinde Rabbimiz tevbenin ne olduğunu, nasıl olduğunu ve tevbeleri kabul edilecek insanların kimler olduğunu şöylece açıklıyor:

17. "Allah, kötülüğü bilmeyerek yapıp da, hemen tevbe edenlerin tevbesini kabul etmeyi üzerine almıştır. Allah işte onların tevbesini kabul eder. Allah Bilendir, Hakîm olandır."

Tevbeleri kabul edilecekler, bir cehalet sebebiyle, bilmeyerek bir kötülük işliyorlar, ama bilerek değil ve de bu kötülüğe devam da etmiyorlar, hemen arkasından, en kısa bir zamanda kötülükten dönenlerin bu dönüşlerini kabul ediyor Rabbimiz. İşte Rabbimizin kabul edeceği tevbe budur.

Herkim ki bir bilgisizlik, bir cehalet sonucu bir kötülük yapar, bir günah işleyecek olur da hemen arkasından tevbe eder ve durumu-nu düzeltirse, cehaletle günaha gittiği bir anda hemen kıblesini değiştirir ve Allah'a dönerse bilesiniz ki ben böyle yapanlar hakkında rahmeti kendi üzerime yazdım, onu affederim buyuruyor Rabbimiz.

Mü'min bir günahı ancak bir bilgisizlik sonucu, bir gaflet sonu-cu işleyebilir. Yâni ya onun isyan olduğunu bilmeyerek, ya işleyeceği o isyanın sonucunda, o günahın sonucunda başına gelecekleri bir an unuttuğundan dolayı günah işler, ya da isyanı taate tercih ederek bir isyanda bulunabilir ki bu da ayrı bir cehalettir.

İşte bu durumda hemen kendine gelir gelmez tevbe eden, günahtan vazgeçen, yönünü, kıblesini değiştiren, ve bir daha bu duruma düşmeme konusunda kesin kararlı olan mü'minleri affedeceğini bildiriyor Rabbimiz.

Ama dikkat ediyorsanız âyet-i kerîmede ***"min gariyb"*** ifadesi kullanılmaktadır. Yâni işlenen günahın hemen arkasından tevbe edilmelidir. Meselâ adam günahı işler işler de artık o kötülüğü işleye-meyecek bir çağa geldikten sonraya tevbesini geciktirmemelidir. Öyle yaşlanmış ki artık o amelleri işleme imkânı kalmamıştır. Ne zina edebilecek, ne içki içebilecek, ne de başka günahları işleyebilecek dermanının kalmadığı bir çağa gelince tevbe etmeye kalkıyor adam. Eh zaten istesen de yapamayacaksın onları. Kimi

kandırıyorsun da? Öy-leyse tevbelerimizi geciktirmemeliyiz, Rabbimizle aramızı açmamalı-yız ve her an Rabbimizle diyalog halinde olmalıyız.

Evet, Sizden her kim ki bir bilgisizlik, bir cehalet sonucu bir kötülük yapar, bir günah işleyecek olur da hemen arkasından tevbe eder ve durumunu düzeltirse, cehaletle günaha gittiği bir anda hemen kıblesini değiştirir ve Allah dönerse bilesiniz ki ben böyle yapanlar hakkında rahmeti kendi üzerime yazdım buyuruyor Rabbimiz.

Demekki mü'min bir günahı ancak bir bilgisizlik sonucu, bir gaflet sonucu işleyebilir. Yâni ya onun isyan olduğunu bilmeyerek, ya işleyeceği o isyanın sonucunda, o günahın sonucunda başına gelecekleri bir an unuttuğundan dolayı günah işler, ya da isyanı taate tercih ederek bir isyanda bulunabilir ki bu da ayrı bir cehalettir. İşte bu durumda hemen kendine gelir gelmez tevbe eden, günahtan vazgeçen, yönünü, kıblesini değiştiren ve bir daha bu duruma düşmeme konusunda kesin kararlı olan mü'minleri affedeceğini bildiriyor, Rab-bimiz.

Evet işlenen günahın akabinde hemen tevbe edilecek ve bir daha o günaha dönmeme kararı verilecek. Bu konuda Rasûlullah'ın pek çok hadisi vardır.

"İşlediği bir günahın akabinde tevbe eden (Pişman-lık duyarak, bir aha dönmeme azmi içinde olan, kişi günah işlememiş gibidir."
(İbni Mâce)

Bir adam gelip Rasûlullah'a: Ya Rasûlullah bir kul bir günah işlese sonra tevbe etse Allah affeder mi? dedi. Allah'ın Resûlü buyurur ki:

"Bir kul günah işledi, tevbe etti. Affedilir. Yine günah işledi yine tevbe etti, yine affedilir. Yine günah işledi, tevbe etti yine affedilir. En son Rasûlullah şöyle buyurdu. "Hattâ şeytan melül mahsur oluncaya, ümidini kesinceye kadar"
(Hakim)

Anladınız değil mi? Hattâ bir başka hadislerinde de Resûl-i Ekrem Efendimiz samimi olarak, içiyle dışıyla Tevbe edip o günahla ilişkisini kestiği halde dayanamayarak aynı günahı günde yüz defa işlemiş olsa bile Rabbimizin affedeceğini haber vermektedir. Adam ger-çekten samimi bir şekilde o günahla ilişkisini kesmiştir, Tevbe etmiştir ama bir saat sonra dayanamayarak aynı günahı işlemiş olsa bile, böylece aynı günahı günde yüz defa işlemiş olsa bile Rabbimiz onun tevbesini kabul edecektir. Ama samimiyetle o günahla ilişkisini kesip onu hayatından atması şartıyla.

Meselâ adam içki içiyor, her içişinin sonunda Tevbe ettim di-yor, ama o günah unsuruyla tümden ilişkisini kesmiyor. Yani onu hayatından söküp

atmıyor. Yani Tevbe bir daha içmeyeceğim diyor ama hâlâ içki şişeleri buzdolabında duruyor. Veya adam bir kadınla zina ediyor, her birleşmenin sonunda tevbe ya Rabbi, bir daha yapmayacağım diyor, ama o kadını evinden dışarıya atmıyor, onunla ilişkisini kesip atmıyor, yarın öbürsü gün tekrar yapacak. Böyle değil tabii. O günah unsurlarını hayatından söküp atacak, tümüyle ilişkisini kesecek, işte o zaman Allah onun tevbesini kabul edip affedecektir.

Bakın âyetin bundan sonraki bölümü o hususu anlatır:

18. "Kötülükleri işleyip dururken, ölüm kendisine geldiği zaman: "Şimdi tevbe ettim" diyenler ile kâfir olarak ölenlerin tevbesi makbul değildir. İşte onlara elem verici azab hazırlamışızdır."

Yoksa günahları işleyip işleyip de:

Kendilerine ölüm gelip çatınca da:

İşte şimdi ben tevbe ediyorum. Ben şimdi günahlardan dönü-yorum diyen kişinin tevbesi kabul değildir. Ya da gençliğinde, zinde-liğinde, sağlığında günahlar peşinde koşup koşup da artık ihtiyarlayıp, veya sağlığını kaybedip de bu günahları işleyemeyecek bir duruma gelen ve işte şimdi tevbe ettim diyen bir kimsenin tevbesi kabul gör-meyecektir.

Evet ölüm kendisine geldiği bir zamana kadar tevbesini geciktiren bir kimsenin tevbesi kabul edilmeyecektir. Bir de:

Kendileri kâfir olarak ölenler için de tevbe yoktur. Demek ki

Günah işleyen, bu günahlarını sürdürür, mayın tarlasında geziyormuş gibi günah işlemeyi alışkanlık haline getirir ve böyle günahlar peşinde bir hayat sürerken nihâyet kendisine ölüm gelip çatınca da tevbe etmeye kalkışan bir kişinin tevbesi kabul değildir diyor Rabbimiz. Ama can çekişme zamanı gelmeden tevbe edip dönenlerin tevbelerinin ka-bul edileceği ümit edilir. Yâni imandan sonra, tevbeden sonra salih a-meller işleyebileceği bir zaman içinde iman eden, tevbe eden kişininki kabuldür diyoruz.

Tevbe yönelmek demektir. Tevbe kişinin hayat programını de-ğiştirmesi demektir. Tevbe kişinin kıblesini değiştirmesi, küfürden, şirkten, isyandan Allah'a kulluğa yönelmesi demektir. Kim bunu gerçekleştirirse Allah da ona yönelir ve onun dönüşünü kabul buyurur. Kendisine yönelenin yönelişini dikkate alır ve ona mukabele eder. Onun için kendisine tevbe edene Allah da tevbe eder sözünün mânâsı işte budur. Zira böyle yanlıştan dönenler, bilinç tazelemesinde bulunanlar için Allah sınırsız bağış ve merhamet sahibidir. Allah karşısında böyle bir öz eleştiri yapanlara karşı Allah sınırsız örtücü ve affedicidir. Sanki onun yaptıklarının tümünü silici ve hiç yapmamış gibi kabul edicidir. İşte bunu vaadediyor Rabbimiz bu âyetinde.

Evet tevbe konusu da işte böyle. Bundan sonra Rabbimiz nikâh konularını anlatmaya başlayacak. Bakın 19. âyetinde Rabbimiz şöyle buyurur:

19. "Ey İnananlar! Kadınlara zorla mîrasçı olmaya kalkmanız size helâl değildir. Apaçık hayasızlık etmedikçe onlara verdiğinizin bir kısmını alıp götürmeniz için onları sıkıştırmayın. Onlarla güzellikle geçinin. Eğer onlardan hoşlanmıyorsanız, sabredin, hoşlanmadığınız bir şeyi Allah çok hayırlı kılmış olabilir."

Ey iman edenler, kadınlara zorla varis olmaya kalkışmanız size helâl değildir. Cahiliye döneminde kadının durumu gerçekten yürekler acısıydı. Sıradan mîras olarak devralınan bir eşyadan, bir maldan farksızdı kadın. İnsanlar yakınlarından birisi vefat ettiği zaman o-nun geriye bıraktığı karısının üzerine bir örtü atarak, ölen bu akrabamın malına varis olduğum gibi karısına da varis oluyorum diyerek o kadın üzerinde hak sahibi oluyordu. Dilediği takdirde ona mehir vermeden evlendiği gibi, dilediği zaman da onu başkasıyla evlendirip mehrini kendisi alıyordu. İşte âyet-i kerîmede bu yasaklanıyor.

Veya yine adam karısından hoşlanmadığı halde, onunla doğru dürüst zevciyet ilişkisi kurmadığı halde sırf onun malına varis olabilmek için onu zorla nikâhı altında tutardı. İşte âyet-i kerîme bunu da menediyor. Ey iman edenler sizler artık böyle yapmayın. O kadınlar istemedikleri halde zorla onların mallarına bu şekilde varis olmanız size helâl olmaz diyor Rabbimiz. Kendileri sizinle evlenmeyi istemedik-leri halde bir eşya alır gibi onları zorla almaya kalkışmayın buyurulu-yor.

Çirkin bir hayasızlık, bir fahşa, bir fuhuş işlemedikleri sürece onlara verdiklerinizin bir kısmını geri almak için onlara baskı yapmanız da size helâl değildir.

Buradaki fahişeden, fuhuştan, hayasızlıktan kasıt zina olabileceği gibi, kocaya karşı itaatsizlik, serkeşlik, geçimsizlik veya kocanın anasına babasına karşı kötü davranmak, geçimsizlik yapmak, onları incitip rahatsız etmek gibi anlamlara da gelmektedir. İşte böyle zina etmiş yahut serkeşlikte bulunarak itaatten çıkmış bir kadına verdiğiniz mehri geri almak, yahut onu buna razı edene kadar sıkıştırmak, ya da hulu' yoluyla boşanıncaya kadar onu sıkıştırmak hakkınızdır.

(Kadın için zikredilen bu fahişe kelimesi üzerine bir soru soruldu)

İslâm şerîatının yasakladığı çirkin iş, yüz kızartıcı söz veya davranış. Fahşâ; Dünyada had cezasını, ahirette ise azâbı gerektiren şeydir. Sınırı aşan her şey; söz ve cevapta taşkınlık etme; çok çirkin olan zina olayı. Allah'ın yasakladığı her şey, konuşurken ve cevap verirken haddi aşan erkek ve kadın ve

alışılagelen ölçüyü aşan şeydir. Hakîkate ve normal ölçülere uymayan her işe fâhişe denilir. Bu kelime, cehâletin bir çeşidi olup, hilmin karşıtıdır.

Fâhişe kelimesi, Kur'an-ı Kerîm'de on üç yerde geçmektedir. Ayrıca dört yerde de çoğulu olan "fevâhiş" zikredilmektedir. Âl-i İmrân sûresi 135. ayette fena bir iş olarak nitelenmiştir. İbn Abbâs'tan gelen bilgiye göre, hurma satan birine güzel bir kadın geldi. Kadın, alışverişini yaptıktan sonra, adam onu kucaklayarak öptü. Ancak hemen bu davranışına pişman oldu ve Hz. Peygamber'e gelip durumu anlattı. Bu olay üzerine söz konusu ayet indi.
(Vahidi, Esbâbu'n-Nüzûl, 105).

Fahşâ ve fâhişe kelimesi, Nisâ sûresinin bu âyetinde zinadan kinaye olarak kullanılmıştır. Ayrıca buradaki fahşâ sözcüğünün "Kadının serkeşlik etmesi, kocasına asi olması ve geçimsizlik yapması" anlamlarına geldiği; buna göre kocanın onu isterse evinde tutacağı, isterse kendisinden boşanabileceği ve bunun helâl bir davranış olduğu; İbn Abbâs'ın rivâyetine göre de "buğz ve serkeşlik etme" anlamlarına geldiği açıklanmıştır.

Diğer bir rivâyete göre de, söz dinlememek ve bununla birlikte isyan etmek anlamındadır. Yine âlimlerimizden pek çoğuna göre söz konusu ayette geçen fâhişe kelimesi, kadının kocasına ve onun yakınlarına, aba babasına eziyette bulunması anlamındadır. Ayrıca fahişe kelimesinin çoğul sekli olan "fevâhiş" ile had cezasını gerektiren şeylerin kastedildiği rivâyet edilmiştir (En'âm,151;A'râf,33;).

Evet, kadının kocasına karşı itaatsizliği, kocanın anne ve babasına karşı itaatsizliği sıkıştırma ve hattâ boşama sebebidir. Bir kadın kocasının anasına babasına bakmaz, onlara karşı itaatsiz bir tavır sergilerse kocası onu boşayabilir. İbrahim aleyhisselâm'ın eşiğini beğenmedim buyurarak oğlu İsmail'e karısını boşattığını, sahabe-i kiram efendilerimizden de böyle evlatlarına anımlarını boşattıklarını biliyoruz.

Kimileri feminist bir yaklaşımla, batıdaki felsefelerden etkilenerek; efendim, bir kadın kocasının ailesine bakmakla yükümlü olmadığı gibi, çocuklarını emzirmekle bile mükellef değildir demeye çalışıyorlar. İnşallah bu konuda kısa bir açıklama yaparak inancımı ortaya koyayım.

Bir kadının iki tür görevi vardır. Bunlardan birincisi kazaen görevleridir ki bunları bizzat Allah belirlemiştir. Namaz, oruç, hacc, zekat, tesettür gibi görevleri. İkincisi de diyaneten görevleridir ki bunları belirleme yetkisini Allah kocasına vermiştir. Meselâ gece saat üçte evinize misafirleriniz geldi. Kadının durup dururken kalkıp onlar için ye-mek hazırlama görevi ve sorumluluğu yoktur. Ama onun kocası; hanım, kalk misafirlerime yemek hazırla demişse, ona

böyle bir görev alanı belirlemişse, o misafirlerden dolayı değil de kocasının istemesinden dolayı yemek hazırlamak zorundadır kadın. İşte bu, onun diyaneten görevidir. Ama kocası gerek yok demişse sorumlu değildir.

Aynen bunun gibi bir kadının kocası; hanım sen benim anama babama bakmak, hizmet etmek zorunda değilsin, ben onlara bakacak birilerini bulurum demişse, görevsizlik çıkarmışsa o kadın onun anasına babasına bakmak zorunda değildir. Ama hanım, benim anama babama bakmak zorundasın demişse, ona böyle bir görev alanı açmışsa, o kadın kocasının babasına anasına bakmak zorundadır.

Veya koca; hanım, sen benim çocuklarımı emzirmek zorunda değilsin, ben onları emzirecek süt anne buldum demişse, kadının sorumluğu yoktur. Ama koca; hatun, benim çocuklarımı emzirmek zorundasın demişse onun çocuklarını emzirmek kadının diyaneten görevidir. Benim bildiğim din böyle der. Ama batı tipi bir aile yaşamadan yana olan, ana baba, dede nine ve akrabalardan ayrı bir hayat yaşamaya özenen, materyalistçe hayatını başkalarıyla paylaşmamayı arzu eden kadınlar için öteki anlayışlar daha kolay geliyor.

Bakara sûresinde de anlatıldığı gibi birbirleriyle geçinemedikleri bir durumda kadının kendisini boşaması için kocasına bir şeyler vermesi de caizdir. Kadının isteğine dayanan bu tür boşanmalarda koca hem karısına verdiği mehri alabildiği gibi hem de daha fazlasını da alması mümkündür.

Sabit Bin Kaysın hanımı Allah'ın Resûlüne gelerek: "Ey Allah'ın Resûlü kocamla bir arada hayat sürmem mümkün değil! Allah'a yemin ederim ki onun ne ahlâkını ne de dinini beğenmiyor değilim. Fakat İslâm'dan sonra küfre dönmek ve kâfir olmak da istemiyorum! Evimin bahçesinden kocamın bir kaç kişiyle birlikte gelmekte olduğu-nu gördüm! Onlar içinde kocamı rengi en siyah, boyu en kısa ve yüzünü de en çirkin olarak gördüm! Onu bir türlü sevemedim!" dedi. Bu sırada karısının bu sözlerini dinleyen Sabit Bin Kays: "Ya Rasulallah! ben malımın en iyisi olan bahçemi mehir olarak ona verdim! Eğer beni istemiyorsa bahçemi geri versin ben de onu boşayayım!" dedi. Bunun üzerine Allah'ın Resûlü o kadına şöyle buyurdu: " Kocanın dediklerine ne dersin? "Kadın evet daha fazlasını da veririm! deyince Allah'ın Resûlü ikisini birbirinden ayırdı."

(Buhârî, Nesei)

Eğer böyle bir kadın kocasına belli bir fidye vererek onu kendini boşamaya ikna ederse bunun adına İslâm fıkhında hulu denir. Ve kocanın razı olması şartıyla bu boşanma geçerlidir.

Onlarla iyi geçinin, kadınlarınızla güzellikle geçinin. Onlara sevgi gösterin. Onlara iyi davranın. Muhabbet edin onlarla. Konuşurken hep yüzlerine

bakın. Yüzlere tebessümle bakın. Çokça yanlarında, yakınlarında olmaya çalışın. Güzel söz söyleyerek onların gönüllerini hoş edip yüzlerini güldürün. Sürekli onların yanlarında bulunmaya, onlarla sohbet etmeye, latife yapmaya, ihtiyaçlarını en güzel biçimde temin etmeye çalışın. Onları insan görün. Onların size nasıl davranmalarını istiyorsanız siz de onlara öylece davranmaya çalışın. Kalplerini kırmayın. İzzet-i nefislerini incitmeyin, kırıp dökmeyin onları. Hanımı Hz. Ayşe'yi memnun edebilmek için onunla koşu yapan Ra-sulullah Efendimiz:

"Sizin en hayırlınız kadınlarına karşı hayırlı olanınızdır"

Buyurmaktadır.

Yine Rasulullah Efendimiz başka bir hadislerinde:

"Dünyadaki hizmetçileri yüzünden cennetteki hizmetçileri kaybedenlere yuh olsun!"

Dünyadaki hizmetçilerini adam yerine koymayarak, onları hayvan görerek, onlara zulmederek, burunlarından getirerek öbür taraftaki hûrilerini kaybedenlere yuh olsun. Peki kimdir bizim dünyadaki hizmetçilerimiz? Kadınlarımız, çocuklarımız, işçilerimiz, memurlarımız vs.

Evet Allah'ın Resûlü diyor ki dünyada hizmetçileri, çocukları, işçileri ve kadınları sebebiyle cenneti kaybedenlere yuh olsun. Kadınlarına zulmettikleri için, hizmetçilerine zulmettikleri için, kadınlarına, hizmetçilerine zemin hazırlamadıkları için, kadınlarını, hizmetçilerini insan görmedikleri için, onları hayvan gördükleri için, kadir kıymet bil-medikleri için cenneti kaybedenlere yuh olsun! Halbuki cennette nice hizmetçiler onları bekliyorlardı. Yuh olsun ki orayı onlar yüzünden kaybettiler onlar. Öyleyse kadınlarımızı insan bilelim, onlara in-sanca muamele edelim ki onlar sebebiyle cenneti ve oradaki hizmetçilerimizi kaybedenlerden olmayalım.

Evet kadınlarınızla iyi geçinin, onlara iyi davranın.

Eğer onlarda fuhşiyatın dışında, açık bir hayasızlığın dışında hoşlanmadığınız bir şey varsa, hoşunuza gitmeyen bir durum varsa, çirkinlikleri, fiziki güzelliklerinin olmaması, dış görünüşlerinin hoşunuza gitmemesi gibi veya bazı huylarının hoşunuza gitmemesi gibi bir durum olursa hemen onları boşamaya kalkışmayın. Belki Allah onu hakkınızda çok daha hayırlı kılar. Umulur ki kerih gördüğünüz, beğen-mediğiniz şeyde Allah size pek çok hayır verir.

Yâni belki hanımınızın o durumundan hoşlanmazsınız da ona iyilik yapmanızdan, onun bu kusurunu görmezden gelmenizden, onu korumanızdan,

onun yemesini, içmesini ve cinsel ihtiyaçlarını en güzel bir biçimde gidermenizden ötürü Allah size hem dünyada hem de âhirette pek çok hayırlar lütfedecektir bilir misiniz?

Eğer kadınlarınızın fizikleri, fiziki güzellikleri hoşunuza gitmi-yorsa bile unutmayın ki her şey fiziki güzellikten ibaret değildir. Sonra bunun Allah'ın bir takdiri olduğunu bilmiyor musunuz? Yaratılış bizim elimizde olan bir şey değildir. O kadının size verebileceği fizik güzelliğinin dışında çok daha güzel şeyleri vardır. Din güzelliği, namus güzelliği, ahlâk güzelliği, itaat güzelliği, sizi haramlara gitmekten kurtarma, dininizin yarısını size bahşetme, size huzur ve sükun bahşetme güzelliklerinin yanında, size salih evlâtlar verme güzellikleri de vardır.

Evet sizler kadınlarınızın bazı yönlerinden hoşlanmıyor olsanız bile ama Allah'ın rızasını kazanma konusunda onları sever, onlarla iyi geçimden yana olursanız bilesiniz ki Allah size başka yönlerden, başka yerlerden hesap edemeyeceğiniz boyutta bereketler, zenginlikler, mükafatlar verecektir. Öyleyse Rabbinizin bu nasihatlerini iyi dinleyin. Kadınsanız kocalarınıza ihanet etmeden, kocaysanız kadınlarınıza insanca muamele ederek Rabbinizin size vaâdettiği mükafatları kaçırmamaya çalışın.

Ama buna rağmen, kadın da koca da Allah'ın yasalarına riâyet ettikleri halde, birbirlerine insanca davranmaya çalıştıkları, birbirlerinin hukukuna Allah'ın istediği şekilde azami riâyet etmeye gayret ettikleri halde her ikisi de anlamışlarsa ki bu hayat birlikte gitmeyecek. Kadın da koca da anlamışlar ki bu evlilik Allah'ın istediği biçimde devam etmeyecek. Bu beraberlik her iki tarafın da kulluklarını menfi yönde etkileyecek bir duruma gelmişse o zaman elbette ayrılmak da Allah'ın bir yasası olacaktır. İşte böyle bir durumda kalıp da:

20. "Bir eşin yerine başka bir eş almak isterseniz, birincisine bir yük altın vermiş olsanız bile ondan bir şey almayın. İftira ederek ve apaçık günaha girerek ona verdiğinizi geri alır mısınız?"

Önceki eşinizi bir başka zevceyle değiştirmek isterseniz, bir eşinizin yerine bir başka eş almak isterseniz, yâni nikâhınız altındaki zevcenizi bir başka zevceyle değiştirmek isterseniz. Arkadaşlar, burada anlatılan hitap evlenme sınırını sonuna kadar kullanmış, yâni dörde kadar evlenmiş erkekleredir. Değilse bir tek kadınla evli olan bir kimse ikinci bir hanım almak istediğinde elbette bu ilk hanımını boşamak zorunda değildir. Dört hanımı var adamın ve bunlardan birisiyle anlaşamadılar, onu boşayıp da onun yerine bir kadın daha almak isterse.

Veya tabii bir kadını var da onunla anlaşamamış, onu boşayıp da yerine yine bir kadınla evlenmek isterse. Bu hakkı da vardır adamın. Arkadaşlar, İslâm toplumunda evlenmek nasıl bir haksa boşanmak ta Allah'ın izin verdiği bir

haktır. Eğer karı koca anlaşamamışlar-sa, kullukları ters yönde etkilenmeye başlamışsa o zaman elbette Allah'a kulluk önce geldiği için, en son düşünmeleri gerekse de boşan-maları haktır. Anlaşamamış insanların böyle birbirlerine işkence çektirerek kulluklarını tehlikeye atmaları da caiz değildir. Böyle bir durum-da Allah yasalarıyla evlenen taraflar yine Allah yasalarıyla boşanacaklardır. Bakara, Nisâ ve diğer sûrelerde anlatıldığı gibi eğer bir kadınla bir erkeğin birlikte yaşamaları mümkün olmayacak bir duruma gelmişse her iki tarafın da boşanma hakları vardır.

Bunu kadın da talep edebilir, erkek de onu boşamak isteyebilir. Ama ne boşanmayı talep eden kadın bu talebini gerçekleştirirken, ne de boşamayı gerçekleştiren koca bu eylemi gerçekleştirirken asla birbirlerini kötülemeyeceklerdir. Çünkü her şeyden önce kardeştirler bunlar. Her iki taraf da birbirlerinin Müslüman kardeşidir. Kardeşler olarak, tamam geçinememiş olabilirler, birbirlerini anlayamamış olabilirler, karı koca olarak birbirlerine tahammül edememiş olabilirler, nor-maldir bu, ama bundan sonraki hayatlarında onlar kardeşler olarak bir hayat yaşayacaklar. Kâfirlerin karşısına birlikte çıkacaklar, Allah'ın emirlerini birlikte ikâme kavgası verecekler. Onun için kardeş olduklarını asla unutmayacaklar, birbirlerini kırıp geçirmeyecekler.

Bir hanımın yerini bir başka hanımla doldurmak istediğinizde önceki hanımınıza, yâni boşadığınız hanımınıza kantar kantar mehir de vermiş olsanız sakın onları geri almaya kalkmayın. İftira ederek, olmadık iddialarda ve isnatlarda bulunarak, açıkça günaha girerek o hanımınıza verdiğini geri almak mı istiyorsunuz? Alır mısınız onu ondan geriye? Yakışır mı bu size? Allah'a karşı yapabilir misiniz böyle bir şeyi? Çünkü onlar sizden sağlam bir teminat aldılar. Kendilerini size teslim ederlerken sizden Allah adına sağlam bir nikâh akdi, sağlam bir evlilik bağı, sağlam bir mehir sözü ve garantisi almışlardı. Allah namı hesabına onları nikâhlayıp kendinize almıştınız. Allah adına nikâh kıymıştınız.

Aslında bu bir araya gelmeniz nikâhsız olsaydı ölümle cezalandırılacak bir iş yapmış olacaktınız. Yâni eğer sizler bu cinsel arzularınızı böyle bir nikâh akdi olmadan gidermiş olsaydınız öldürülmüş olacaktınız. Öyle değil mi? Bir tek birleşmenizin bile sizi ölüme götürebileceği bir eylemi aylar yıllar birlikte serbestçe yaptınız. Bunu hiç düşünmüyor musunuz?

Evet boşanan tarafların aralarındaki karılık kocalık ilişkileri bit-miştir, ama İslâm kardeşlik ilişkileri hâlâ devam etmektedir. Öyleyse üç kuruşluk menfaat devşirebilmek için bu kardeşliğin zedelenmemesine azami dikkat etmek zorundayız. Bakın şu andaki kardeşlik an-layışıy ile Resûl-i Ekrem Efendimiz dönemindeki kardeşlik anlayışı a-rasında mukayese yapabilmek için burada o dönemden bir örnek vereyim.

Allah'ın Resûlü Medine'de kölelik anlayışını yıkmak için bir devrim gerçekleştirmeyi düşündü. Allah'ın Resûlü toplumda ciddi devrimler gerçekleştirirken kahramanları hep yakın akrabalarından seçmiştir. Meselâ faizi kaldırma devrimini önce amcası Abbas'ın faiz alacaklarını silerek gerçekleştirmiştir. Köleliği yıkma devrimini gerçekleştirirken de yine kahramanları yakın akrabalarından seçti. Halasının kızı Zeynep ile kölesi Zeyd efendimizi evlendirmeyi, böylece hür bir kadını bir köleyle evlendirerek kölelik müessesesine bir darbe vurmayı hedefledi. Durumu Zeynep annemize ve ailesine açınca önce onlar bunu çok garip karşıladılar. Nasıl olur? Asil ve hür bir kadın bir eşyadan farksız olan bir köleyle nasıl evlenebilir diye şaşırdılar. Çünkü o dönemde bu gerçekten çok garip bir şeydi. Hür bir kadının bırakın böyle bir köleyle evlenmesini, tükürüğünü bile o köleye reva görmezlerdi. Bu hadise üzerine Ahzâb sûresindeki âyet nzil oluyordu.

"Allah ve Peygamberi bir şeye hükmettiği zaman, inanan erkek ve kadına artık işlerinde başka yolu seçmek yaraşmaz. Allah'a ve Peygambere baş kaldıran şüphesiz apaçık bir şekilde sapmış olur."

(Ahzâb 36)

Allah ve Resûlü bir konuda bir hüküm vermiş, bir hükümde bu-lunmuşsa o konuda, Allah ve Resûlünün karar verdiği o işte mü'min erkek ve kadınlara seçim hakkı yoktur. Allah ve Resûlü bir konuda hüküm vermişse artık inanmış erkek ve kadınların o konuda bir görüş belirtmeleri, bir tercihte bulunmaları söz konusu değildir.

Evet mü'min olduktan sonra hiç kimsenin hiç bir konuda seçim hakkı yoktur. Ama mü'min oluncaya kadar iki seçim hakkımız vardır. Allah ve Resûlünü de seçebiliriz, Allah ve Resûlü dışındaki bir dünyayı da seçebiliriz. Allah ve Resûlüne iman ve teslimiyeti, Allah ve Resûlünün istediği bir hayatı yaşamayı da seçebiliriz, keyfimize göre bir hayat yaşamayı da seçebiliriz. Mü'min olmayı da, kâfir olmayı da seç-me hakkımız vardır. Ama iman ettikten sonra, ben mü'minim dedikten sonra, ben inandım dedikten sonra hiç bir mü'min erkek ve kadın için Allah ve Resûlünün seçtiği karar karşısında itiraz etme, görüş bildirme, yargılama, sorgulama hakkı kalmamıştır. Allah ve Resûlünün alternatifi bir karara, bir hükme, bir yola gitme hakları kalmamıştır.

Evet anladık değil mi? Allah ve Resûlüne iman edinceye kadar, Allah ve Resûlünü seçinceye kadar bu irademiz elimizdedir. Dilediğimizi seçebiliriz. Ama tercihimizi Allah ve Resûlünden yana kullandıktan, müslüman olduktan sonra artık Allah ve Resûlünün bizim hakkımızda vermiş olduğu bir kararının dışında bir karar verme hakkımız da, yetkimiz de yoktur. Allah ve Resûlü ne diyorsa, bizim için neyi seçmişse olduğu gibi kabul edip teslim olmak zorundayız. Artık bu benim hoşuma gitmiyor, bunu benim mantığım almıyor, buna benim aklım yatmıyor deme hakkımız da yetkimiz de yoktur.

“Hiç birinizin gönlü, arzusu, hevesi benim getirip tebliğ ettiğim şeylere tabi olmadıkça mü’min olmuş olamazsınız.”
(Buhârî)

Yine bir başka hadislerinde Allah’ın Resûlü şöyle buyurur:

“Sizden biriniz beni nefsinden, ailesinden, çocuklarından ve tüm insanlardan çok sevmedikçe mü’min olamaz.”
(Buhârî, İbni Mâce)

“Üç şey kimde bulunursa, o gerçek imanın tadına ermiştir. Allah ve Resûlünü her şeyden çok sevmesi, sevdiğini Allah için sevmesi, hidâyeti bulduktan sonra küfre dönmekten, ateşe düşmek kadar korkması”
(Ahmed İbni Hanbel Müsnedi)

Hz. Ömer Efendimiz der ki; “Allah ve Resûlünün kötü gördüğü bir şeyi iyi gören mü’min değildir.” Hz. Ali Efendimiz de buyurur ki; “Her kim ki Allah ve Resûlüne muhabbet iddia ettiği halde, Allah ve Resûlüne muvafık hareket etmezse bu iddiası batıldır.

Kim ki Allah ve Resûlüne isyan eder, Allah ve Resûlünün seçimine alternatif seçimler arayışı içine girerse o kimse apaçık bir şekilde Allah yolundan sapmış ve sapıtmış demektir. Evet Allah ve Resûlüne inandığını iddia ettikten sonra, Allah ve Resûlünü tercih ettikten, müslüman olduktan sonra kim ki Allah ve Resûlüne isyan ederse artık onun Allah ve Resûlüyle hiçbir bağı kalmamış, net bir şekilde İslâm’dan uzaklaşmış demektir. İşte bunun pratik örneğini sahâbeden Zeyd ve Zeynep’te görüyoruz. Zeyd Rasûlullah efendimizin evlâtlığı, Zeynep te onun karısıdır. Rasûlullah efendimiz evlâtlığı olan Zeyd’le hâlâsının kızı olan Zeyneb’i evlendirmek ister.

Tabii bir köleyle asil, soylu bir kadını evlendirerek Allah’ın Resûlü toplumdaki kölelik anlayışına en büyük darbeyi indirmek istiyor. Onun içindir ki o günün geleneklerine göre gerçekten bu çok zor bir evlilikti. Ama İslâm gelenekleri yıkacak, kardeşliği pekiştirecek, İnsanlar arasındaki sınıf farklılığını bitirecekti. İşte böyle bir eylemi Allah’ın Resûlü ilk önce kendi akrabaları arasında gerçekleştiriyordu. Soylu kadın Zeynep bundan çekinir. Ben Zeyd’den daha soyluyum, onu kendime lâyık görmüyorum der. Rabbimiz işte bu âyetiyle uyarır onu ve velîsini. Ben müslümanım diyen hiçbir kimse Allah ve Resûlünün seçimine itiraz edemeyecektir. Rabbimizin bu âyetini duyar duymaz hemen Zeynep ve ailesi Rasûlullah’ın seçimine teslim olurlar ve bu evlilik gerçekleşir.

Birkaç yıl evli kalırlar, ama bir türlü aralarında geçim olmaz ve boşanırlar. Belki de Resûlullah Efendimizin hatırına bir köleyle evlen-meye razı olması

sebebiyle Rabbimiz Zeynep annemizi peygamberi-mizle evlendirerek ödüllendirmek ister. İşte benim asıl diyeceğim şuy-du: Zeynep annemiz peygamberimizle evlenirken onu istemeye dünürcü olarak kim gidiyor biliyor musunuz? Zeyd efendimiz. Resûlullah efendimiz diyor ki; Zeyd git Zeynebi bana iste. Zeyd efendimiz boşadığı peygamberimize istemeye gidiyor. Zeyneb annemiz diyor ki, ben hamur yuğuruyordum, Zeyd geldi, bana arkasını dönerek selâm verdi ve dedi ki; Zeynep Resûl-i Ekrem seninle evlenmek için beni gönderdi, üç gün düşünmeni ve karar vermeni söyledi, rica ediyorum peygamberle evlenmeyi kabul edersen sevinirim dedi ve gitti diyor. Dikkat ediyor musunuz? Zeyd efendimiz boşadığı kadını bir başkasına istemeye dünürcü gidiyor. Şimdi içimizden birisi bunu yapabilir mi? Bırakın onu bir başkasına istemeye gitmeyi, onunla evlenmek isteyenleri öldürmeye kalkanları görüyoruz. Ne oluyor yahu? Karılığınız kocalığınız bitmiştir ama unutmayın ki kardeşliğiniz devam ediyor. Onu zedelemeye ve birbirinize düşman kesilmeye ne hakkınız var?

21. "Nasıl alırsınız ki siz birbirinize katılmıştınız ve onlar sizden sağlam bir teminat almışlardı."

Düşünün, bir erkek bir kadınla evlendi, bir araya geldiler, birbirlerine yakın oldular, birbirlerine katıp karıştılar, aralarında hiç bir engel kalmayacak biçimde birleştiler, yakınlaştılar, bir ruh tarafından idare edilen iki beden oldular, o onun kocası, o da onun karısı oldu, birlikte bir hayatı, birlikte soluklarını paylaştılar. Böylece sarmaş dolaş birlikte günler, geceler, aylar, yıllar geçti. Sevgilerinin meyvesi olarak çocukları oldu, ya da olmadı. Ama beraber oldular, beraber yaşadılar. Birbirleriyle böylesine içli dışlı oldular. Birlikte cinsel ihtiyaçlarını giderip güzel günler yaşadılar. Birlikte unutulmaz, silinmez hatıraları oldu.

Ama işte nedense sonradan olmadı, anlaşamadılar, araya bir kısım tatsızlıklar girdi ki bu tatlılıklarına galebe çaldı. Olmasa iyiydi ama huzursuzlukları huzurlarından üstün geldi de birbirlerine daha fazla acı çektirmemek, birbirlerine hayatlarını zindan edip kan kustur-mamak için güzellikle ayrılmayı, boşanmayı kafalarına koydular. İşte bu durumda koca daha önce o kadınına mehir olarak kantar kantar altın ve gümüş vermiş de olsa artık onun zerresini bile ondan almaya çalışmamalıdır, hakkı yoktur buna. Onu o bir zamanlar birlikte geçirdiği güzel günler hatırına hanımına bırakacak ve o kadın da istediği gibi onu harcama imkânına sahip olacaktır.

Bakın Rabbimiz konunun önemine dikkatlerimizi çekmek üze-re buyuruyor ki, ona iftira ederek ve kendiniz de apaçık bir günaha girerek verdiğinizi almaya mı çalışacaksınız? Bir Müslüman olarak ya-kışır mı bu size? Rabbimiz böyle diyerek biz kullarını uyarıyor ama gelin görün ki şu anda bizim toplumda gerek kadın, gerekse erkek olarak Rablerinin bu uyarılarını tanımadan,

Rablerinin kitabından habersiz bir hayat yaşayan insanlar Allah korusun maddeye tapınırcası-na tavırlar sergiliyorlar. Gerek kadın tarafı, gerekse erkek tarafı üç kuruşluk mal için birbirlerine olmadık zulümlerde bulunuyorlar. Mehiri vermemek için erkek tarafı kadına olmadık iftiralar, olmadık hakaretler yapıyorlar. Kadın tarafı da bu mehiri alabilmek için veya bazen fazladan bir şeyler koparabilmek için koca tarafına olmadık şeyler söylüyorlar.

Halbuki Allah bu dedikoduların kökünden silinmesini murad ediyor. Her iki tarafa da emirlerde bulunarak birlikte yaşanan o güzel günlerin zehir edilmemesini emrediyor. Her iki tarafa da kardeş olduk-larını hatırlatarak böyle yamukluklara tevessül etmemelerini öğütlüyor Rabbimiz. Sizler her şeyden önce kardeşsiniz, dünyada kardeşler olarak komşu olabileceğiniz gibi yarın cennette yine komşular olarak birlikte bir hayatta yaşayacaksınız. Öyleyse niye bu ilişkilerinizi Allah'ın istemediği bir şekilde bozmaya çalışıyorsunuz? Tamam bu evliliği yürütemeyerek ayrıldınız, bu sizin hakkınızdır, bu suç değildir. Ge-çimsizlik de ayrılmak da suç değildir, ama boşanırken ve boşandıktan sonra birbirinize yaptığınız bu yamuklukların tamamı suçtur. Böyle bir-birinize yaptığınız iftiralarla, bühtanlarla, dedikodular ve günahlarla İslâm toplumunu ve kardeşlik hukukunu zedeleme eylemlerinizin yarın cezasını çekecek, bunun hesabını vereceksiniz buyuruyor Rabbimiz.

Demek ki koca karısının mehrini mutlaka vermek zorundadır. Ona daha önce kantar kantar mehir vermiş de olsa. Arkadaşlar, bu kantar kantar ifadesi gücü yetenlerin, malî imkânları iyi olanların kadınlara yüksek mehir vermelerinin cevazını anlatır deniyor. Gerçi Hz. Ömer Efendimiz bir ara bunu yasaklamayı düşünmüş. Toplumun eko-nomik ve ahlâkî dengesini bozduğu, toplumda fakirlerin evliliklerinin zorlaştığı, zorlaştırıldığı endişesiyle kadınlara fazla mehir vermeyi yasaklamayı, ya da buna bir sınır getirmeyi düşünmüş, ama sonradan mescitte hutbe esnasında bir kadının işte bu âyeti hatırlatarak kendisini uyarması sonucunda bundan vazgeçmiştir.

22. "Babalarınızın evlendikleri kadınlarla evlenmeyin, geçmişte olanlar artık geçmiştir çünkü bu bir fuhuş ve iğrenç bir şeydi, ne kötü bir yoldu!"

Cahili, şirk ve küfür toplumlarında insanlar babalarının hanımlarıyla evlenirlerdi. İslâm öncesi Mekke ve diğer tüm cahili toplumlar-da bu yaygındı. Şu anda yeryüzündeki müşrik toplumlarda, vahye dayanmayan, vahiyden habersiz bir hayat yaşayan toplumlarda da bu tür cahili uygulamaların varlığını biliyoruz. Ama bu kitabın ve bu âyetlerin geldiği dönemde evlâtların üvey anneleriyle evlenmeleri yaygındı. Baba öldüğü anda hemen büyük evlât, küçük evlât hangisi güç-lüyse, hangisi erken davranırsa anasının sahipliğini iddia eder ve onunla evlenirdi. İşte Rabbimiz bu âyetiyle böyle bir şeyin caiz olmadı-ğını ortaya koyuyor. Bu yasaktır. Babalarınızın nikâhladığı kadınlarla, yâni üvey annelerinizle evlenmeyin.

Ama geçen de geçmiştir, geçenler konusunda da sorumlu değilsiniz, Allah onu size affetmiştir. Ama şu andan itibaren, Rabbinizin bu yasasına muttali olduğunuz andan itibaren sakın böyle bir şeyi yapmaya kalkışmayınız.

Âyetin nüzûl sebebiyle alâkalı İbni Kesir şöyle bir hadîse nakleder. Ensâr'dan bir zât vefat edince oğlu onun hanımıyla evlenmek istedi. Kadın dedi ki, ben seni oğlum yerinde görüyorum. Sen Kerîm bir zatın oğlu Kerîm bir kimsesin. Şimdi ben Rasulullah Efendimizin yanına gideceğim ve bu konuyu kendisine soracağım dedi. Ve Rasu-lullah'ın yanına gelerek durumu kendisine sordu. Ey Allah'ın Resûlü, kocam vefat etti ve onun oğlu benimle evlenmek istiyor. Halbuki ben onu kendi oğlum makamında gördüm ve durdum. Şimdi bu durumda bana ne dersin? Bu konuda hüküm nedir? dedi ve hemen arkasından âyet nâzil oldu. Rabbimiz babalarınızın nikâhladığı kadınlarla evlenmeyin, bu Allah'ın gazabını celbeden, Allah'ı kızdıran büyük bir fahşa-dır buyurdu.

Evet, bu gerçekten çok çirkin bir hayasızlık ve de öfke duyulan bir iğrençliktir, çok kötü bir yoldur. Allah kullarına böyle ahlâk dışı yolları yasaklamıştır. Böyle bir evlenmeye yasak koymuştur. Çünkü bu büyük bir fahşadır.

Daha önceki âyeterde faşa ile fuhuş ile alakalı epey bir şeyler demeye çalışmıştım. Burada da biraz söz edelim. Fuhuş dediğimiz kötülükler günümüzde özellikle Allah bilgisinden, vahiyden uzak yaşayan toplumlarda oldukça yaygın hale gelmiştir. Bu gibi yerlerde İslâm'ın 'fahşa-fuhuş' dediği çirkinlikler kanıksanıyor, ayıp sayılmıyor; hattâ çok normal, sıradan davranışlar olarak kabul ediliyor.

Fuhuş özellikle batı toplumlarında geniş bir sektör haline gelmiştir. Bu sektörde mekanların yanında, bütün yazılı ve görsel basın ve en son teknoloji bile kullanılıyor. Bu konuda üretilen ürünler çok rahatlıkla kitlelere ulaştırılıyor. Evlilik dışı ilişkiler yaygın olduğu gibi, erkek ve kadının evlenmeksizin beraber yaşaması artık sosyal bir olgu olarak kabul görüyor. Bunun yanında aynı cinsler arasındaki ilişkiler, hatta evlilikler bile normal karşılanıyor. Bu ülkelerde fuhuş'un sergilendiği mekanlar ise sayılamayacak kadar çoktur.

Mü'minler izzet ve şereflerini, haysiyet ve insanlıklarını, aile ve nesillerini; çağımızın bu hayasız hastalığından ancak İslâm'ın getirdiği ölçülere uyarak, onları ahlâk haline getirerek koruyabilirler. Kişiyi bütün toplumlarda –bu kadar bozulmaya rağmen- küçülten, değerini düşüren, yüksek makamlara çıkmasına engel olan ve kötü tanınmasına sebep olan fuhuş olayı, aslında İblis'in bir çağrısıdır ve tuzağıdır. Aklı başında olan insanlar bu ezelí düşmanlarının böylesine kurnaz ve tehlikeli oyunu karşısında uyanık olmak, onun çirkin davranışları sevimli gösterme tuzağına düşmemek zorundadırlar.

İslâm, evlilik dışı ilişkilere fuhuş dediği gibi, bütün çirkin, bayağı, adi, iffet ve haya dışı çirkinliklere de 'fahşa' demekte ve hepsini müslümanlara uygun görmeyerek yasaklamaktadır. Müslümanlar İslâm'ın getirdiği iffet ahlâk evlilik ve aile hayatı ölçülerine uyarak bu ha-yasızlıklardan korunabilirler. Önceki âetlerinde de Rabbmiz mü'min-leri temizlemeyi, onları Mekke cahiliye ortamından üzerlerinde taşıyıp getirdikleri cahiliye izlerinden, kalıntılarından temizlemey murat buyur-duğunu haber vermişti. Müslümanları kendi emirleri ve yasaları doğrultusunda tertemiz bir hayata ulaştırmayı hedefediğini haber vermişti. Öyleyse bizler Rabbimizin bizim için, bizim temizlenmemiz için gönderdiği helâl haram yasarına riayet ederek, O'nun yasalarını çiğnemeden bir hayat yaşamak zorundayız. O zaman dünyamız da güzel olacak, âhiretimiz de güzel olcaktır. Bundan sonra öteki evlenme yasaklarını anlatmaya başlıyor.

23. "Sizlere analarınız; kızlarınız, kız kardeşleriniz, halâlarınız, teyzeleriniz, kardeşlerinizin kızları, kız kardeşlerinizin kızları, sizi emziren süt anneleriniz, süt kardeşleriniz, karılarınızın anneleri, kendileriyle gerdeğe gir-diğiniz kadınlarınızın yanınızda kalan üvey kızlarınız ki onlarla gerdeğe girmemişseniz size bir engel yoktur, öz oğullarınızın eşleri ve iki kız kardeşi bir arada almak sûretiyle evlenmek, geçmişte olanlar artık geçmiştir size ha-ram kılındı. Doğrusu Allah bağışlar ve merhamet eder."

Kendileriyle evlenilmeleri haram olanlar da bakın şunlardır. Muharremat olanlar şunlardır ki; bunların ilk yedisi neseben haram olanlar, sonrakiler de sebeben haram sayılanlardır. Rabbimiz önce neseben haram olanları, sonra da süt akrabalığı dolayısıyla ve sıhrî arabalık sebebiyle haram olanları anlatıyor. İşte bu zikredilenlerin dışındakilerin bize helâl olduğu açıklanıyor. Ancak meşru yollarla, helâl yollarla olmak kayd u şartıyla. Mehirleri verilerek, nikâh akdi gerçekleştirilerek ve de dörtten fazlaya taşmayarak, câriyelerle yetinerek, zinaya gitmemek kayd u şartıyla. Rabbimizin haramlarını haram, helâllerini de helâl bilmek kayd u şartıyla.

1- Annelerinizle evlenmeniz size haram kılındı. Anneleriniz ve ila nihaye annelerinizin anneleriyle evlenmeniz haramdır. Nineleriniz, babalarınızın anneleri, annelerinizin anneleri. Bir de annelerin üvey ya da öz olması da durumu değiştirmeyecektir. Üvey anneler de aynen öz anneler gibi haramdır. Bir önceki âyette onu demeye çalışmıştım.

2- Kızlarınız size haram kılındı. Kızlarınız ve ila nihaye kızlarınızın kızları da haramdır. Kendi kızlarınız haram olduğu gibi, oğullarınızın kızları, kızlarınızın kızları da haramdır.

3 Kız kardeşlerinizle evlenmek haram kılındı. Kız kardeşe-leriniz ve ila nihaye kız kardeşlerinizin kızları. İster ana baba bir, isterse ana bir, veya baba bir kardeşiniz olsunlar fark etmez.

4- Halâlarınızla evlenmeniz size haram kılındı. Babalarınızın kardeşleri olan halâlarınız da size haramdır. Bunlar da ister ana baba bir, ister ana, ya da baba bir kardeşleri olsunlar size haramdırlar.

5- Teyzeleriniz size haram kılındı. Annelerinizin kardeşleri de size haramdır. Bunlar ister ana baba bir, isterse ana ya da baba bir kardeşleri olsunlar fark etmeyecektir.

6- Erkek kardeşlerinizin kızları haram kılındı. Bunlar da aynıdırlar.

7- Kız kardeşlerinizin kızları haram kılındı. Bunlar da öyledir.

İşte buraya kadar anlatılanlar neseben haram olanlardır. Bundan sonrakiler de sebeben haram olanlardır.

8- Sizi emziren süt anneleriniz size haram kılındı. Çünkü bir erkek yahut kız çocuğunu emziren kadın aynen onun öz annesi gibidir. O kadının kocası da emenin babası gibidir. O çocuğun öz babası, öz annesi ile alâkalı hükümlerin aynısı bunlar için de geçerlidir. Binaenaleyh bir kişi nasıl ki öz babası ve annesiyle evlenemiyorsa süt annesi ve süt babasıyla da evlenmesi haramdır. Allah'ın Resûlü bir hadislerinde şöyle buyurur: ***"Kanın haram kıldığını süt de haram kılar."***

Burada detaya girmek istemiyorum, ama fıkıh kitaplarında bu haramlığın gerçekleşmesi için emilen süt miktarı ve emme çağıyla alâkalı farklı görüşler vardır. Meselâ İmam Ebu Hanife ve İmam Mâlike göre orucu bozacak kadar bir miktar emmişse bu haramlığın gerçek-leşmesi için yeterlidir derlerken, imam Şâfiî de en az beş kez emme şartını getirir. Emme çağıyla alâkalı da kimileri sütten kesilmeden önceki emme geçerlidir, çünkü çocuğun sütten kesilmesinden sonraki emmeleri tıpkı su içmeye benzer ki bu haramlık gerçekleşmez derlerken, kimileri iki yaşına kadar ki emmelerin geçerli olduğunu, bu çağdan sonraki emişlerin geçerli olmadığını söylemişlerdir. İmam Ebu Hanife de iki buçuk yaşına kadarki emmelerin geçerli olduğunu söylemiştir. Hz. Ayşe annemiz de bu emme işinin herhangi bir yaşla sınırlandırılmasının olmadığını, ne zaman emerse emsin bu yasağın gerçekleşeceğini söyler.

9: Süt kız kardeşleriniz size haram kılındı. Evet kişinin gerek kendisiyle birlikte aynı anda süt emdiği o kadının çocuğu, gerekse kendisinden önce yahut sonra o kadının süt emzirdiği tüm çocukları onun süt kardeşleridirler ve onlarla evlenmesi kendisine haram olur.

10: Hanımlarınızın anneleri haram kılındı. Evet kişinin hanımının annesi ona haramdır. Kişi hanımıyla nikâhlandığı andan itibaren, isterse onunla gerdeğe girmemiş, cinsel ilişkide bulunmamış da olsun, nikâh akdi gerçekleştirildiği andan itibaren o karısının annesi o kişiye haramdır.

11- Kendileriyle gerdeğe girip cinsel ilişki kurduğunuz kadınlarınızdan dünyaya gelmiş olup sizin elinizin altında, koruyuculuğunuz altında bulunan üvey kızlarınız size haram kılındı. Çünkü anneleriyle zifaf onları kişiye haram kılar. Bu kişinin karısının kızları ister kendi evinde büyümüş, korunma altına alınmış olsun, isterse başka yerlerde bulunsun fark etmeyecektir. Ama kendileriyle cinsel ilişkide bulunmadığınız kadınlarınızın kızlarıyla evlenmenizde bir sakınca yoktur. Yâni kendileriyle nikâh kıyılmış ama gerdeğe girilmemiş, cinsel ilişkide bulunulmamış kadınların kızlarıyla evlenmenizde bir sakınca yoktur. Tabi bunlar o kadının başka kocalarından olma çocuklarıdır. Rebaib o kadının başka kocasından olma çocuğunun adıdır.

12- Kendi sulbünüzden olan oğullarınızın hanımları da size haram kılındı. Sizin kendi çocuklarınızın eşleri. Evlâtlıkların bundan ayrı tutulması için Rabbimiz kendi sulbünüzden olan çocuklarınız eşleri ifadesini kullanmıştır. Evlâtlıkların eşleri bunun dışındadır. Nitekim Rabbimiz evlâtlığı Zeyd'in boşadığı karısı Zeynep'le Rasulullah Efendimizi evlendirmiştir. Ahzâb sûresi bunu anlatır.

13- İki kız kardeşi aynı anda nikâh altında birleştirmeniz de size haram kılındı. Eğer Rabbimizin bu yasası gelmeden önce böyle iki kız kardeş birlikte nikâhlanmışsa bunlardan birisi boşanacaktır. Ancak cahiliyede geçen geçmiştir. Allah'ın bu yasaları size ulaşmadan öncekileri Allah affedecektir.

24. "Evli kadınlarla evlenmeniz de haram kılındı. Mâliki bulunduğunuz câriyeler müstesna, bunlar, Allah'ın üzerinize farz kıldığı hükümlerdir. Bunlardan başkasını, zinadan kaçınıp, iffetli olarak, mallarınızla istemeniz size helâl kılındı. Onlardan faydalandığınıza mukabil kararlaştırılmış olan mehirlerini verin; kararlaştırılandan başka karşılıklı hoşnut olduğunuz hususta size bir sorumluluk yoktur. Allah Bilendir, Hakîm'dir."

Sağ ellerinizin sahip olduğu câriyelerinizin dışında kadınlardan evli ve hür olanlarla evlenmek de yasaktır. Evet evli, muhsana kadınlarla evlenmek de yasaktır. Nikâh altındaki kadınları nikâhlamak haramdır. Ancak savaş esiri olarak ele geçirdiğiniz evli kadınlardan kocaları savaş alanının dışında olanlarla cinsel ilişkiye girmenizde size bir sakınca yoktur.

Fakat savaşta esir alınan bu evli kadınların kocaları da kendileriyle birlikte esir alınmışsa imam Ebu Hanife'ye göre bunların kocalarıyla evlilikleri

devam ettiğinden cinsel ilişki yasaktır. İmam Mâlik ve Şâfiî'ye göre de bunların evlilikleri sona ermiştir ve o kadınlarla cinsel ilişki caizdir.

(Bir soru soruldu. Bu cariyelerle cinsel ilişkinin cevazından söz ettiniz. Acaba bu cinsel ilişki onlarla kıyılacak bir nikah akdinden sonra mı olacak, yoksa nikahsız mı? Burayı anlayamadım. İzah edermi-siniz?) Bu konuda detaya girmeye imkanımız yok. Ancak şu kadar söyleyelim ki cariye ile nikahsız ilişki caizdir. Onların efendileri nikahsız bir şekilde onlarla cinsel ilişkiye geçebilirler.

İşte bunlar, bu anlatılanlar size haram olanlardır. Bu sayılanların dışında kalanlar da size helâl kılınmıştır. Zinadan kaçınıp iffetli bir şekilde yaşamanız kayd u şartıyla, Rabbinizin bu yasalarına riâyet et-meniz kayd u şartıyla, diğer kadınlarla evlenmeniz size helâl kılınmış-tır. Mallarınızdan mehirlerini vererek bu helâl kadınlarla evlenebilir-siniz.

(Tekrar cariye ile ilgili soru soruldu)

Arkadaşlar, bu konuda çok detaylı bilgiye gerek duymuyorum. Çünkü kılıcı kınına sokmuş, Allah için bir savaşı göze alamayacak ka-dar cimrileşip bencilleşmiş bir toplumun bu tür nimetlerden mahrum olması kaçınılmazdır. Ebu Zerr efendimiz der ki; "her cinsten pek çok cariyesi olmayıp da kılıcı eline almayana şaşarım."

Müslümanların giriştikleri cihat sırasında esir edilen kadın ve kızlar. Başkasının mülkü olan köle kadın. "Câriye" sözcüğü denizin üzerinde akıp giden gemiye denir. Câriyeler de efendilerinin emir ve hizmetleri çerçevesinde hareket etmeleri sebebiyle bu ismi almışlardır. Câriyeliğin kaynağı, savaş esiri kadınlardır. Savaş sonrasında tıpkı erkek esirler hakkında olduğu gibi kadın esirler de ya karşılıksız olarak, ya fidye karşılığı serbest bırakılırlar veya köle olarak gazilere dağıtılırlar. Hiç şüphesiz bu alternatiflerden biri tercih edilirken, karşı tarafın elindeki müslüman esirlerin durumu ve İslâm'ın maslahatı gözetilerek tercih yapılır.

Câriyelerin işgal ettikleri mevki ve tesir köle ve azatlıların mev-ki ve tesirlerinden aşağı değildir. Bu esirler kim olursa olsun cihada katılan müslüman askerler arasında paylaştırılacak ganimetlerdendir. Câriyelik, kölelik gibi, insanın yeryüzündeki mevcudiyeti kadar eskidir. Tarih boyunca kendisinde bir kuvvet ve kudret gören, bir başkasını hizmetinde kullanmış ve ona tahakküm etmiştir. Bunda kadınla erkeğin farkı yoktur. Köleler gibi câriyelerin de alınıp satılması tabii olarak insanlığın geçirdiği sayısız merhaleden sonra başlamış olması gerekir. Bir zamanlar câriyelerin talim ve terbiyesi pek kazançlı bir iş olduğundan, bu yolla para kazanmak isteyen kişi esir pazarına gider, zekâ ve istidat sahibi bir câriye satın alır, ona şiir ve edebiyat, şarkı ve çalgı, Kur'an

okumak, ev idaresi gibi şeylerden birini öğrettikten sonra aldığı fiyatın birkaç katına satardı. Bu câriyelerden bazıları, hanendelik, şiir veya edebiyatta fevkalâde maharet sahibi olmalarından dolayı çok pahalı satılırlardı.

Köleler gibi câriyeler de sahipleri tarafından azat edilirlerdi. Esir azat etmek, İslâm nazarında önemli bir sevap olarak kabul edildiği için, müslümanlar köle ve câriyelerini azat ederlerdi. Azat edilen câriye veyahut köleye, efendisi tarafından ıtıknâme yani özgür olduğuna dair bir belge verilirdi. İçlerinden bu ıtıknâmeleri muska gibi boyunlarına takanlar vardı. Câriyeler iyi muamele görürlerdi. Sert efendilere tesadüf eder ve memnun olmazlarsa, diğer birine satılmasını teklif eder; arzusu yerine getirilmediği takdirde kaçarak kendini sattırırdı. Bununla birlikte kıskançlık yüzünden hırpalananlar da olurdu. Ayrıca câriyelere "halâyık" denirdi.

İslâm hukukunda câriyeler diğer kadınlardan farklı bir statüye tabidirler. Efendileri nafakalarını ödemek ve iffetlerini korumak mecburiyetindedirler. Onlara iyi davranılması da Kur'an'da emredilmektedir. Müslümanlar onların hukuklarına riayet edecekler, onlara yediklerinden yedirecekler, içtiklerinden içirecek, giydiklerinden giydirecek yani onları koruyup gözeteceklerdir. Onların yaralarını sarıp özgürleşmelerine, Allah'a kul olmalarına yardımcı olacaklardır. İşte Nisâ sûresinin bu âyeti ve bundan sonra gelecek âyetleri uzun uzun bu konuyu anlatacak.

Efendileri, yediklerinden onlara yedirir, giydiklerinden giydirirler. Azat edilmeleri söz konusu edilmemiş olan câriyeler alınıp satılabilirler. Ancak azat edilmeleri efendilerinin ölümüne bağlı olanlar, azat edilmeleri karşılığında kendilerinden bir bedel talep edilmiş olanlar ya da efendilerinden çocuk getirmiş olup "Ümmü Veled" statüsünü kazanmış olanlar alınıp satılamazlar.

İslâm gerek kölelerin, gerek câriyelerin hürriyetlerine kavuşturulmaları konusunda teşvikte bulunmuş, ayrıca bir çok suça kefaret olarak azâd edilmelerini öngörerek hürriyetlerine kavuşmaları için gerekli yolları çoğaltmıştır.

Unutmayalım ki câriyelik ve kölelik, İslâm'ın çıkardığı bir hadise değildir. İslâm'ın yeryüzüne geldiği dönemde dünyanın her yerinde var olan bir hadiseydi. Tabii ki tüm dünyada yaygın olan böyle bir mü-esseseyi peygamber efendimizin dünyanın küçücük bir şehri olan Me-dine'de bir sözüyle kaldırması da mümkün olmayacaktı. Bir de savaşılan ve erkekleri öldürülmüş bu kadınların o haliyle salınıverilmesi toplum içinde ahlâksızlığın yayılmasına da sebep olacaktı. Ve İslâm köleliği ve cariyeliği ortadan kaldırmak için büyük mücadeleler vermiştir. Evet, İslâm adına müslüman olmayan toplumlarla yapılan

savaşların ortaya çıkardığı bir kurum olup, bugün için kendiliğinden ortadan kalkmış bulunmaktadır. Bunun için bu konuda teferruata girmek gereksizdir.

Onlardan hangi şeyle veya ne kadar istifade etmişseniz tespit ettiğiniz şekilde onların mehirlerini kendilerine veriniz. Dikkat ederseniz Rabbimiz ısrarla mehir konusunu gündeme getirerek söz verip kararlaştırdığınız mehirlerini kadınlara verin buyuruyor. Bu miktarın belirlenmesi konusunda demin bir şeyler söylemiştik. Şüphesiz kadınların diledikleri kadar mehir isteme hakları vardır. Ama elbette içinde yaşadığımız toplumun gerçeklerini ve az evvel söylediğim gibi Hz. Ömer Efendimizin döneminde de kadınlara verilen bu hakların hiçbirisini zayi etmeden şunu söyleyelim. Yaşadığımız toplumun ekonomik yapısını göz önünde bulundurarak evliliği zorlaştırmaya ve insanları zinaya itmeye hiçbir zaman hakkımız yoktur.

Şu anda gerek yeni evlenmek durumunda olan kızlar ve erkekler, gerek kocası ölmüş olup da evlenmek isteyen dul kadınlar, gerek hanımı vefat etmiş ve evlenmek isteyen dul erkekler, böyle birtakım zorluklar içinde bırakılarak, evlenebilme yolları kapatılarak, evlenemedikleri için zinaya ve ahlaksızlıklara itilmemelidir. Hepimiz buna azami dikkat etmeliyiz. Ne yapıp yapıp toplumun tüm üyeleri olarak, bu tür insanları, sonunda ateşe gidecekleri, cehenneme gidecekleri bir ameli işlemekten, zinaya düşmekten korumak zorundayız. Bunun için de toplumumuzda evlenmek ne kadar kolaylaştırılabiliyorsa o kadar kolaylaştırmamız, evliliğin önünü o kadar açmamız lâzımdır. Zorlaştırmaktan ziyâde kolaylaştırmamız lâzımdır. Bu konuda toplumda herkese görevler düşmektedir.

Bilhassa maddî durumu iyi olan zenginlerimiz oğlanlarını evlendirirlerken, kızlarını verirlerken benim nasıl olsa her şeye gücüm yeter diyerek büyük masraflar ederek, büyük meblağlara ulaşan harcamalar yaparak belki toplumda şu anda ekonomik güçleri olmadığı için evlenemeyen on tane gencin evlenebilecekleri paralar harcayarak düğün yapmamalıdırlar. On kişinin evlenebileceği bir meblağı bir kişinin evlenmesine harcamaya hiç kimsenin hakkı yoktur.

Hem öyle, hem de toplumda düğünleri böyle pahalılandırarak gücü olmayan garibanların işini zorlaştırmaya da hakkımız yoktur. Kolaylaştırabildiğimiz kadar bunu kolaylaştırıp garibanların önünü açmalıyız. Kız babası mıyız? istemeye gelenlere elimizle buyurun diyebil-meliyiz. Kız anası mıyız? Aman ha, ben dul mu evlendiriyorum? Ben kız gelin ediyorum. Ben kızımı bir kere evlendiririm, oğlumu bir kere evlendiriyorum, onun için anlı şanlı düğün yapmalıyım, şunlar şunlar olmadan ben kız çıkarmam. Şunlar şunlar olmadan ben oğlan evlendirmem diyerek toplumun ahlâkî dengesini, ekonomik dengesini boz-mayalım.

Öyleyse düğünleri, evlilikleri zorlaştırmayalım. Kendimizin dışındaki garibanları da düşünelim. Her şeyden önce çevreye hava atmaktan ziyâde Rabbimizin rızasını kazanmayı düşünelim. Unutmayalım ki oğlumuzun, kızımızın evlenmesine harcayacağımız çok fazla paralarla çevremize hava atmak yerine o paraları evlenemeyen gençlere harcamamız Rabbimizin rızasını kazanmamıza sebep olacaktır.

Eğer imkânlarınız varsa bu imkânlarınızı başkalarının evlenmelerine harcayın ki Rabbiniz sizden razı olsun. Eğer iki yatağımız, iki yorganımız varsa, birtakım yastık alma imkânımız varsa nice gariban-lar var ki onlara bu bile yetmektedir. Gelin kendiniz kolaylıkla evlen-meden yana olduğunuz gibi başkalarının da kolaylıkla evlenmelerini sağlayın. Hayatınız, yaptıklarınız Allah'ın rızasını kazanmadan yana olsun. Toplumda evlilikler kolaylaştırılsın, boşanma da kolay olsun. Mehir sebebiyle, düğünlerde harcanacak çok çok paralar sebebiyle, alınacak eşyaların çokluğu sebebiyle aileler parçalanmasın, garibanlar yıllarca evsiz, barksız kalmasınlar. Erkekler ve kadınlar ıstırap ve sıkıntı içinde bir hayat yaşamasınlar inşallah.

(Burada mehirle ilgili bir soru soruldu)

Son okuduğumuz âyetlerde bu konu ısrarla gündeme getirildi. Bu konuda çok şey söylediğime inanıyorum. Ama madem ki hâlâ soruluyor, biraz daha bilgi verelim inşallah.

Mehir, evlenme sırasında kadına bu isimle ödenen meblağ; evlilikte kadının nikâh akdi veya cinsel temasla hak kazandığı mal veya meblağ anlamında bir terimdir. Kitap, Sünnet ve fıkıh literatüründe mehir kelimesi yerine, eş anlamda; "sadûk", "saduka","nıhle", "farîza", "ecr" "hıbâ" "ukr" "alâik" "tavl" ve "nikâh" kelimeleri de kullanılır. İslâm Hristiyanlıkta olduğu gibi kadının erkeğe verilmek üzere para biriktirilmesini (drahoma) değil de; aksine, erkeklerin kadınlara rağbetinin bir sembolü olsun diye hediye kabilinden bir meblağın ona verilmesini emretmiştir.

Mehir kadına değil, erkeğin üzerine vaciptir. Dâru'l-İslâm'da bir kadınla cinsel temas, ya had cezasını gerektirir, ya da mehir hakkını doğurur. Bu, kadına saygının bir sonucudur.

Abdullah b. Abbas (r.a) tan rivayet edildiğine göre, Hz. Ali, Hz. Fâtıma ile evlenirken Rasulullah (s.a.s) kendisine;

"O'na bir şey ver" dedi. Ali: "Bende bir şey yok" deyince de; "Hutamî zırhını verebilirsin" buyurdular.

Bir kadınla evlenmek isteyen bir sahabeye Allah'ın elçisi mehir vermesini bildirdi. Evinden de eli boş dönünce; ***"Demirden bir yüzük de olsa bak"*** deyip, yeniden eve gönderdi. Yine boş dönünce, ne miktar Kur'an-ı Kerîm bildiğini sordu ve sonunda şöyle buyurdu: ***"Haydi git, onu sana bildiğin Kur'an karşılığında verdim"***
(Şevkânî, Neylü'l-Evtâr, VI, 170).

Bu konudaki ayet ve hadislerden şu sonuca varılmıştır. Resu-lullah (s.a.s), mehirsiz hiç bir evliliğe ruhsat vermemiştir. Eğer mehir vacip olmasaydı, bunu göstermek için arada bir onu terk ederdi. Diğer yandan, sahabe devrinden bu yana İslâm bilginleri mehir üzerinde ic-ma etmişlerdir.

Aile yuvasıyla ilgili görevlerin en güzel şekilde yerine getirilmesi için eski çağlardan beri kadınla erkek arasında bir görev bölümü yapılmıştır. Erkek, evin dışındaki işlerle uğraşır ve gerektiğinde ağır işlerde çalışarak geçim için kazanç sağlar. Kadın da evin yönetimi, yemeğin hazırlanması, çocukların bakım ve terbiyesiyle uğraşır. Bu yüzden bütün malî yükümlülükler kadının değil, erkeğin görevidir. Me-hir ve bütün kapsamıyla nafaka bu yükümlülükler arasındadır. Bu görev bölümü erkekle kadının yaratılışına ve ilâhî sünnete de uygundur. Erkek daha güçlü olduğu için çalışıp kazanmaya daha yatkındır.

Mehir, nikâh akdinin rükün veya şartlarından değildir. Bu yüzden mehirsiz akdedilecek nikâh geçerli olur ve kadın emsal mehire hak kazanır. Kur'an-ı Kerim'de şöyle buyurulur:

"Kendileriyle cinsel temasta bulunmadığınız veya kendilerine bir mehir tayin etmediğiniz kadınları boşamış-sanız, bunda üzerinize bir sakınca yoktur"
(Bakara, 2/236).

Bu ayette, cinsel birleşmeden veya mehir tespitinden önce ka-dını boşamanın geçerli olduğu belirtilmektedir. Boşama ancak sahih nikâhtan sonra mümkün olduğuna göre, ayet, akit sırasında mehirin konuşulmasının ne bir rükün ve ne de bir şart olmadığına delâlet eder.

Ukbe b. Âmir (r.a)'ın naklettiği şu hadis de yukarıdaki anlamı destekler. Hz. Peygamber bir adama: "Seni filanca kadınla evlendireyim mi?" demiş; erkeğin; "evet" demesi üzerine, kadına hitaben; "Seni filanca erkekle evlendirmeme razı oluyor musun?" diye sormuştu. Kadının da "evet" demesi üzerine, onları evlendirdi. Herhangi bir me-hir belirlenmeksizin evlilik gerçekleşti. Bu erkek vefatı sırasında şöyle dedi: "Rasulullah (s.a.s), beni filanca kadınla evlendirdi. Bir mehir konuşulmadı ve kadına bir şey de vermedim. Ona

mehirim olarak Hay-ber'deki hissemi veriyorum". Kadın bu hisseyi almış ve yüz bin lira karşılığında satmıştır

(Zühaylî, el-Fıkhu'l-İslâmî).

Yalnız Malikîler mehiri, nikâhın bir rüknü olarak kabul ederler.

Ebû Hanîfe'ye göre, mehirin en az miktarı on dirhem gümüş veya bunun karşılığıdır. Hz. Peygamber devrinde bu kadar para yaklaşık iki kurbanlık koyun bedelidir. Hırsızlıkta, had cezasının uygulan-masını gerektiren en az miktar bir dinar altın para olup, mehirde buna kıyas yapılmıştır. Çünkü bir dinar altın para, on dirhem gümüş paraya satın alma gücünde eşit durumda idi. İmam Malik'e göre mehirin en az miktarı üç dirhemdir. Bu mezhep de kendi hırsızlık nisabını ölçü olarak almıştır. İmam Şafiî ve Ahmed b. Hanbel, en az miktar için bir sınır koymamışlardır. Delilleri; mehir ayetinde malın azına bir sınır konulmamasıdır

(Buhârî, Nikâh, 34-51)

Satışı veya kullanılması yasak olmayan her şey mehir olarak verilebilir. Menkul ve gayrimenkul mallar, ziynet eşyası, hayvanlar, misli şeyler ve hatta menkul veya gayri menkul bir maldan yararlanma hakkı bunlar arasındadır. Ancak İslâm'ın yasak ettiği şeyler, meselâ; alkollü içkiler, domuz, ölmüş hayvan etleri mehir olamaz. Bu gibi şeyler mehir yapıldığı takdirde, nikâh akdi mehirsiz yapılmış sayılır ve ka-dın emsal mehire hak kazanır.

Kur'an-ı Kerîmi veya helâl ve haramdan bazı dinî hükümleri öğretmenin mehir sayılıp sayılmaması fakihler arasında tartışılmıştır. İlk Hanefî müçtehitlerine göre, Kur'an ve fıkıh öğretimi mehir yerine geçmez. Çünkü, helâl kılınan kadınları belirleyen ayetteki; "mallarınızla istemeniz." (Nisâ,24) ifadesi buna engeldir. Kur'an öğretimi ve benzeri ameller taat niteliğinde olup, kişi bunları Allah'a yaklaşmak için yapar. Bu yüzden ilk üç Hanefî müçtehidine göre, bunun için iş akdi yapmak geçerli olmaz. Böyle bir durumda kadın emsal mehire hak kazanır. Çünkü bu, mal olarak karşılığı bulunmayan bir yararlanmadır.

Sonraki Hanefî fakihleri ise, Kur'an-ı Kerîm öğretimi ve diğer dini hizmetlerin; şartların değişmesi ve geçim için insanların çok meşgul olması gibi sebeplerle olan ihtiyaç yüzünden, bir ücret karşılığında yapılabileceğine fetva verdiler. Delil; Hz. Peygamber'in bildiği Kur'an-ı eşine öğretmesi karşılığında bir erkeği evlendirmesidir. İlk Hanefî müctehidleri, bu hadisi te'vil ederek, mehirsiz evlendirmenin Hz. Peygamber'e mahsus bir muamele olduğunu söylemişlerdir

(Bülûğu'l-Merâm, Terc. III, 247)

25. “Sizden, hür mü'min kadınlarla evlenmeye güç yetiremeyen kimse, ellerinizdeki mü'min câriyelerinizden alsın. Allah sizin imanınızı çok iyi bilir.

Birbirinizdensiniz, aynı soydansınız. Onlarla, zinadan kaçınmaları, iffetli olmaları ve gizli dost tutmamış olmaları halinde, velîlerinin izniyle evlenin ve örfe uygun bir şekilde mehirlerini verin. Evlendiklerinde zina edecek olurlarsa, onlara, hür kadınlara edilen azabın yarısı edilir. Câriye ile evlenmedeki bu izin, içinizden, günaha girme korkusu olanlaradır. Sabretmeniz sizin için daha hayırlıdır. Allah bağışlar ve merhamet eder."

Rabbimiz bundan önceki âyetlerinde bir Müslüman erkeğin evlenmesinin yasak olduğu kimseleri anlatmıştı. Evlenilmesi haram olanlar sayıldıktan sonra da işte bunların dışındakilerle meşru dairede mehirlerini verdikten ve kendileriyle nikâh akdini de gerçekleştirdikten sonra dilediklerinizle evlenebilirsiniz buyurulmuştu. İşte bakın bu âyette de Rabbimiz hür kadınlarla onlara onların istedikleri mehirlerini vererek evlenmeye güç yetiremeyenlerin de sağ ellerinin altında bulu-nan Müslüman câriyelerle evlenmelerini, onlarla yetinmelerini tavsiye ediyor.

Yâni anlıyoruz ki Rabbimiz İslâm toplumunda yaşayan insanların içinde nikâhsız bir tek kimsenin bile bulunmasını istemiyor bir, bir de savaşlarda esir alınan ve sonradan Müslüman olmuş câriyelerle evlenmeye teşvik ediyor. Savaşlarda esir alınmış, evlerinden, yurtlarından uzak kalmış olsalar da ama fıtratları aynen yerinde duran, fıtratları gereği kendileri de evlenmeye mecbur olan, kendilerinin de mutlaka cinsel ihtiyaçları giderilecek olan bu câriyelerle evlenilerek sosyal hayatın dengesinin kurulmasını istiyor Rabbimiz.

Allah böyle istiyor. Rabbimiz istiyor ki toplumda hiçbir hür mü'-mine kadın nikâhsız ve yalnız kalmayacak, mutlaka evlendirilecek. Böyle hür bir mü'mine ile evlenemeyecek durumda olanlar da mü'-mine câriyelerle evlenecek. Hiç kimse ne yapayım benim evlenmeye gücüm yetmiyor diyemeyecek. Çünkü gerek kadın, gerek erkek böyle cinsel ihtiyacı giderilmeden toplumda yalnızlığa itilmemelidir. Böyle bir kimsenin bozulan ruh ve beden dengesinin toplumun dengesini bozmasına asla izin verilemez.

Şunu unutmamak lâzımdır ki böyle cinsel ihtiyacı sağlanamayan erkek ve kadınların bulunduğu bir toplum bunalımlar toplumu olacaktır. O topumda hiçbir zaman huzur ve sükun olmayacaktır. İşte bunun içindir ki Rabbimiz tarafından toplumda böyle bir tek insan kal-mamacasına savaş esiri olup da mü'mine olan câriyelerle evlenilmeye teşvik edilirken, mü'mine olmayanların da efendilerine verildikten sonra onların mutlaka evlendirilmeleri emredilmektedir.

Bir kısmınız bir kısmınızdandır. Yemenizde, içmenizde, giyin-menizde kuşanmanızda, sosyal hayatı yaşamanızda, evlenmenizde, boşanmanızda, hukukunuzda, görevlerinizde, sorumluluklarınızda bir-birinize farklılığınız yoktur. Hepiniz eşitsiniz. Sadece aranızda takva yönünden bir üstünlüğün

ötesinde birbirinize bir üstünlüğünüz alçaklığınız yoktur. Onun içindir ki sakın Müslüman câriyeleri alçak görmeye kalkmayın. Sonradan iman etmiş bir câriye takvası ve teslimiyeti gereği üst seviyeye mensup hür bir kadından üstün bir konuma gelebilir. Sizin imanlarınızı Allah bilmektedir. İman yönünden kimin üstün kimin alçak olduğunu en iyi bilen Allah'tır.

Öyleyse o câriyeleri küçük görmeyin de onları ehillerinin, sahiplerinin izniyle nikâhlayın. Dikkat ederseniz burada câriyelerin nikâhlanmasında onların velîlerinin izni gündeme geliyor. Velîlerinin izni olmadan câriyelerle nikâhlanmanın caiz olmadığı konusunda âlimlerimizin farklı görüşleri vardır. Kimi âlimlerimiz, velîlerinin izni olmadan da kızcağız kendi nikâhını akdeder derlerken âlimlerimizin ekseriyeti ise velînin izni olmadan mutlak mânâda nikâhın sahih olmayacağını iddia ederler. Kızın babası, anası, amcası, dayısı gibi velîsinin izni ol-madan onunla nikâh akdi caiz değildir derler.

İffetli yaşamaları, gizlice dost tutmamaları, dost edinmemeleri, zinaya uzanmamaları kayd u şartıyla onlarla, o câriyelerle evlenin, ya da onları evlendirin. Onlar hakkındaki bu ifadeler genel mânâda bugün Müslümanların evlilik hayatlarına bir açıklık getirmemizi zorunlu kılıyor. Şu anda bizim toplumda ekonomik kaygılarımızdan dolayı, eğitim yapılanmalarımızdan dolayı ailelerin erkek ve kız çocukları ailelerinden ayrı ve uzakta bir hayatı yaşamak zorunda kalmışlardır. Baba, ana bir şehirde, kız ya da oğlan tahsil için gittiği başka bir şehirde. Veya baba ekonomik kaygılarla çocuklarını terk etmek, ya uzaklara gitmek ya da aynı şehirde ama çoluk çocuğundan habersiz bir durumu yaşamaktadır. Böylece velîlerinden uzakta kalan erkek ve kız çocukları velîlerinin haberleri bile olmadan evliliklerini kendileri kararlaştırıyorlar. Ama çoğu zaman erkekler ve kızlar verdikleri bu kararı nikâhla yasallaştırmadan birbirleriyle gayri İslâmî görüşme ihtiyacı hissediyorlar. Yanlarında mahremleri olmadığı halde, yanlarında arkadaşları olsa da zaten onlar da aynen berikilerin işlediği yasağı çiğneyen kimseler olmaları hasebiyle aslında yok sayılırlar.

İşte bir pastahanede, kahvehanede buluşup görüşürlerken, nihâyet bu durumdan rahatsız olarak bir an evvel evlenelim diyorlar, ve fakat ne kızın, ne de oğlanın ana ve babalarının haberleri olmadan kendi kendilerine bir nikâh akdediyorlar. Gerçekten garip bir evlenme-dir bu. Cinsel birleşmede de bulunamıyorlar, ayrı ayrı evlerde, ayrı ayrı yurtlarda kalıyorlar, sanki sadece görüşmek, buluşmak üzere kıyılmış bir nikâhla devam ediyorlar. Sonra, taraflardan, bilhassa oğlan tarafının, oğlanın ailesinin bu adaya veya bazen da kız tarafının karşı çıkması sonucu veya uzun bir süre birlikte gezip tozduktan sonra oğlanın ben artık bu işten hoşlanmamaya başladım, benim hoşuma gitmemeye başladı diyerek kızdan uzaklaşmaya çalışması veya erkek evet dediği halde, kız evet dediği halde ailelerinin baskıları sonucu birisinin bu işten vazgeçmesi, ya erkeğin kızı, ya da kızın erkeği terk et-mesi gerçekten çok kötü bir durumdur.

Böyle durumda olanlara şunu tavsiye edelim. Sakın kendi ken-dinize nikâh kıymayın. Zaten siz istediğiniz kadar bu nikâha nikah deyin, velîlerinizin haberi ve izni olmadığı sürece bu nikâh da nikâh değildir. Nikâhımız var diye beraber olduğunuz zaman içinde sürekli Allah'ın yasalarını çiğnemeye devam ediyorsunuz. Böyle kendilerine nikâh şahitleri de bulsalar, sözde nikâhlıyız da deseler fiili olarak bu kimseler nikâhsızdırlar. Böyle tarafların kendilerini hem nikâhlı, hem nikâhsız bir durumda bunalımlara atmalarının hiçbir anlamı yoktur. Evleneceklerse doğru dürüst ailelerini de bu işten haberdar ederek, ve de böyle ayrı ayrı yerlerde, yurtlarda yaşamaktan, toplumun gözünde ne evli ne bekar, utana utana, sıkıla sıkıla bir stres yaşamaktan, rahat bir şekilde cinsel doyuma ulaşamamaktan da kurtulup bir araya gelerek, doğru dürüst karı koca olmaları doğrusudur.

Değilse sonuç çoğu kez kızın alacağı bir yara ile bu iş bitecek ve ömür boyu bunun mutsuzluğunu, bunalımını yaşamak zorunda kalacaktır. Şüphesiz her şeyin en güzelini, en doğrusunu Allah bildiği için onun emirlerine teslim olmak, sonunda bu tür tehlikelerden bizi emin kılacaktır.

Bir de şu anda bizim toplumda son zamanlarda yaygınlaşmaya başlayan bir yanlış uygulamadan da söz edelim burada. Nişanla aralarında evlenme kararı alınmış kız ve erkek çocukları arasında mahremiyet kalksın da rahat görüşsünler diye düğünden önce nikâhları kıyılıyor. Bu da çoğu zaman tehlikeli olmaktadır. Çünkü eğer bu nişanlılık dönemi uzun sürecekse, uzun süren bu nişanlılık dönemlerinde onların birlikte bir izdivaç hayatı yaşamaları lâzımdır. Yâni normal olarak karı koca olmaları gerekecektir.

Yok eğer aralarında böyle bir birleşme olmayacak ve bu nikâh sadece birlikte gezmeleri için yapılıyorsa, gerçekten bu son derece yanlış bir şeydir. Çünkü hem oğlan hem de kız ne evli ne bekar, ne nikâhlı ne nikahsız bunalımlara gireceklerdir. Bu bunalımlar sonucu eğer taraflar birbirlerinden ayrılmak durumuyla karşı karşıya kalırlarsa o zaman işler daha zor bir duruma gidecektir. Onun için bu tür tehlikeli işlerden sakınmak zorundayız.

Âyetin evvelinde Rabbimiz bizlere câriyelerle evlenmemizi tavsiye buyurmuştu. Burada da eğer muhsanat olduktan sonra, yâni bu câriyeler evlenip de muhsana durumuna geldikten sonra, yâni kocalarının koruması altına girdikten sonra veya başından böyle bir nikâh geçtikten sonra eğer bir fuhuş yoluna girerler, zina ederlerse onlara da hür kadınlara verilen cezanın yarısı verilecektir. Böylece bu ceza onların sosyal hukuklarına da uygun olacaktır. Çünkü hür bir kadın, hem ailesi hem de kocası tarafından korunmuş olduğu halde, câriye bu korunma unsurlarından sadece bir tanesiyle korunmaktadır. Onun aile barınağı ve korunağı yoktur. İşte bu sebeple ona uygulanacak zina cezası hür bir kadına uygulanacak cezanın yarısıdır.

İşte bu câriyelerle evlenme izni içinizden şehvetinin galebe çalıp da günahlara düşme, zinaya gitme ve böylece bozulma tehlikesiyle karşı karşıya bulunanlar içindir. Değilse eğer sabrederseniz, yâni câriyelerle evlenmezseniz bu sizin hakkınızda daha hayırlı olacaktır. Eğer cinsel ihtiyaçlarınızın giderilmesi konusunda kendinizi tutar ve sabrederseniz bu sizin için hayırlara sebep olacaktır.

Nitekim Rasulullah Efendimiz evlenme çağına geldikleri halde evlenemeyen kimselere oruç tavsiye ediyordu. Biliyoruz ki oruç tüm günahlara karşı, tüm şehvetlere karşı bir vicadır, bir kalkandır. İster genç olsun, ister yaşlı, ister erkek olsun, isterse kadın bir Müslümanın hiçbir zaman Allah'ın gazabını celp edecek, Allah'ın yasalarını çiğneyecek bir duruma düşmemesi gerekmektedir. Bunun için de şehvetinin galebe çalması karşısında durumu müsait olanların haramlara düşmemek için hemen evlenmeleri tavsiye edilmektedir.

Böyle bir durumdaki mü'minlerin hemen evlenmeleri vaciptir. Eğer hür bir kadınla mehirini vererek evlenebilecek durumda değilse bir câriyeyle evlenmesi vaciptir. Çünkü daha önce de dediğimiz gibi toplumda câriyelerin de nikâh altına alınarak zinadan uzak tutulması gerekmektedir. Ama tabi mü'min câriyeler ötekilere tercih edilecektir. Ama bununla birlikte eğer sabreder ve zinaya düşmekten kendinizi alıkoymayı becerebilirseniz o câriyelerle evlenmenizden daha hayırlıdır buyuruyor Rabbimiz. Kendimiz Rabbimizin bu emirlerine uygun hareket ettiğimiz gibi, gerek evlenmelerine yardımcı olarak, gerek evlenmelerinin önünü açarak, gerekse onlara haramlara düşmemesini tavsiye ederek yardımcı olmak zorundayız.

26. "Allah size açıklamak ve sizden öncekilerin yollarını göstermek ve tevbenizi kabul etmek ister. Allah Bilendir, Hakîmdir."

Allah sizi en güzel bir hayata sevk ederek, sizi size haram ve helâl yollarını göstererek en güzel bir evlilik hayatına, kendi koyduğu yasalarla, yasal yollarla erkek ve kadın olarak sizlerin en kolay ve en güzel bir biçimde cinsel ihtiyaçlarınızı giderme yolunu gösterecek. Allah size bunun genel kanunlarını açıklayacak. Rabbinizin size burada beyan buyurduğu yasalar Hz. Adem'den ve Havva'dan bu yana sürüp gelen ve kıyamete kadar da değişmeyecek olan yasalardır.

Allah size bu yasalarını anlatarak daha önce içinde doğup büyüdüğünüz cahiliye pisliklerinden arındırıp sizden öncekilerin güzel yollarına, hoşnut olduğu şeriatlerine uymaya dâvet ederek yaptığınız yanlışlardan yapacağınız tevbelerinizi, dönüşlerinizi kabul etmek istiyor. Sizi, sizden daha çok seven, sizi, sizden daha çok düşünen Rab-biniz, sizin adınıza belirlediği tüm yasalarında, yaptığı tüm işlerinde, size ulaştırdığı tüm sözlerinde Alîmdir, Hakîmdir, hikmet

sahibidir. Sizin bilmediğiniz menfaatlerinizi, zararlarınızı Rabbiniz size bildirmek ister. Rızasının nerede olduğunu, dünyada mutluluğa, âhirette de cennetine nasıl ulaşacağınızı bildirmek ister. Sizden önce sizin şu an-da yaşadığınız kulluğu Allah kontrolünde en güzel biçimde yaşamış, size örneklemiş peygamberlerin izledikleri yolları, yöntemleri size göstererek, onların gittiği yere sizin de gitme imkânı bulmanızı ister.

27. "Allah sizin tevbenizi kabul etmek ister, şehvetlerine uyanlar ise sizin büyük bir sapıklığa girmenizi ister."

Rabbiniz sizin tevbe etmenizi, yoluna girmenizi isterken beri tarafta şehvetlerine yanlar, şehvetlerinin peşinde Allah'a kulluktan çıkan şehvetperestler, kendi şehvetlerini, kendi hevâ ve heveslerini Allah dini yerine, Allah yasaları yerine ikâme etmeye çalışanlar, yahudi ve hıristiyanlar, müşrik ve münâfıklar, dinsizler, zinacılar, Allah yasalarını beğenmeyenler işte bu âyetleriyle Rabbinizin size beyan buyurduğu gerek mîras yasalarını, gerek evlenme yasalarını reddederek tıpkı kendileri gibi sizin de Allah yolundan uzaklaşmanızı, büyük bir sapıklığa düşmenizi, kâfir olmanızı isterler. Unutmayın ki yeryüzünde kâfirler sizi kâfir yapana kadar uğraşacaklardır. Kâfirin yeryüzünde bir tek derdi var. O da ne yapıp, yapıp sizi kâfirleştirmektir. Sizi adâletten, Allah'a kulluktan uzaklaştırıp dalâlete, zulme ve sapıklığa düşürmektir.

Allah'ın arzusu sizin Müslüman olmanız, günahlarınızdan tev-be edip Rabbinize dönmeniz, Rabbinizin istediği biçimde evlenerek cinsel arzularınızı tatmin etmeniz, Allah'ın istediği bir şekilde hayat yaşayarak cennete gitmenizdir. Allah sizin için bundan yanadır. Sizin için bunu dilemektedir. Ama şehvetlerine tabi olanlar ise Allah yasalarını kaldırıp yerine ikâme etmeye çalıştıkları yasalarıyla sizi saptırmak isterler.

Allah ne güzel yasa koyuyor. 18-20 yaşlarında evlenmek ne güzel bir nîmettir. İstedikleri bir çağda yeme içme ihtiyaçlarını temin ettikleri gibi aynı kolaylıkta cinsel ihtiyaçlarını da temin etmeleri ne güzel bir yol. Ama düşünün 25-30 yaşlarına geldikleri halde Allah'ın belirlediği biçimde evlenmeyerek sapık yollarla bu arzularını tatmin eden ve kulluktan çıkan insanların durumları ne kadar da acı değil mi? Çünkü nikâhsız bir hayat insanları cehenneme sürükler. Dünyada da cehennemi bir hayat, âhirette de cehennemi bir hayat bu insanları beklemektedir. Allah yolunu, Allah yasalarını bırakıp ta iblisin yasalarına teslim olanların durumu budur.

28. "İnsan zayıf yaratılmış olduğundan Allah sizden yükü hafifletmek ister."

Allah sizin ağır yüklerinizi hafifletmek istiyor. Çünkü sizi yara-tan Rabbiniz çok iyi biliyor ki sizler zayıf yaratılmışınızdır. Rabbiniz emir ve

yasaklarında, sizin hayatınıza koyduğu yasalarında, sizin için belirlediği şeriatinde, hayat programında sizin yüklerinizi indirmeyi murad ediyor.

Öyle değil mi? Rabbimizin belirlediği yasalarında evlilik kolay, boşanmak kolay, mehir kolay, hayat kolay, yeme kolay, içme kolay, her şey kolay. İşte evlenemeyecek durumda olanlara tanınan câriye serbestisi de bu kolaylıklardan birisidir.

Allah biliyor ki insan kadınlar karşısında zayıftır. İnsan şehvet-lerine karşı, şehevi arzularına karşı zayıftır. İnsanın bu durumunu bilen Rabbimiz ona uygun bir din göndererek yükünü hafifletmiştir. Öy-leyse bizler de Rabbimizin bu dinini çok iyi değerlendirmek ve bu din istikâmetinde bir hayat yaşamak zorundayız.

29. "Ey İnananlar! Mallarınızı aranızda haksızlıkla değil, karşılıklı rıza ile yapılan ticaretle yiyin, haram ile nefsinizi mahvetmeyin. Allah şüphesiz ki size merhamet eder."

Ey mü'minler mallarınızı aranızda haram yollarla yemeyiniz. Haram yollar bellidir. Fâizinden rüşvetine, hırsızlığından aldatmacası-na, borç alıp vermemekten borcunu tehire, ondan ihanete, vermeye almaya dikkat etmemeye varıncaya kadar haram yollarla birbirinizin mallarını yemeyin.

Ey iman edenler sakın ha mallarınızı bâtıl yollarla yemeye kalkışmayın. Mallarınızı haksız yollarla yemeye kalkışmayın. Ancak karşılıklı rıza ve anlaşmaya dayanan ve yasaları Allah ve Resûlü tarafından belirlenmiş ticaret sonucu yemeniz bunun dışındadır. Tabi nasıl ticaret yapılacağı da belirlenmiştir. Anlaşarak ve yasayı da delmeden, yasayı da çiğnemeden, Allah ve Resûlünün yasakladığı, riba, fâiz, ihtikar gibi yasa dışı yollara gitmeden gönül rızasıyla yapılan ticaret sonucu yenenler helâldir. Değilse Allah ve Resûlünün yasakladığı haram yollara girerek, efendim işte biz ikimiz de bundan razıyız, alan da razı veren de razı diyerek İslâmî olmayan bir kısım yollarla insanların birbirlerinin mallarını yemeleri de yasaktır.

Bir de nefislerinizi öldürmeyin. Ya intihar edip kendi canlarını-za kıymayın veya yukarısıyla irtibatlı söyleyecek olursak haksız ve haram yollardan birbirlerinizin mallarını yiyerek hem dünyada hem de Ukba'da kendi sonlarınızı hazırlamayın. Veya haksızlık yaparak, toplumdaki ekonomik dengeyi dinamitleyerek sonunda kendinizin de toplumunuzun da yıkılışını hazırlamayın. Allah yasalarını çiğneyerek ken-di kendinizi cehenneme atmayın.

Unutmayın ki mal mülk hayatın tamamı değildir. Tamam, evlenmek için mal mülk lâzımdır, mehir için lâzımdır, yemek içmek ve güzel bir hayat yaşamak için mal mülk lâzımdır ama bunun için de haram yollara gitmeye,

Allah yasalarını çiğnemeye gerek yoktur. Unutmayalım ki Rabbimizin bu dünyada bize takdir ettiği mutlaka bize ulaşacaktır. Kendi kendimize ihtiyaç felsefeleri belirleyerek, kendi kendi-mize hayat standartları belirleyerek ve bu hayatı gerçekleştirebilmek için, bu evliliğe ulaşabilmek için de işte şu kadar ekonomik güce ihtiyaç vardır, şöyle yapmalı, böyle kazanmalı diyerek kendi kendimize hayatımızı zorlaştırıp zindan etmeye hakkımız yoktur. Kendi kafamızdan belirlediğimiz bir geçim standardı, kendi kafamızdan belirlediğimiz bir evlilik standardı, bir mehir anlayışı, bir eşya anlayışı, bir yeme içme anlayışı, bir giyim kuşam anlayışı belirlemeye kalkışırsak elbette Allah'ın istediği normal bir çalışma temposu ve kazanma yoluyla bunu gerçekleştirmek mümkün olmayacaktır.

O zaman elbette aman ne yapıp yapalım da şu kadar parayı kazanalım diyecek, bir ömür boyu bunun için çırpınacak, helâl olmayan yollara tevessül edecek ve hayatımızı zehir zindan edeceğiz. Öyleyse gelin ey Müslümanlar, evlenme standartlarımızı, ev kurma stan-dartlarımızı, geçim standartlarımızı, mehir standartlarımızı, yeme iç-me, giyinme kuşanma standartlarımızı belirleme konusunda örneğimiz, önderimiz Hz. Muhammed (a.s)'ı örnek alalım. O ne demişse, nasıl yaşamışsa, ne kadarıyla iktifa etmişse, ne kadarına izin vermiş-se böyle bir hayatı yakalayıp hem dünyamızı, hem de âhiretimizi güzelleştirelim. Onun tanıdığı, izin verdiği ruhsat istikâmetinde bir hayat yaşayalım da dünyamızı da âhiretimizi de berbat etmeyelim.

Bir bakın şu insanlara, bir bakın kendinize, ekonomik insan olup çıktık yahu! Gecemiz gündüzümüz, aklımız fikrimiz, kalbimiz, gözümüz, kulağımız, düşüncemiz her şeyimiz paraya endeksli. Paradan başka bir şey düşünemez olmuşuz. Hakkımız yok buna ya! Biz dünyaya bunun için gelmedik. Dünyaya ve dünyalıklara kul köle olmak yerine, dünyaya ve dünyalıklara efendilik makamında Allah'a kul köle olmaya geldik biz buraya.

30. "Bunu kim aşırı giderek haksızlıkla yaparsa, onu ateşe sokacağız. Bu, Allah'a kolaydır."

Hal böyle iken kim de Allah'ın belirlediği hududu aşarak böyle yapmaya kalkışırsa, Allah'ın sınırlarını çiğneyerek bir hayat yaşamaya kalkışırsa, Allah'ın dinini bırakır da kendi kendine belirlediği bir dünyayı yaşamaya kalkışırsa, yâni gerek Allah'ın anlattığı bu konularda gerekse tüm hayat programında Allah'a sormadan bir hayat yaşama-ya kalkışırsa biz onu ateşe göndereceğiz buyuruyor Rabbimiz. Yâni düşünün ki bir adam Allah yasalarını görmezden gelerek kendi kendi-ne belirlediği bir hayatı, kendi kendine hedeflediği bir dünyayı gerçekleştirebilmek için helâl haram yasalarını dinlemeden, sanki dünyaya sadece ekonomi için gelmiş gibi, Allah'ın kendisinden beklediği öteki kulluk görevlerini görmezden gelerek gecesini gündüzüne katarak ekonomik bir insan

olup çıkmışsa biz onu ateşe göndereceğiz diyor Rabbimiz. Bu konuda hiçbir mâzeretimiz yoktur.

Efendim ben bu hayat programımla zekât verecek konuma gelmeye çalışıyorum, ben dükkanımda şu kadar işçi çalıştırıyorum, yıllık, Müslümanlara şu kadar dağıtıyorum diyerek Allah'ın istemediği bir hayatı yaşayan, Allah'a yol göstermeye, akıl vermeye çalışan kişi kendi kendine ne kadar da fetvalar bulursa bulsun Allah'ın ateşine git-mekten asla kurtulamayacaktır. Eğer dünyalık elde edeceğiz diye Allah'ın bizden istediği öteki görevlerimizi ihmâl edecek bir duruma düş-müşsek, kitap ve sünnetten uzaklaşmış, çocuklarımızın dinî hayatıyla ilgilenemeyecek bir duruma düşmüş, mutfak masraflarımız Rasulullah'ınkinden 30-40 misli fazla, günlük gecelik harcamalarımız 5-10 garibanın normal harcamasına denkse Allah için düşünmek zorunda-yız. Bizim için örnek olarak gönderilmiş olan Rasulullah Efendimizin ölçülerini unutmadan yaşamak zorundayız.

31. "Size yasak edilen büyük günahlardan kaçınırsanız, kusurlarınızı örter ve sizi şerefli bir yere yerleştiririz."

Evet günahların büyüklerinden sakınıldığı sürece Rabbimiz kusurlarımızın örtüleceğini, ufak tefek işlenen günahların sıfırlanacağını anlatıyor. Bu konuda Resûl-i Ekrem efendimizin pek çok hadisi vardır. Bunlardan bazılarını okumaya çalışayım inşallah.

Aynı ifadenin geçtiği hadislerden bir kısmında ise Hz. Peygamber (s.a.s.) şöyle buyurmuştur: Abdullah b. Mes'ud anlatıyor: Ra-sûlullah'a "Allah indinde en büyük günah nedir?" dedim. "Seni yaratan Allah'a şirk koşmandır." buyurdu. "Bu gerçekten pek büyük, bundan sonra nedir?" dedim. "Seninle beraber yemek yemesinden, tüketici olmasından korkarak evlâdını öldürmendir." dedi. "Ondan sonra nedir?" dedim. "Ondan sonra komşunun hanımı ile zina etmendir" buyurdu.

Yine Abdullah b. Mesud'dan değişik bir senetle aynı hadis rivayet edildikten sonra şu ayetin nazil olduğu ilâve edilmiştir. "Allah'ın (halis) kulları o kimselerdir ki, Allah'tan başka ilâha dua etmezler; Allah'ın haram kıldığı nefsi öldürmezler; meğer ki hakla ola. Zina da etmezler. Her kim de bunları yaparsa ağır cezaya çarptırılır. "

(Furkân, 25/68).

Abdurrahman b. Ebû Bekir, babasından, şöyle dediğini rivayet ediyor: Rasûlullah (s.a.s.)'ın yanında idik. Üç defa şöyle buyurdu: "Size büyük günahların en büyüğünü haber vereyim mi? Allah'a Şirk koşmak, anaya babaya itaatsizlik etmek ve yalancı şahitliği yapmak.."

(Buharî, Edeb 6; İman, 16)

Başka bir hadiste, büyük günahlar, "el-Mubîkât: helâk edici" kelimesiyle ifadelendirilerek şöyle buyurulmuştur: "Yedi helâk edici Şeyden kaçının." Bunlar nedir ya Rasûlallah diye sorulunca: "Allah'a şirk koşmak; sihir yapmak; Allah'ın haram kıldığı halde bir kimseyi haksız yere öldürmek; yetim malı yemek; faiz yemek; düşmana hücum anında harpten kaçmak: namuslu, kendi halinde mümin kadınlara zina iftirası atmaktır" buyurdular. Diğer bir hadiste ise: "Büyük günahlar dokuzdur: Allah'a şirk koşmak; haksız yere adam öldürmek; temiz bir kadına kötülük isnat etmek; zina yapmak; düşmana hücum esnasında firar etmek; sihirbazlık; yetim malı yemek; müslüman ana babaya asî olmak; emredilenleri yapmamak ve yasakları yapmak sûretiyle aileye karşı doğruluğu terk etmektir. " Diğer hadislerde yukarıdaki maddelere faiz yemek, hırsızlık ve şarap içmek de ilâve edilmiştir. (Buhârî, Vasâya 23; Müslim, İman 141-146)

Kebâir kelimesiyle ifade edilmediği halde, yukarıdaki hadislerde bildirilen fiillerin dışında bir çok suçlar daha vardır ki, onlar İslâm âlimlerince, ayet ve hadisler doğrultusunda, büyük günah kabul edilmiştir: Bilerek ve kasten İslâm'ın şartlarını terk etmek; içki içmek; kumar oynamak; hırsızlık yapmak; adaletten ayrılmak gibi. İslâm âlimlerinden bir kısmı genel hatlarıyla "büyük günah"ları şöyle tarif etmişlerdir: İbn Abbâs'a göre: "Allah'ın yasak ettiği her şey büyük günahtır.
Ayrıca büyük ve küçük günah arasındaki fark şudur: Allah'ın cehennem, gazap, lânet veya azap gibi ifadelerle sona erdirdiği her günah büyüktür. Diğerleri küçüktür." Hasan Basrî de buna yakın bir ifade kullanmıştır. Ebû Amr İbn Salâh'a göre: "Büyük ismi verilecek şekilde büyük olan ve mutlak surette büyüklükle vasıflanan her günah büyüktür." Buna göre büyük günahların bazı alâmetleri vardır. "Şer'i cezayı icap ettirmek; cehennem azabıyla tehdit olunmak; yapana fâsık denil-mek; lânet olunmak."

Hepsi bu kadar olmamakla birlikte aşağıda sıralayacağımız suçlar, İslâm'da büyük günahlar olarak kabul edilmiş ve bunlardan bir kısmına İslâm hukukuna göre bazı cezalar takdir edilmiştir: "Allah'a şirk koşmak, içki içmek, kumar oynamak" (Bakara,219); haram aylarda harp etmek (Bakara,217); bakmakla yükümlü olduğu yetimin malını kendi malına katarak O'nun rızası olmaksızın yemek (Nisa,2; İs-râ,34); fakirlik korkusuyla kendi çocuğunu öldürmek (İsrâ, 31); insanlar arasında fitne çıkarmak (Bakara,217); faiz yemek (Bakara,275); Allah'tan başkasına ibadet etmek (İsrâ,23); ana-babaya isyan etmek (İsrâ,23), akrabaya miras hakkını vermemek (Nisa,7,13; İsrâ,26); malı gereksiz yere israf etmek (İsrâ,27); zina yapmak (İsrâ,32; Nisa,15-16); haksız yere adam öldürmek (İsrâ, 33); ölçü ve tartıyı tam yap-mamak (İsrâ,35); kibirlenmek (İsrâ,37); iffetli kadına zina isnat etmek (Nisa,23); tesettüre riayet etmemek (Nur,31); yalan yere yemin; Peygamber'e (s.a.s.) yalan hadis uydurmak (Peygamber'e yalan yere hadis uydurmak, büyük günah olmanın

ötesinde, küfür sayılabilir. Çünkü şerîat'ın temel kaynaklarından ikincisi "sünnettir". Sünnete yalan isnat etmek; bazı konularda İslâm'ı temelinden yıkabilir); insanları diliyle çekiştirmek; kaş göz hareketleriyle alay etmek (Hümeze,1) İşte bunlar büyük günahlardır. Rabbimiz buyurur ki, bunlardan sakındığımız müddetçe sizin ufak tefek kusurlarınızı örmezden gelir, örter, örtbas eder ve sizi çok yüce, çok şerefli, çok cömert bir makama, yani cennete idhal ederiz. Sizi çok büyük mükâfatlarla mükâfatlandırırız.

"Bir kul beş vakit namazını kılar, Ramazan orucunu tutar, malının zekâtını verir ve yedi büyük haramdan da sakınırsa ona cennetin bütün kapıları açılır ve o kul dilediği kapıdan girer" (Nesâî, İbni Hıbban'dan)

Buyurmaktadır. Bu yedi büyük günahla alâkalı olarak da şunlar sayılır: Zina, içki, sihir, iffetli bir mü'mine zina iftirası, haksız yere bir Müslümanı öldürmek, fâiz yemek, savaşta düşman karşısından kaçmak. Tabi büyük günahlar bunlarla sınırlı değildir, başka hadis-lerde başkalarının da sayıldığını biliyoruz. Tabi kimileri buna karşı gel-mekte ve itiraz etmektedir. Efendim Allah'a karşı işlenen günahın büyüğü küçüğü olmaz, günahın kime karşı işlendiği önemlidir filan demeye çalışıyorlarsa da hadislerde geçtiği için böyle diyoruz. Hadislerde kebair diye bir kavram vardır. Tabi bu büyük günahlar bir tek hadiste sıralanıp anlatılmamış. Değişik hadislerde Resûl-i Ekrem efendimiz bu günahlardan söz etmiş ve bizleri bunlardan uzak durmaya çağırmıştır. İşte Kur'an'da da Rabbimiz bu âyetinde genel bir ifadeyle kebairden (büyük günahlardan) sakınmamızı, bunun neticesi olarak da ufak tefek kusurlarımızın bağışlanacağını ve kerim bir makama, cennete ulaşacağımızı haber veriyor.

(Kebâir konusunda sorular soruldu)

Az evvel demeye çalıştım, ama anlaşılmamış. Sorularınızı bir daha maddeleştirerek şunları söyleyelim inşallah: 1: Bunu ben demedim. Bu kavramı Allah kullanıyor. Tanımında da farklı değerlendirmeler var. Kimi âlimlerimiz azabı büyük olan günahlar anlamına gelir demişler. Bu kelime, 'kebir', (büyük, büyüklük taslama) kelimesinden türemiştir. Allah'ın emirlerine karşı gelme, aykırı davranma, büyük suç anlamlarına gelen günah kavramı, iki kısma ayrılarak değerlendirilmiştir. Bu yanlış fiillerin bir kısmına 'büyük günah-kebâir', bir kısmına da 'küçük günah-seğâir' denmiştir. Günahları bizzat Kur'an-ı Kerim, Sünnet ve selef alimleri 'kebâir' diye isimlendirmişlerdir. Bakın Necm sûresindeki âyette de "lemem" kavramı geçmektedir.

"O (güzel davrana)nlar ki günahın büyüklerinden ve çirkin işlerden kaçınırlar, yalnız (küçük hatalar) le-mem işleyebilirler. Şüphesiz Rabbinin affı geniştir...."

(Necm.32)

Dikkat ederseniz bu âyette kebâir karşıtı olarak ‘lemem’ kelimesi kullanılmaktadır. ‘Lemem’; bir şeye yakın olmak, toplamak, bir şeyi ısrarlı ve devamlı olmamak şartıyla yapmak anlamlarına gelen ‘lemm’ kökünden türemiştir. Buna göre ‘lemem’; ısrarlı ve devamlı tekrar edilmeyen hatalar ve günahlardır. Demek ki ‘kebâir’, bağımsız bir günah çeşidi olmaktan çok, ısrarlı ve sürekli bir şekilde yapılan, vazgeçilmeyen, pişmanlık duyulmayan günahlardır. Çoğunluğun görüşüne göre ısrarla işlenilen bir küçük günah, küçük olmaktan çıkar kebâir olur. Aynı kelimeyi Peygamberimiz de kullanmıştır. Ebu Hurey-re’nin (r.a) anlattığına göre O şöyle buyurmuştur:

“Beş vakit namaz ve cuma namazı diğer cuma namazına, bir Ramazan diğer Ramazan’a kefârettirler. Büyük günah (kebâir) işlenmedikçe aralarındaki (küçük) günahları affettirirler.”

(Müslim, Taharet/14)

Abdullah b. Mes’ud anlatıyor: Rasûlullah’a, ‘Allah’ın katında en büyük günah hangisidir?’ diye sordum. “Allah seni yarattığı halde O’-na bir şeyi şirk (ortak) koşmandır.” buyurdu. Ben: ‘Bu şüphesiz büyüktür, sonra hangisi?’ dedim. Şöyle buyurdu: ‘Seninle birlikte yemek yiyeceği korkusuyla çocuğunu öldürmendir.’ ‘Sonra hangisi?’ dedim. Şöyle dedi: ‘Komşunun hanımıyla zina etmendir.’

(Müslim, İman/141)

2: İkinci soruya gelince, insan, beşer olduğu için devamlı hata yapabilir, yani günah işleyebilir. Günah işlemek onun yaratılışında vardır. Allah, insanın bu karakterini bildiği için, elçiler ve kitaplar gönderip insanı uyarmıştır. Günahları gösterip onlardan sakındırmıştır. Bütün günahların insana ve topluma zararlı olduklarını söylemeye gerek yoktur. Korkusuzca işlenen günahlar insanın kendi hayatında ve içerisinde yaşadığı toplum hayatında mutluluğu yok eder. İslâm, bir takım davranışların hata olduğunu bildiriyor ve onların yapılmasını ya-saklıyor. Bu aynı zamanda bir denemedir. İnsanlar bu denemeden geçerlerse, mükâfat veya ceza alabileceklerdir. Günahsız olanlar yalnızca melekler ve peygamberlerdir. İnsan hata edebilir ve günah işleyebilir. Onun yapması gereken günah işlememeye çalışmaktır. Günah işlediği zaman da, tevbe ve istiğfar etmek, günahta ısrar etme-mektir.

3: Az evvel de ifade ettiğim gibi büyük günahlarının hangileri olduğu konusunda farklı görüşler vardır. Bunların sayısını sınırlamak oldukça zordur. Farklı hadislerde farklı rakamlar verilmektedir. Günahın büyüklüğü biraz da işlenilen ortama göre ortaya çıkabilir. Ayrıca küçük günahta ısrar etmek onu büyük günah haline getirir. ‘Kebâir’; üzerinde tehdit (korkutma) gerçekleşen veya şeriat tarafından bir ceza takdir edilen yahut ta açıkça yasaklanmış günahlara denir şeklinde de tanımlanmaktadır. Alimlerin çoğuna göre oruç,

namaz, abdest gibi ibadetlerle affedilebilecek günahlara küçük günah denilir. Mesela, kabul edilmiş bir hacc, o yıl işlenilen günahlara kefarettir, Cuma namazı bir haftalık günahlara kefarettir, şehidlerin kanları bütün günahlarını siler gibi. Ancak öyle günahlar vardır ki bunları hiç bir ibadet silemez. Meselâ adam öldürme günahını başka hiç bir ibadet affettiremez. Katil olan kimse onun cezasını çekmeli, bedelini ödemelidir. Bu tür günahlara ancak şeriatın uygun gördüğü cezalar karşılık olabilir.

Büyük günahları kimileri 17, kimileri 70, kimileri 100, kimileri daha çok saymışlardır. Büyük günahların kaç tane olduğundan daha önemlisi İslâm'ın davranışlara getirdiği ölçülerdir. Hakkında kesin delil ile yasak olan şeyi yapmak günahtır ve insana vebal kazandırır. İster büyük olsun ister küçük olsun günahları çekinmeden işlemek, insandaki takva duygusunun (Allah'a karşı sorumluluk bilincinin) azlığındandır. Şüphesiz, büyük günahların en büyüğü Allah'a şirk koşmaktır. Şirk koşanın 'küfre düşeceği açıktır. Diğer büyük günahları işleyenlere 'fasık' denilmiştir. Onlar günahın haramlığını inkâr etmedikleri müddetçe müslümanlardır ve onlar için tevbe kapısı açıktır.

32. "Allah'ın sizi birbirinizden üstün kıldığı şeyleri özlemeyin. Erkeklere, kazandıklarından bir pay, kadınlara da kazandıklarından bir pay vardır. Allah'tan bol nîmet isteyin. Doğrusu Allah her şeyi bilir."

Yine ekonomik hayatla alâkalı bir yasa koyuyor Rabbimiz. Bakın buyurur ki sakın ha sakın Rabbinizin bir kısmınıza fazla olarak vermiş olduğu, farklı olarak vermiş olduğu, bir kısmınızı diğerlerinize tercih ederek üstün kıldığı, gerek ekonomik hayatta, gerekse erkek ve kadın olarak sizlere verdiklerini temenni etmeyin. Birinize Rabbiniz fazladan bir şey vermişse niye Rabbim ona verdi de bana vermedi? demeyin. Kardeşlerinize Allah tarafından verilmiş mallara arzu ve kıskançlık duyarak göz dikmeyin. Bu durum önceki âyetlerde yasaklanan insanların haksız yere insanların mallarını yemelerini ve birbirlerini haksız yere öldürmelerini doğuracaktır. Bugün insanlar arasında zuhur eden pek çok hastalıkların kaynağı budur. Yeryüzünde ilk kan da bu yüzden akıtılmıştı. Adem'in oğullarından Kabil habil'i bunun için öldürmüştü.

Allah herkesi eşit yaratmamıştır. İnsanlara farklı özellikler vermiştir. Kimisi erkek kimisi kadın, kimisi zengin kimisi fakir, kimisi güzel kimisi az güzel, kimisi güçlü kimisi zayıf, kimisi boylu kimisi kısa. Bu fıtrî farklılıkları ortadan kaldırmaya da, bunlara itiraz etmeye de hakkımız ve gücümüz yoktur. Kimimizi babalı analı imtihan ederken, kimimizi yetim imtihan ediyor.

Bu Allah'ın yeryüzünde koyduğu bir yasadır. Öyleyse insanın kendisine verilmeyeni elde etmek için karşısındakine savaş açması Allah'ın takdirine karşı gelmesi anlamına gelir. Öyleyse insanlar birbirlerini, erkekler kadınları, kadınlar da erkekleri onlara verilenler konusunda kıskanarak birbirlerine savaş aç-

mamalıdırlar. Biz niye erkekler gibi yaratılmadık? Niye onlar gibi güçlü değiliz? Niye cihada iştirak edip şehâdetle şereflenemiyoruz? Gibi iddialarla Allah'ın takdirine karşı gelmenin anlamı yoktur. İşte şu anda görüyoruz. Kadın hakları adı altında uluyuşlarıyla pek çok kadın bu yüzden mürted olmaktadırlar. Halbuki:

Kadınların kazandıklarından kendilerine bir nasip vardır, erkeklerin kazandıklarından da kendilerine bir nasip vardır. Herkesin kazandıklarından kendisine bir nasip vardır. Kadın erkek herkes ameline göre, yaşadığı hayatına göre ve çalışması nisbetinde bir karşılık verecektir. Kadın erkek herkesin durumuna göre sorumlulukları ve görevleri vardır. Öyleyse kadınlar kendi görevleri, kendi sorumluluklarıyla uğraşsınlar, erkekler de kendilerininkiyle meşgul olsunlar. Başkalarının durumuna özlem duymasınlar. Başkalarının imtihan konularına göz dikmek yerine isteyeceklerini sadece Allah'tan istesinler. Çünkü Allah'ın fazlı geniştir. Birilerimize fazla bir şeyler veriliyor diye, birilerimize bize verilmeyenler veriliyor diye diğerlerimiz onları kıskanmayalım, haset etmeyelim. Kendimizi içinde bulunduğumuz toplumda kendimizden üstün olanlarla kıyaslamayalım.

Elbette birilerine göre bize verilenler azdır ama birilerine bakış da fazladır. Öyleyse gelin ey Müslümanlar, birilerine göre malımız az diye bizimkine nazaran malı fazla olanların mallarına göz dikmeyelim. Allah'ın takdirine itiraz etmeyelim. İsteyeceklerimizi Allah'tan isteyelim. Allah her şeyi en iyi bilendir. Kime ne vereceğini, kime ne kadar vereceğini, kime hangi soruları göndereceğini, kimi neyle imtihan edeceğini, kimi kime üstün kılacağını en iyi bilendir Allah.

Unutmayalım ki kime ne verilmişse, kimden ne esirgenmişse bu bir imtihan konusudur. Ne çok verilenler sevinsin, ne de az verilen-ler dövünsün. Ne çok verilenler imtihanı kazandı da onun için verildi, ne de az verilenler imtihanı kaybettiler de onun için az verildi. Kimin kazandığı, kimin kaybettiği yarın belli olacak. Hem dün çok zengin olanların bugün çok fakir, fakir olanların da zengin bir konuma getirildiklerini de görmekteyiz. Öyleyse böyle kalplerimizde kinin, çeke-mezliğin ve nefretin hâkim olduğu bir hayatı asla yaşamayalım. Bakın Resûl-i Ekrem Efendimiz Riyazus Salihin'de yer alan bir hadislerinde bu hususu anlatırken şöyle buyuruyor:

"Dünya konusunda hep kendinizden aşağıda olanlara bakınız, sizden üstün olanlara bakmayınız. Bu elinizde olan nimeti hor görmemenize en uygun yoldur"

Bizden üstün olanlar, bizden aşağı olanlar… Bizden daha çok verilenler, bizden daha çok huzurlu gibi görülenler, bizden dünyası çok, malı çok, dünyadan kendisine ayrılan payı bizden daha fazla olanlar, bizden daha az

olanlar var. Biz de bizden daha aşağı olanlara bakıverelim. Ne fark eder? Niye üstümüzdekilere, niye bizden fazla verilenlere bakacakmışız? Rahatımızı kaçırmak mı istiyoruz? Ne kârımız olacak da? Bize hiçbir faydası olmayacak böyle bir bakışa neden teşebbüs edelim? Bizden daha az olanlara bakacağız, böylece Allah'ın bizde olan, elimizde olan nimetlerini hor görmeyeceğiz. Nelere sahip olduğumuzu daha iyi anlamış, görmüş olacağız. Benim aylık gelirim şu kadar, eh onu da bulamayanlar var ya. Ben yılda şu kadar et yiyebiliyorum, eh onu da bulamayanlar var ya. Benim elbisemin kalitesi, eh onu da bulamayanlar var ya. Benim evimin tefrişi, ısınma ya da barınma şeklim, eh onu da bulamayanlar var ya desek ne kadar rahat olacağız değil mi? Yâni kendimizden daha aşağıdakileri gördükçe egosunu tatmin edecek; "oh olsun size! Sizler benden aşağıdasınız! Mahvolun, kahrolun!" mu diyeceğiz? Hayır, ama Allah'ın bize verdiği nimetleri hor görmeyecek, o nimetlerle kulluk yapmaya çalışacağız Rabbimize. Aa! Meğer bende onlardan daha çokmuş, ben de birazını bu kardeşlerime vereyim diyebilecektir o zaman kişi.

33. "Ana babanın ve yakınların bıraktıklarından her birine varisler kıldık. Kendileriyle yeminleştiğiniz kimselere hisselerini veriniz. Doğrusu Allah her şeye şahittir."

Anne babanın ve yakınların geride bıraktıklarından her birine, biz mîrasçılar kıldık. Evet önceki âyetlerde de demeye çalıştığımız gibi ölen kişinin varislerini tayin eden Rabbimizdir. Kimin kimden ne kadar mîras alacağını Rabbimiz bildiriyor.

Yine yeminlerinizle, yahut sözlerinizle bağladığınız, yahut nikah akidlerinizle bağladığınız, yahut daha önceleri evlâtlık kaldırılmadan önceki dönemlerde kendinize evlâtlık edindiğiniz, evlâtlık aldığınız kimseler için de onların nasiplerini verin.

Anlayabildiğimiz kadarıyla bu âyet eskiden Araplarda var olan bir geleneğin kaldırılmasıyla alâkalıdır. Eskiden Araplar birbirleriyle dost olurlar ve birbirlerinin mallarına varis olurlardı. Manevî bir kardeş manevî kardeşine, manevî bir evlât manevî babasına, manevî bir baba manevî evlâdına varis olurdu. Ama işte bu sûredeki miras âyetiyle kimlerin varis olacakları ortaya konunca onlara da bir şeyler verilmesini istiyor Rabbimiz. Yani ey müslümanlar, vefatınızdan sonra geriye bıraktığınız mallarınıza bunlar varis olamayacaklarına göre hayatta iken onlara bir şeyler verin. Çünkü kişinin hayatta iken, ölp de malı Allah'ın belirlediği varislerine intikal etmeden önce dilediklerine verme yetkisi vardır.

Yine bu âyetlerin gelişinden önce ensâr ve muhacir Müslümanlar birbirlerine varis oluyorlardı. İşte bu âyetleriyle Rabbimiz artık eski anlayışları kaldırıp mîrasın sadece Allah'ın belirlediği varisler arasında geçerli olduğunu

ortaya koyuyordu. Kişi hayatta iken istediği kimselere malını verebilme hakkına sahip olmakla birlikte öldüğü andan itibaren sadece malını anne, baba, dede, nene, evlât, kavim, kar-deş, birbirlerine akrabalık bağı olan varisleri alacaklardır. Bunların bir-birlerine nasıl varis olacakları? Mîrastan ne miktar pay alacakları Allah tarafından belirlenmiştir.

Şüphesiz ki Allah, bilendir, haberdar olandır. İşte akrabaların, anne ve babaların, oğulların, kızların birbirlerine karşı nasıl mîrasçı olacakları açıklandıktan sonra, hukukî durum ortaya konduktan sonra işin kendisi tarafından gözetim altında olduğunu anlatıyor Rabbimiz. Unutmayın ki Allah her şeyi bilmekte ve her şeyden haberdar olmaktadır. Unutmayın ki her an Rabbinizin gözetimi altında bulunmaktasınız. Rabbiniz yaptıklarınız konusunda yarın sizi hesaba çekecektir. Öyleyse mîras konusunda ve tüm hayat programınız konusunda, evlilik konusunda, boşanma konusunda, birbirlerinize davranışlarınız konusunda Allah'ın dinine uygun hareket edin. Allah gözetiminde olduğunuzu unutmayın. Yaptıklarınızı Ona lâyık yapmaya çalışın. Yarın yaptıklarınızın tümünden hesaba çekileceğinizi bilerek bir hayat yaşayın.

34. "Allah'ın kimini kimine üstün kılmasından ötürü ve erkeklerin, mallarından sarf etmelerinden dolayı er-
kekler kadınlar üzerine kavvamdırlar. İyi kadınlar, gönül-den boyun eğenler ve Allah'ın korunmasını emrettiği, kocasının bulunmadığı zaman da koruyandır. Serkeşlik etmelerinden endişelendiğiniz kadınlara öğüt verin, yataklarında onları yalnız bırakın, nihâyet dövün. Size itaat ediyorlarsa aleyhlerine yol aramayın. Doğrusu Allah Yücedir, Büyüktür."

Allah'ın bazısını bazısına (Cihad, imamet ve mîras gibi konu-larda) üstün kılması sebebiyle, bir de erkekler mallarından aile fertlerine harcama yaptıkları için, erkekler kadınlar üzerinde kavvamdırlar. Erkekler kadınlar üzerinde hâkimdirler.

Dikkat ederseniz sûrenin başında Rabbimiz bizim hepimizin bir erkek ve dişiden yaratıldığımızı anlatmıştı. Sonra yine Rabbimizin izniyle evlenme hakkına sahip kılındığımız ortaya konulmuştu. Aslın-da birbirlerine haram olan erkek ve kadının Allah'ın belirlediği biçimde nikâh bağıyla bir araya geldikleri takdirde helâl yollarla birbirlerinden istifade edebileceklerini, helâl yollarla birlikteliklerini sürdürebilecekle-rini anlatmıştı. Evet nikâhla, Allah'ın istediği biçimde hayatlarını birleştirmiş bir kadın ve erkek huzur içinde birlikte yaşayabilecekleri, birlikte Allah'a kulluklarını gerçekleştirebilecekleri, birlikte cenneti kazanabilecekleri bir aile yapısı oluşturmuşlardır. Allah onlara sevgile-rinin mey-vesi olarak nûr topu evlâtlar da verecektir.

İşte elbette şimdi bu kadından, erkekten ve çocuklardan müteşekkil bu aile yapısında, bu aile düzeninde Allah'ın istediği düzenin sağlanabilmesi ve Allah'a Allah'ın istediği kulluğun en güzel bir biçim-de icra edilebilmesi için bir reise

ihtiyaç olacaktır. Zira toplum olarak yaşamak zorunda olan insan gruplarının en küçük biriminden en büyük birimine kadar intizamın sağlanabilmesi için mutlaka bir reisleri, bir idarecileri olacaktır. Hani Rasulullah Efendimiz iki kişi de olsanız yola çıkmışsanız mutlaka biriniz imam olsun buyuruyordu ya. Toplum için nasıl bu gerekliyse, toplumun en küçük birimi olan aile için de bu gereklidir. Mutlaka aile fertlerinden birinin reis olması gerekecektir.

Öyle değil mi? Şu anda yeryüzünde hangi toplum neye ina-nırsa inansın Rabbimizin koyduğu bu genel yasanın dışına çıkama-maktadır. Rabbimiz insanların fıtratları gereği bunu bir sisteme bağlamıştır. İslâm'ın dışındaki toplumlarda da mutlaka bir reise bağlanma yasası var, ama onlar bu reisi seçme ve bu reise bağlanma konusunda kendilerince bir düzen oluşturmuşlar. Kendilerince koydukları kurallarla seçtikleri bir idarecinin, bir kralın, bir hükümdarın buyrukları altında yaşamak zorundadırlar.

İşte devlet, toplum, kabile, aşiret gibi toplumsal olguların en küçük birimi olan aile için de aynı yasa geçerlidir. Bir ailede de mutlak sûrette bir reis olacak, bakın bu âyetinde de Rabbimiz buyuruyor ki ailede erkekler kadınlar üzerinde kavvamdırlar, reistirler. Bu tayini, bu tespiti bizzat Rabbimiz yapmıştır. İşte bakın bu âyetinde de Rabbimiz buyuruyor ki ailede erkekler kadınlar üzerinde kavvamdırlar, reistirler.

Tabi şu anda dünyada bunun tartışması sürmektedir. Vahyi tanımayan ve feminizm hareketlerinden etkilenen dünyada şu anda erkek kadın eşitliği üzerinde ısrarla durulmaktadır. Yürüyüşler yapılıyor, tartışmalar yapılıyor, hak arayışları sürüp gidiyor. Kâfir dünyanın düşünceleri İslâm dünyasına taşınmak isteniyor. Müslümanlar da kâfir dünyanın bu hareketlerinden etkilenerek kadın ve erkeği Allah'ın ve peygamberin yerli yerine oturttuğu konumundan, makamından farklı konumlara çekme ihtiyacı hissediyorlar.

Dikkat ederseniz sûrenin başında Rabbimiz insanlığın atası olarak bir Adem'den ve hemen arkasından da Adem'e bir eşten söz etti. Adem'e bir Havva'dan söz edildi. Yâni yaratılan bu Adem'in yanı başında bir de Havva var. Bir kadın var. Çünkü Adem için Havva'sız bir hayat, hayat değildir. Havva Adem'i, Adem de Havva'yı tamamlar. Ne Adem'siz Havva, ne de Havva'sız Adem düşünülemez. Bunun içindir ki kesinlikle İslâm kadınla erkeği karşı karşıya getirmez. İslâm kadınla erkeği böyle karşı karşıya getirmediği gibi asla kadın erkek e-şitliği, kadın erkek eşitsizliği gibi zırvaları da gündeme getirmez. Hiçbir zaman konu etmez bunu. İslâm'a göre böyle bir problem yoktur. Yâni kadın erkeğe eşit midir? Değil midir? Nasıl eşit olur? Nasıl olmaz? Zerre kadar bunu problem etmez İslâm. Zira bu iki varlığı ayrı düşünmez İslâm. Bu ikisi bir varlıktır. Bu iki varlığı ayrı ayrı düşündüğünüz zaman, ayrı ayrı hiçbirisi bir değer ifade etmez yâni.

Meselâ yüz tane Adem insan değildir Havva'sız. Veya yüz tane Havva da insan değildir Adem'siz. Bu ikisini karşı karşıya getirmek yerine bu ikisini birlikte düşünmek zorundayız.

Hadîselere kitap ve sünnetin gözlüğüyle bakmak zorunda olan bizler kesinlikle küfrün kendi içinde yaşadığı çelişkilerini İslâm'a taşımamalıyız. Bu konuyla alâkalı kâfir dünyanın çıkmazlarını İslâm'ın meselesiymiş gibi İslâm'a sokmamalıyız. İslâm'a göre kadın ve erkek ayrı ayrı varlıklardır ama ikisi birden insandır. Yalnız başına ne erkek insandır ne de kadın insandır. İkisi birlikte insandır. İşte problemi böylece çözümlemek zorundayız. Erkek ve kadını karşı karşıya getirmek İslâm'ın ve Müslümanların problemi değildir.

Meselâ bakın bir şehre yüz bin tane erkek yerleştirin, eğer orada kadın yoksa onlar öldükten sonra hayat bitecektir orada. Öyley-se orada insan yoktur demek zorunda kalacağız. Aksi de böyledir tabii. Yâni sanki kadınla erkek bir bütünün parçaları gibidir. Bir bütünün ikiye parçalanmış ve sonra da fonksiyonel olarak birleşmesi gibidir. Allah'ın da zaten erkeğin yanı başında hemen kadını da yaratmasının hikmeti de buradadır. Başka bir âyetinde Rabbimiz:

"Onda sükûnete eresiniz diye içinizden eşler yaratması da Onun âyetlerindendir."

(Rum: 21)

Onunla hayat bulasınız diye buyururken bu iki parçanın birbi-rinin tamamlayıcısı olduğunu anlatır. Hayat bulmak. Yâni bin erkek-ten bir insan dünyaya getirebilir misiniz? Veya bin kadından bir canlı çıkarabilir misiniz? İşte meseleye böyle bakmak zorundayız ve küfür dünyasının şirk dünyasının, Allah'ı tanımadan, vahye müracaat etmeden problemlere çözüm getirmeye kalkışan kâfirlerin ürettiklerini İslâm'a taşımanın hiç mi hiç anlamı yoktur bunu böylece bilelim inşal-lah. Müslümanların böyle bir problemleri yoktur.

Kadın ve erkeğin birlikte oluşturabilecekleri bir aile düzeninde ne kadın olmasa erkek yalnız başına bir ailedir, ne de erkek olmasa kadın tek başına bir ailedir. Neden bu böyledir? Çünkü Allah öyle buyuruyor. Kiminizi kiminizin üzerine üstün kıldık, kiminizi kiminize kav-vam kıldık.

Bu üstün kılınma, kavvam kılınma, reis kılınma konusunu biraz açalım. Arkadaşlar, bu erkeğin kadınlar üzerine üstün kılınması, kav-vam kılınması erkeğin cennete gideceği, ya da önce cennete gidece-ği anlamına gelmiyor. Reislik durumuyla, önderlik haliyle erkek cennete gidecek, kadın gidemeyecek anlamına değildir bu. Peki nedir bu kavvam? Erkekler kadınlar üzerine kavvamdırlar. Peki nedir bu kav-vam oluş? Zalimdir! Despottur! Ezicidir! Aşağılayıcıdır! Horlayıcıdır! Üsttedir! Alttadır! Yandadır! Kenardadır! değil. Ya ne? Hani İslâm'ın toplumun nüvesi dediği aile var ya, bunu bir birim kabul eder

ya İslâm toplumda, işte o ailede erkeğe bir fonksiyon yükler ya İslâm, işte bu anlamadır kavvam. Yâni rol anlamına, şeref anlamına, kahır anlamına ve görev anlamınadır bu kavvam.

Yâni kadınlar üzerinde bekçi ve muhafız anlamınadır bu kav-vam. Yâni kadınlar üzerinde hizmetçi olmadır bunun mânâsı. Kadın-ları eğitme, onları yetiştirme ve ateşten koruma görevidir. Kadınların hayatına karışma ama onların Allah'ın emâneti olduklarını bilmedir kavvam. Veya onlardan sorumlu olma görevini üstlenmedir. Bakın bu kelime Nisâ sûresinde bir daha kullanılır:

"Ey iman edenler! Hak üzere durup adâleti yerine getirmeye çalışan kavvamlar olun!"

(Nisâ: 135)

Yâni ey iman edenler, siz de toplumda bulunduğunuz konum-da, bulunduğunuz makamda kavvamlar olun! İnsanlara, hayvanlara, bitkilere, hattâ taşlara cansız cemadatlara karşı kavvamlar olun. Onlar nerede kullanılmalıysa, hangi konumda tutulmalıysa onları o makamda tutarak kavvamlar olun! buyurulmaktadır.

Öyleyse erkeklerin kadınlar üzerine kavvam oluşunu böyle an-lıyoruz. Hani Rasulullah Efendimizin: ***"Seyyid'ül kavmi hadimu-hum"*** hadisinin muhtevası çerçevesinde anlıyoruz bunu. Değilse ka-dın erkek İslâmî sorumluluk noktasında aynı konumdadırlar. Allah'ın kendilerinden istediği emirler, farzlar ve haramlar hususunda insan olarak kadının erkekten hiçbir farkı ve eksikliği yoktur. Kur'an'ın ifade-sine göre zina eden, hırsızlık yapan bir kadın, bunları yapan erkek gibidir. Her ikisine de aynı had cezası uygulanır. Yine saliha bir kadın salih bir erkek gibidir. Yaptıkları karşılığında her ikisine de hazırlanan cennet aynı cennettir. Erkeğin namazının, orucunun, sadakatinin ve iffetinin karşılığı kadınınkinin karşılığından faklı değildir.

Yâni kullukları ve sorumlulukları açısından kadın ve erkek birbirine eşittir. Lâkin aile içindeki müşterek sorumluluklarına gelince Rabbimiz her birine ayrı ayrı roller biçmiştir. İşte Rabbimiz tarafından kendilerine biçilen bu rol gereği olarak erkeğe şahsi ve malî konumundan ötürü bir imtiyaz vermiştir. Riyasete, imamete, reisliğe lâyık kılınmıştır.

Öyle değil mi? Şu anda toplumda toplum üzerine reis olanların cennete gitmeleri, ya da cennete önce gitmeleri diye bir durum söz konusu değildir değil mi? Kim Allah'a daha iyi kulluk ederse, kim daha muttaki olursa ister reislerden olsun, isterse tebaadan olsun, ister ailenin reisi olan erkek olsun, isterse kadın, çoluk çocuk olsun cennete gidecek olan odur. Hattâ bir köle, bir câriye Allah'a en güzel bir kulluk yapar da ötekilerden önce cennete gider. Kadın kocasından

daha güzel kulluk yapar, kocasından daha muttaki bir hayat yaşar da ondan önce cennete gider.

Öyleyse bu üstünlük hiçbir zaman o anlama bir üstünlük değil-dir. Erkeğin kadın üzerine böyle kavvam oluşu cennet üzerinde böyle yasal bir hak kazanması anlamına değildir. Bu konuda kimsenin kimseye bir üstünlüğü, bir önceliği yoktur. Veya bu şeref ve fazilet olarak erkeklerin kadınlar üzerine bir üstünlük değildir.

Ancak Allah hayatı böyle istemektedir. Hayatın yoğun işleri erkekler üzerindedir. Sosyal hayatta çalışıp çabalayıp kadınının ve çocuklarının nafakasını, geçimini sağlama görevi erkek üzerindedir. Gerek kendi rızkını, gerekse kocasının ve çocuklarının rızkını temin yükünü, ailenin geçimini sağlama yükünü Allah kadına yüklememiştir. Fiziki güçlülükleri ve dayanıklılıkları sebebiyle, durumlarına ve kapasitelerine göre Rabbimiz bu yükü erkeklere yüklerken kadınlara da durumlarına göre erkeklerin asla yapamayacakları bir görevi yüklemektedir ki o da çocuk doğurma ve analık fonksiyonlarını icra etme işidir. Veya hayatta bir erkeğin dünya hayatına bağlanmasını, dünya hayatında doyuma ulaşıp sükuna ermesini sağlama görevidir.

İyi kadınlar, saliha kadınlar gönülden Allah'a itaat eden, kocalarının meşru isteklerine itaat eden, kendileri üzerindeki Allah'ın belirlediği Allah'ın haklarına hukuklarına, kocalarının haklarına hukuklarına riâyet eden kadınlardır. Saliha kadınlar, Rasulullah Efendimizin bir hadislerinde de beyan buyurdukları veçhile:

"En iyi kadın, gördüğünüzde sizi hoşnut eden, emirlerinizi dinleyen, evde olmadığınız zaman sizin malınızı ve kendi namusunu koruyan kadındır."

Allah ve Resûlünün beyanları gereği kadın kocasının meşru arzularına itaat edecek. Ama unutmayalım ki Allah'a itaat kocaya itaatten önceliklidir. Allah'a itaat eden kocaya itaat edilir. Karısından Allah'ın istediklerini isteyen kocanın istekleri yerine getirilir. Allah'ın emirlerine aykırı isteklerde bulunan kocaya itaat yoktur. Allah'a isyan konusunda hiçbir beşere itaat yoktur. Allah'a isyan konusunda kocanın arzularına, emirlerine itaat kadını günahkâr yapar. Meselâ kadının tesettürünü, namazını, orucunu engelleyen, onu günah işlemeye teşvik eden bir kocanın bu emirlerine karşı çıkmayan kadın günahkârdır. Ancak nafile ibâdetlerden engelleme hakkı vardır kocanın.

Demek ki saliha kadın, en iyi kadın Allah'ın haklarına, kocasının haklarına riâyet eden ve Allah onların kendilerini ve haklarını nasıl korumuşsa kendileri de gizliyi, görünmeyeni koruyan kadınlardır. Gizliyi koruyan, gaybı koruyandır o kadınlar. Yâni kocaları yanlarındayken onların haklarını koruyup

onlara Allah’ın istediği gibi davrandıkları gibi, kocalarının olmadığı ortamlarda da korunması gerekenleri korur-lar. Allah’ın haklarını korurlar, ırzlarını, namuslarını korurlar, kocaları-nın mallarını korurlar, kocalarının sırlarını korurlar. Allah’ın kendilerini muhafaza edip koruduğu gibi onlar da bunları muhafaza edeceklerdir. Allah’ın kendilerini koruduğu gibi onlar da kendilerini koruyacaklardır.

Sürekli Allah’ın emirlerine, yasaklarına riâyet ederek, Allah’ın hukukunu gözeterek Allah’ın koruması altında olacaklardır. Allah’ın hukukuna riâyet ederek Allah’ın koruması altında olan kimseyi Allah korur. Ama Allah’ın yasalarını çiğneyerek, Allah’ın emirlerine ters düşerek Onun korumasından çıkan kimseden Allah korumasını kaldırıverir. Bir kadın Allah’ın yasak kıldığı birtakım yerlere gider, birtakım ilişkiler içine girerse Allah da onu korumasından çıkarıverir ve böyle bir kadının kendisini koruması da mümkün değildir artık. Onun başına her türlü belâ gelir.

Eğer kadınların nüşûzundan korkarsanız. Nüşuz yükselmek, havalanmak demektir. Allah’ın bu takdirine, bu kavvamlık, bu reislik yasasına, bu itaat emrine karşı gelerek kendilerine kavvam olan kocalarına karşı yükseklik, üstünlük taslamalarından, başkaldırmalarından, kocalarının meşru dairedeki emirlerini yerine getirmeme konusunda yüz çevirmelerinden, diretmelerinden, serkeşlik yapmalarından, itaatten çıkmalarından korkarsanız. İşte nüşuz budur.

Onların size karşı itaatsizliklerini görürseniz, Allah’ın hukuku-nu, sizin hukukunuzu korumaları konusunda veya Allah’ın korumasını istediği hem sizin hem de kendilerinin ırz ve namuslarını korumaları konusunda bir korkunuz varsa. Tabii bütün bu konularda erkek de serkeşlik yaparsa aynı durum onun için de geçerlidir. Aynı yanlışı yapan erkekse o zaman aynı şeyler onun için de yapılacaktır. Peki ne yapılacakmış böyle bir durumda?

Onlara vazedip öğüt verin. Evet böyle durumdaki kadın ve erkeklere ilk önce yapılacak şey onlara önce öğüt verip uyarmaktır. İşte bu, bu durumdaki kadınları ve erkekleri bu hastalıktan kurtarmak için Rabbimizin tavsiye buyurduğu ilk tedavi yöntemidir. Onlara Allah’tan korkmaları, Allah’ın yasalarına saygılı olmaları hatırlatılarak nasihatte bulunulacak. Eğer bu yöntem fayda vermişse ikinci usule adım atılmayacaktır. Ama bu birincisi kâr etmezse o zaman ikinci kademede:

Onların yataklarını ayırın. Evet onların yataklarının ayrılması söz konusu olacak. Allah diyor ki yatakta onlardan uzak durun. Aynı odada, aynı yatakta yatmakla birlikte onlarla cinsel ilişkide bulunulmayacak. Aynı yatakta sırtınızı dönüp yatın, onlarla konuşup, oynaşıp sohbet etmeyin. Dikkat ederseniz yataklarınızı ayırın, yahut da yatak-larınızdan uzak durun denmemiş de, yataklarınızda onlardan uzak durun denmiş. Aynı yatakta kadınla ilgilenmemek psikolojik olarak ona çok ağır gelecektir. Bu durum onun ağırına gidecek ve

uslanacaktır. Eğer bu yöntem de kâr etmemişse o zaman üçüncü kademede Rabbimiz şöyle buyuruyor:

Sünnette iz bırakmamak, yüzüne vurmamak ve takbih edip izzeti nefsini kırıp dökmemek kayd u şartıyla kadının dövülebileceği sınırlandırılmıştır. Ama unutmamalıyız ki bu dövme işi üçüncü merhalede olacaktır. Birinci ve ikinci merhalede Rabbimizin anlattığı yöntem uygulanmadan direkt dövmek caiz değildir. Bir suç işleyince hemen dövmeye kalkışmak caiz değildir.

Bugün kâfir ve müşrik dünya Müslümanları sorgularken diyor-lar ki bu Müslümanlar vahşi insanlardır, kaba ve barbardırlar bunlar. Çünkü bu Müslümanlar hanımlarını dövüyorlar. Bu din de onun müntesipleri de işte böyle vahşi insanlardır demeye çalışıyorlar. İslâm'ın kadınlar için de erkekler için de ayrı cezaları vardır, meselâ ölüm cezaları vardır diyerek İslâm'ı ve Müslümanları çok kötü bir şekilde karikatürize etmeye çalışıyorlar hainler. Böylece Allah'ın dinini gönüllerden düşürmeye çalışıyorlar. Halbuki kimse kimseyi dövmemelidir, kimse kimseyi öldürmemelidir, kimse kimseye vurmamalı, haksızlık etmemelidir diyorlar. Halbuki kendileri sürekli dövüyorlar, sürekli öldürüyorlar ve zulmediyorlar alçaklar.

Şu anda tüm dünyaya çok çağdaş ülkeler diye takdim ettikleri Amerika'sını, Almanya'sını, İngiltere'sini, Rusya'sını herkes biliyor. Demokrat dedikleri, insancıl dedikleri, adâletin, eşitliğin, insanlığın be-şiği dedikleri ülkeleri gözlemleyin. Gerek sosyal hayatlarında, gerek caddelerinde, gerek hapishanelerinde, nezarethanelerinde polislerin, askerlerin nasıl zalimce davrandıklarını göreceksiniz. Tüm dünyanın gözleri önünde nasıl insanları öldürdüklerini, nasıl zulmettiklerini, nasıl yargısız infazların yapıldığını görürsünüz. Bunlar sadece televizyon-lardan ve filmlerinden intikal edendir. Bir de içlerine gidip de bizzat işlenenleri görseniz aklınız durur.

Üç merhale anlatıyor Rabbimiz. Ama tabii bunların üçünün de aynı anda yapılması gerekmeyebilecektir. Yâni birinci merhalede sonuç alınmışsa ötekilere gerek kalmayacaktır. İşte bunlar bizi bizden iyi bilen, bizi bizden daha çok düşünen, bize bizden daha merhametli olan Rabbimizin bizim mutluluğumuz için koyduğu yasalarıdır. Ve bu, bir iman meselesidir. İster bunlara aynen iman eder mü'min olursunuz, isterse reddeder kâfir olursunuz. Bu sizin probleminizdir.

Bize gelince biz aynen Rabbimizin dediklerinin doğruluğuna iman ediyoruz. Kâfir ve müşrik dünya karşısında asla komplekslere kapılmadan Rabbimizden gelenlerin hak olduğuna iman ediyoruz. Kur'an ve sünnet doğrultusunda bir eğitimden geçmemenin, Allah'ı ve peygamberi tanımamanın verdiği cehalet ve sıkıntı ile kâfir ve müşrik dünyanın saldırıları karşısında Müslümanlığımızdan eziklik duyanlardan olmayalım inşallah.

Yâni kâfir ve müşrik dünyanın empoze etmeye çalıştığı efendim, işte İslâm'da kadın hakları şöyledir, erkek hakları böyledir, mîras şöyledir, evlenme boşanma böyledir diyerek yaptıkları alçakça saldırılar karşısında aşağılık duygusuna kapılarak Allah'ın kitabını ve Resûlünün sünnetini değiştirmeye hiçbir zaman hakkımızın olmadığını bilelim. İşte çok rahat baş vuran herkesin anlayabileceği biçimde Kur'an nasları ortadadır. Peygamberimizin uygulamaları ayan beyan ortadadır.

Öyleyse başka yerlerde hak aramaya, hukuk aramaya gerek yoktur. Tıpkı Allah düşmanı bu yahudi ve hıristiyanların yaptıkları gibi Allah'ın kitabını ve peygamberin sünnetini tahrif etmeye kimsenin hakkı yoktur. Zaten bunların tek dertleri budur. İsterler ki sizler de kendileri gibi kitabınızı değiştirip, peygamberinizin yolunu tahrif edip kendileri gibi sapıklığa düşesiniz, kendileri gibi kâfir olasınız.

Eğer aldığınız bu tedbirler, uyguladığınız bu yöntemler sonu-cunda o kadınlar uslanıp ta size itaate, Allah'ın yasalarına iaate yönelirlerse artık onlar üzerine bir yol aramayın. Yâni artık onlara eziyet et-meyin, onlara iyi davranın. Unutmayın ki Allah Âlî ve Kebirdir. Allah çok yüce ve çok büyüktür.

Arkadaşlar âyetin sonunda gelen bu ifadeler, Allah'ın günde-me getirdiği bu isimleri, bu sıfatları gerçekten erkeklere çok büyük bir tehdit oluşturmaktadır. Hanımlarına karşı haksız yere zulmeden, onlara insanca davranmayan erkeklere çok büyük bir tehditte bulunuyor Rabbimiz. Burada kendisinin çok âlî, çok yüce ve büyük oluşunu hatırlatması erkeklere şunu ihsas ettirmesi içindir: Ey erkekler! Ey kocalar! Eğer şu anda Rabbinizin yaratışı gereği, Rabbinizin takdiri gereği fiziksel yönden kadınlardan üstün olduğunuz için onlara zulmetmeye kalkışırsanız, unutmayın ki Rabbinizin size Kâdir oluşu, sizin onlara kadir oluşunuzdan daha yücedir. Rabbinizin size güç yetirme-si, sizin onlara güç yetirmenizden daha üstündür. Onun için sakın ha Allah'ın size verdiği gücünüze kuvvetinize güvenerek kadınlarınıza zulmetmeye, hayatlarını burunlarından getirmeye kalkışmayın. Allah'-ın bu tehdidinden korunmak için onlara insanca muamele edin. Onların da insan olduklarını unutmayın.

Unutmayın ki şu anda siz o kadınların üzerindeyseniz, sizin üzerinizde de Allah vardır. Efendileri olarak kadınlarınızdan Allah'a ve kendinize itaat isteyen sizler kendi efendiniz olan Allah'a ne kadar itaat ettiğinize bir bakın. Sizler efendiniz olan Allah'a nasıl davrandığınıza bir bakın da efendisi olduğunuz kadınlarınızdan kendinize o tür davranışlar bekleyin. Unutmayın ki sizler efendinize ne kadar itaat ediyorsanız kadınlarınız da size ancak o kadar itaat edeceklerdir.

Öyleyse kadınlarından, çocuklarından kendilerine itaat bekleyen babalar ve kocalar, efendileri olan Allah'a itaatlerini artırmalıdırlar ki berikilerden itaat beklemeye hakları olsun. Bir de sizler efendinize karşı kusurlar işleyip de özür dileyip tevbe ettiğiniz zaman, efendinizin size olan af ve mağfiret tavrına bakın da sizler de efendisi olduğunuz kadınlarınızın özürlerini, kusurlarını aftan yana, örtmeden yana olun. İşte Rabbimiz anlayabildiğimiz kadarıyla bunları diyor bu âyetinde bize.

Bundan sonraki âyetinde Rabbimiz her türlü tedbire baş vur-malarına rağmen yine de aralarında anlaşma sağlanamamış bir aile probleminin çok güzel bir çözüm önerisini anlatacak:

35.“Karı kocanın arasının açılmasından endişelenirseniz, erkeğin ailesinden bir hakem ve kadının ailesinden bir hakem gönderin; bunlar düzeltmek isterlerse, Allah onların aralarını buldurur. Doğrusu Allah her şeyi bilen ve haberdar olandır.”

Eğer karı kocanın aralarının açılmasından korkarsanız. Yâni diyelim ki bir kadınla kocası kendi aralarında anlaşamayarak problemli bir duruma düştüler. Birbirlerini çekemeyecek, birbirlerine tahammül edemeyecek bir duruma geldiler. Birliktelikleri birbirlerine huzur ve sükun yerine ıstırap verecek noktaya geldi ve işin en önemli yönü, bu beraberlikleri Allah'a kulluklarını ters yönde etkilemeye başladı. İşte böyle bir durumda bu problemi çözecek Allahça bir çözüm yolu, bir imkân var. Ama onu söylemeden önce bir noktaya dikkat çekeyim inşallah.

Arkadaşlar, genelde bizim toplumda bu konudaki Allah ve Resûlünün tavsiyeleri pek uygulanmaz. Bizim toplumda Allah ve Resûlünün emirleri bilhassa bu karı koca kavgalarında en sonda hatırlanır. Karı koca aralarında bir kavga, bir anlaşmazlık baş gösterdiği anda bunu hemen kendi ailelerine aktarıp birbirlerine olmadık hakaretlerde bulunmaya, birbirlerine zulüm etmeye başlarlar. Bu çok yanlış bir şey-dir. Bakın Rasulullah Efendimiz bir hadislerinde buyurur ki:

“Kadın veya erkek kesinlikle birlikte yaşadıkları karı koca hayatını, cinsel ilişkilerini kimseye anlatmasın.”

Evet bu böyledir. Bu iş mahremdir. Ama görüyoruz ki karı koca arasında şu veya bu şekilde bir anlaşmazlık çıkmışsa, yâni erkek ve kadın olarak Allah'ın istediği bir hayatı gerçekleştirmek üzere kurdukları sıcak bir aile yuvasında güzel güzel yaşayıp giderlerken bir problemleri çıkmışsa. Neden çıkar bu problemler? Neden bozulur bu sıcak ilişki? Eh olabilir, Müslüman bir toplumda da, Müslüman bir ailede de bu olabilir, hayat budur, insanlar budur. Böyle problemler çıktığı zaman da insanlar iki tür yanlış yapıyorlar. Birincisi az evvel

ifade etmeye çalıştığım gibi bu konuda Allah'ın çözüm önerisine bakmadan hemen birbirlerine veryansın etmeye başlıyorlar.

Bazen bunun tamamen aksine karı koca aralarındaki bu problemleri yutmaya, içlerine atmaya ve hiç kimseye açmamaya çalışıyor-lar. İçlerinde bir sır olarak kalıp gidiyor. Bu da çok yanlıştır. Çünkü iki tarafın da problemleri çözüme kavuşturulmadan bir sır olarak kendi içlerinde kalınca probleme çözüm de bulunamıyor. Koca bir problemin içinde, kadın bir yanlışın ve çözümsüzlüğün içinde, erkek kendi kendine problemi büyütüyor, kadın kendi kendine handikaplara giriyor. Ne erkek kendi velîsine, kendi büyüklerine, dostlarına açıyor, ne de kadın velîsine veya Müslümanların velîsine açıyor. Kendi kendile-rine, kendi aralarında çözüm bulsalar neyse, ama onu da yapamı-yor-lar, sonra problem büyüyor, büyüyor, bir haftalık evliliklerinde az olan, ama bir aylık olduklarında çoğalan, bir senelik olduklarında had safhaya ulaşan problem bu sefer öyle bir noktaya geliyor ki artık çözüm-lenemez hale geliyor. Kadın ayrılıktan dem vurmaya, koca boşanma-dan bahsetmeye başlıyor.

Yâni belki ilk günlerde çok basit çözümlenebilecek bir proble-mi sır haline getiriyorlar, kimseye açmıyorlar ama sonunda problem büyüye büyüye ailenin dağılmasına sebep oluyor. Bu gerçekten çok kötü bir şeydir. Buna hiçbirimizin hakkı yoktur. Çünkü bu sadece ferdi bir olay değildir. Unutmamalıyız ki bu tür bozukluklardan İslâm toplumu, İslâm ailesi yara almaktadır. Toplumu yaralamaya, toplumu rencide etmeye kimsenin hakkı yoktur.

Öyleyse gelin ey Müslümanlar, bu konuda Rabbimiz ne diyor? Bu konuda örneğimiz nasıl bir yol tarif ediyor ona bir bakalım. Gelin çok mahrem olmayan ki elbette onları da anlatabilecek akrabalar bulunur problemlerimizi İslâm'ın anlatmaya müsaade ettiği bir biçimde ki bunu Rasulullah Efendimizin uygulamalarından, sahâbenin hayatından öğreneceğiz onların anlatabildikleri kadarıyla problemlerimiz en küçük şeklindeyken anlatabileceklerimize anlatalım ve Rabbimizin şimdi okuyacağım çözüm önerisine havale edelim inşallah.

Böyle bir problem anında erkek tarafından bir hakem seçin, kadın tarafından da bir hakem seçin. Her iki taraftan da birer hakem seçip gönderin. Bu hitap aralarında problem bulunan karı kocaya, onların ailelerine, velîlerine olduğu gibi aynı zamanda tüm Müslümanla-radır da. Eğer onların aralarına giren bu anlaşmazlıktan dolayı birbirlerine düşmanlık ederek ayrılmalarından, boşanmalarından korkarsa-nız o zaman her iki taraftan da birer hakem gönderin diyor Rabbimiz. Karı kocanın tensip edecekleri, ya da ailelerinin kabullene-cekleri, görevlendirecekleri birer aracı gönderin.

Eğer bu hakemler samimi bir niyetle arayı düzeltmeyi murad ederlerse Allah da onların aralarında başarı sağlayacaktır. Yâni eğer bu aracıların her ikisi de samimi bir niyetle karı kocanın aralarını ıslah etmeyi düşünürlerse, buna sa'y ederlerse Allah da onların bu samimi niyetlerinden ve hasbi çabalarından ötürü karı kocanın arasını bulacaktır, kalplerini birbirlerine kaynaştıracak, aralarına sevgi ve muhabbet koyacaktır.

Veya bunun bir başka mânâsı eğer bu hakemleri seçerken, gönderirken karı koca samimi bir niyetle aralarının ıslahını murad ederlerse, barışmayı, bir araya gelmeyi arzu ederlerse Allah onların kalplerini birleştirip barışmalarında başarı lütfedecektir. Veya âyetin bir başka mânâsı da, eğer bu hakemlerden her ikisi de bu konuda âdil davranmayı ve tarafları birleştirmeyi niyetlerine alırlarsa Allah her iki hakemin de kalplerini birleştirecek, yâni onları sözbirliği ettirecektir ve arzulanan şey gerçekleşene kadar Allah onların yardımında olacaktır.

Evet iki hakem seçilecek ve bu iki hakem durumu araştıracaklar. Her iki tarafa da, kadına da, erkeğe de nasihat edecekler. Her iki tarafa da sorumlulukları, hakları ve görevleri hatırlatılacak. Cennet ve cehennem anlatılacak. Karı koca arasında Allah'ın koyduğu hukuklar anlatılacak ve her iki tarafın da bunlara uyması istenecek. Yâni gerçekten şu anda öyle bir toplum içinde yaşıyoruz ki ne erkeklerimiz Allah'ın erkek hukukundan haberdar, ne de kadınlarımız kadın hukukundan haberdar. Ne erkeklerimiz Allah yasalarını biliyorlar ne de kadınlarımız. Gerçekten garip bir toplum. Kadınlarımız ve erkeklerimiz doğru dürüst bir aile yaşantısını bile bilmiyorlar. Bir aile içinde gusül, abdest, namaz gibi Müslümanlığın olmazsa olmaz vecibelerinden bile habersiz bir toplum içindeyiz şu anda.

Yâni böyle bir toplum içinde belki erkek karısından Allah'ın ve peygamberinin istemediği şeyleri isteyerek ona zulmediyor. Veya belki de kadının erkeğinden beklediklerinin İslâm'la uzak ve yakından hiç bir ilgisi yoktur.

Veya meselâ erkeğin karısından istedikleri çok meşru şeylerdir de ama kadıncağız İslâmî bir eğitim almadığı için, İslâm'ın temel kaynaklarından habersiz büyüdüğü, ailesinden, ya da geleneklerden öğrendiği, ya da içinde bulunduğu toplumun kendisine empoze ettiği değer yargılarıyla kocasının son derece meşru isteklerine şiddetle karşı çıkmaktadır.

Veya aynı durumda karısının kendisinden beklediği son derece meşru bir hakkına karşı erkek erkekliğinin gururuna kapılarak, kazaklık mı? Yoksa süveterlik mi? diyorlar, işte öyle yaparak veya ailesinden, toplumundan aldığı İslâm dışı bilgilerle kadının en haklı isteklerine karşı geliyor. Ama kadınlarımız

da erkeklerimiz de birlikte bir vahiy eğitimine teslim olurlarsa, kadın da erkek de kendi haklarını ve sorumluluklarını bilecek noktaya gelirlerse o zaman bu problemler elbette azalacaktır.

Ama yine de birtakım problemler çıkacak olursa o zaman da işte bu hakem hadîsesine başvurulacaktır. Böylece eğer kadın ve erkek birleşmeyi murad ederler ve de kadın ve erkeğin birer parçası konumunda olan bu akraba hakemler samimiyetle onların arasını ıslah etmeyi düşünürler ve buna sa'y ederlerse Allah yardımcı olacaktır. El-bette bu hakemler durumu araştıracaklar, karı kocadan her ikisini de dinleyecekler, hangi tarafın suçlu olduğunu veya suçsuz olduğunu anlayacaklar, problemin derinine inerek ne olduğunu ortaya çıkaracaklar ve bir karar verecekler. Onun içindir ki bu hakemler akrabalardan seçiliyor. Zira onların iç hallerine muttali olabilecek olanlar onların akrabaları olacaktır.

Evet hakemlerin araştırmaları sonucu verdikleri karar her ki taraf için de bağlayıcı olacaktır. Gerek bu karı kocanın yeniden birleştirilmeleri konusunda, gerekse artık bu evlilikte bir hayır kalmadığı kanaatine varmaları halinde boşanmaları konusunda verdikleri karara her iki tarafın da uyma zorunluluğu vardır.

Meselâ araştırmaları sonucunda eğer bu hakemler erkeğin suçlu olduğunu tespit etmişlerse hemen o kadını ondan ayırırlar ve erkeğe o kadına nafaka ödemesini emrederler. Yok eğer suçlunun kadın olduğunu tespit etmişlerse o zaman o kadını kocasına itaate zorlarlar, aksi takdirde onu nafakadan mahrum ederler. Eğer karı koca olarak taraflardan herhangi birisi bu hakemlerin kararına uymayacak olursa, karara uyan uymayana varis olurken, uymayanın uyana veraseti geçersiz hale gelir.

Unutmayın ki Allah karı kocadan her iki tarafın da birbirlerine nasıl davrandıklarını, hangi niyeti taşıdıklarını bildiği gibi, hakemlerden her birinin de ne istediğini, nasıl bir niyet taşıdığını, onları birleştirmek için mi? Yoksa ayırmak için mi sa'y ettiğinden haberdardır. Karı kocadan ve hakemlerden hangisinin zalim, hangisinin âdil olduğunu bilmektedir Allah.

36. "Allah'a kulluk edin, O'na bir şeyi ortak koşmayın. Ana babaya, yakınlara, yetimlere, düşkünlere, yakın komşuya, uzak komşuya, yanınızdaki arkadaşa, yolcuya ve elinizin altında bulunan kimselere iyilik edin. Allah, kendini beğenip öğünenleri elbette sevmez."

Bu bölümde Allah'ın bu kadar âyetini duyan kullarına Rabbi-mizden genel bir dâvet, bir çağrı geliyor. Ey kullarım! Haydi öyleyse Allah'a kulluk yapın. Hayatınızın tümünde, 24 saatinizin tamamında, evlenmenizde, boşanmanızda, mîrasınızda, alışverişinizde, hukukunuzda, eğitiminizde, yemenizde, içmenizde, giyinmenizde, kuşanmanızda, sevmenizde, küsmenizde,

itaatinizde, isyanınızda, kadınlığınız-da, erkekliğinizde, babalığınızda, evlâtlığınızda sadece Allah'ı dinleyin. Sadece Allah'ın yasalarını uygulayın. Sadece Allah'ın gösterdiği gibi hareket edin. Allah'a hiçbir şeyi, hiçbir kimseyi, hiçbir kurumu, hiç bir müesseseyi ortak koşmayın. Hayatınızı parçalamadan yana olmayın. Hayatınızı parçalara ayırıp o parçalardan bir bölümünde Allah'ın, öteki bölümlerinde de başkalarının yasalarını uygulayarak şirke düşmeyin. Namaz konusunda Allah'ı, hukuk konusunda başkalarını dinleyerek şirke düşmeyin. Oruç konusunda Allah'ın yasalarını, kılık kıyafet konusunda başkalarının yasalarını uygulayarak müşrik olmayın.

Anaya babaya karşı da muhsin davranın. Anaya ve babaya karşı ihsanda bulunmak, muhsin davranmak ana baba karşısında Allah karşısında olma şuurunu taşımak demektir. İhsan neydi? İhsan Allah'ın her an bizi gördüğü şuuru içinde olmaktı değil mi? Yâni kişinin yaptığını Allah huzurunda, Allah kontrolünde yapma şuuru içinde olmasıdır ihsan.

Öyleyse bakın burada hem anaya babaya itaat isteniyor bir anlamda, ama ana babaya itaat ederken, itaat ortamında da Allah karşısında olma şuurunu kaybetmememiz isteniyor. Onlar bizden bir şey isterken Allah huzurunda olduğumuzu unutmayacağız. Bu işi yaparken Allah kontrolünde olduğumuzu hep hatırımızda canlı tutaca-ğız. Yâni ya Rabbi! Sen bana anana şöyle davran dedin diye yapıyo-rum bunu! Babana böyle yap dedin diye böyle yapıyorum! diyerek hem Allah huzurunda olacağız, hem de onlara itaat edeceğiz.

Yâni anamız babamız bizden bir şey istedikleri zaman o anda Allah huzurunda olma şuuru içinde önce Rabbimize dönüp bir soracağız. Ya Rabbi! Şu anda babam, anam benden bir şey yapmamı isti-yorlar. Ne yapayım? Nasıl davranayım? Sen bunların benden istedik-lerinden razı mısın? Eğer Allah razıysa tamam yapacağız. Allah huzurundayız ya. Her şeyimizle onun kontrolü altındayız ya.

Ama eğer onların bizden istedikleri Allah'ı gücendirecek, kızdıracak veya gazabını gerektirecek noktaya ulaşmışsa da o zaman onlara itaat etmeyeceğiz. Hemen o anda vazgeçivereceğiz. Anamız babamız da olsalar dinlemeyeceğiz onları. Niye? Çünkü Allah huzurundayız ya. Allah kontrolündeyiz ya. Ne yapacaksak, nasıl yapacaksak onun rızasını aşmayacak şekilde yapmak zorunda olduğumuzu asla unutmayacağız.

İşte ihsan budur. İşte Muhsin budur. Ana baba karşısında Allah huzurunda olduğunun bilincinde olmak. Biz tüm hayatımızda, zamanın tümünde, mekanın tamamında hep Allah huzurunda, Allah murakabesinde bulunmaktayız. Bir an bile bizden gafil değildir o.

Dikkat ediyorsanız itaat değil, ihsan isteniyor bizden. Âyet-i kerîmede anaya babaya itaat edin denmiyor da ihsanda bulunun deniyor. Yâni ananız

babanız karşısında Allah huzurunda olduğunuzu u-nutmayın deniyor. Bir kere varlık sebebiyle anamız babamız itaate lâyıktır. Çünkü annemiz babamız bizim sebebi vücudumuzdur. Yâni an-nemiz babamız bizim varlığımıza sebep mi? Tamam onlara itaat edeceğiz. Bunun için anamızın babamızın iyi bir Müslüman olmaları şart değildir. Onlar bizim babamız anamız mı? Tamam onlara itaat şarttır. Bu mutlak bir ölçüdür. Çünkü onların itaate hak kazanmaları bizim a-namız babamız olmalarıdır. Bunun için iyi bir Müslüman olup olmamaları önemli değildir.

Ama eğer anamız babamız bizden Allah'ın istemediklerini istemeye kalkışmışlar ya da bizi Allah'a isyana, Allah'a şirk koşmaya zorlamışlarsa o zaman Allah huzurunda olma şuuru içinde onları dinlemeyecek, onlara itaat etmeyeceğiz. Ama bizi şirke düşürmeyecek, bizim Müslümanlığımızı etkilemeyecek, bizi Allah'la çatışır hale getirmeyecek dünya işlerine gelince dünya işlerinde de onlarla iyi geçineceğiz. Dediklerini gücümüz nisbetinde yapmaya çalışacağız. Çünkü bakın Lokman sûresi der ki:

"Eğer anan bana seni körü körüne bana şirk koşmaya zorlarlarsa onlara itaat etme. Ama dünya işlerinde de maruf veç hile onlarla geçin."

(Lokman: 15)

Evet dünya işlerinde onlarla iyi geçineceğim ama itaat derken benden şirk isterlerse o zaman ben yan çizeceğim, yok kabul edeceğim, dinlemeyeceğim, duymayıvereceğim, anlamayıvereceğim, unutuvereceğim. Ama ısrar ederlerse engel koyacağım. Çünkü ben o anda Allah huzurundayım, önce Rabbimin hatırını düşüneceğim. Onları putlaştırarak, Allah'a ters düşen arzularını yerine getirerek Rabbimi küstürmeyeceğim. Yâni anam, babam illa da bizim dediğimiz olacak diyerek enaniyetlerini putlaştırma noktasına vardırmışlarsa o zaman onları dinlemek şöyle dursun, onların bu zulümlerine engel olmaya da çalışacağız. Çünkü onların bu hareketleri kendilerini Rab makamında görmelerinden ötürü bir zulümdür.

Öyle olunca da artık burada konu anneye babaya itaat konusu değil, annenin babanın kötülüğüne engel olma konusudur. Evet ana balarımıza karşı iyi davranmamızı istiyor Rabbimiz. Onlarla birlikte onların hukukuna riâyet ederek Allah'ın istediği şekilde bir hayat yaşamamızı istiyor.

Allah korusun da şu anda içinde yaşadığımız toplum tıpkı kâfir dünyada olduğu gibi sadece karı kocanın birlikte yaşadıkları bir aile ti-pine dönüştü. İslâmî aile tipi dağılıp ana baba ile ilgi hemen hemen kesildi. Kadın ve erkek tıpkı yahudi ve hıristiyan dünyada olduğu gibi ana babayla irtibatlarını kesip, hattâ çocuklarıyla bile ilgilerini koparıp materyalistçe bir hayat yaşamaya, hayatlarını kimseyle paylaşmama-ya başladı. Hattâ kimileri, kimi karı kocalar materyalist bir felsefeyle birbirlerine bile tahammül edemeyerek, birbirleriyle

bile irtibatlarını ke-serek yine batıda olduğu gibi, müşrik aile düzeninde olduğu gibi ayrı ayrı bir hayatı yaşıyorlar.

Gelin ey Müslümanlar, Rabbimizin bize en uygun olarak gönderdiği yasalarına kulak verelim. Rabbimizin istediği bir hayatı yaşamaya çalışalım. Anne babayla, dede nineyle, çoluk çocukla, karı kocayla mutlu bir hayat yaşayalım. Akrabalarımızla ilgimizi kesmeyelim. Kâfirce, materyalistçe bir anlayışla akrabalarımızı çok kötü bir durum-da bırakmayalım. Asla kâfirler gibi ben merkezli bir hayat yaşamaya-cağız. Benim ekonomik gücüm var, benim siyasal gücüm var, benim hocalığım, hacılığım var, benim çevrem, kredim var, benim kimseye eyvallahım yoktur, ben kendi dünyamı yaşarım, diyerek kendi kendimize bir hayat yaşamadan yana olmayacağız. Bizim yaşadığımız hayatta babamız olacak, anamız olacak, dedemiz olacak, ninemiz olacak, çocuklarımız olacak, hattâ fakir fukara garibanlar olacak. Bir ek-meğimiz varsa, yarım ekmeğimiz varsa onlarla birlikte yemek zorundayız.

Akrabaya karşı da ihsanda bulunun. Akrabaya iyilikte bulunmak ta aynı mânâlara gelmektedir. Malla, lisânla, bilgiyle onları cennete götürmeye çalışın demektir. Akrabalarınızı kendi hallerine bırak-mayın ve sürekli onlarla görüşerek hak yolda olmalarını sağlayın demektir. Onlara emr-i bil’ma’ruf yaparak, kitap sünnet duyurarak, onlarla ilgiyi kesmeyerek onları cennet yolunda tutun demektir. Onları Allah dinine aboneler yapın demektir. Onları cehennemden koruyabilmek için elinizden geleni arkanıza bırakmayın demektir.

Yetim ve miskinlere de ihsanda bulunun. Yâni sûrenin evvelinde de ifade buyurulduğu gibi yetim ve miskinler karşısında da Allah huzurunda olduğunuzu unutmayın. Onlara davranışlarınızı huzurunda bulunduğunuz Rabbinizin istediği gibi ayarlayın. Onlara karşı yaptıklarınız da Allah’a lâyık şeyler olsun. Onlara karşı Rabbinizi küstürecek tavırlardan kaçının.

Yâni yetimlere, toplumda analı babalı olanlar gibi bir dünyada yaşatılmaları konusunda ihsanda bulunun. Sanki toplumda kendilerini analı babalılar gibi hissedecekleri bir hayat sunup yaralarını sarmadan, işlerini görmeden yana olun. Miskinlerin de toplumda paralı pullu olanlar gibi yaşatılmalarını sağlamak üzere ihsanda bulunun onlara. Yediğinizden yedirip giydiğinizden giydirip onların huzurlarını sağlamaya ve onları kendi hayat standartlarınıza çıkarmaya gayret edin di-yor Rabbimiz.

Yâni eğer yetimleri analı babalılar gibi yaşatamayacak olursak kendimiz yetimler gibi bir hayat yaşamaya, fakirleri de paralılar gibi bir hayata ulaştıramazsak kendimiz fakirler gibi bir hayat yaşamaya yönelmek zorundayız. Çünkü unutmayın ki bizler onlara karşı yaptıkları-mız konusunda Allah huzurundayız. Allah ne yaptığımızı her an gör-mektedir.

Yakın komşuya, uzak komşuya, yanınızdaki arkadaşa, yolcu-ya ve elinizin altında bulunan kimselere de iyilik edip ihsanda bulunun.

Yakın komşu, ya kapı dibi komşudur, ya da akrabalığı olan komşudur. Uzak komşu da ya evi uzak olan komşudur, ya da akrabalığı olmayan komşudur. Yakın arkadaş ya kişiye en yakın olan, en yakın hayat arkadaşı olan eşidir, ya da yolculukta arkadaş olan kişidir veya kendisinden ilim öğrenilen, kendisinden ilim öğrendiğimiz ve kendisine ilim öğrettiğimiz kimsedir. Veya bir ilim meclisinde kendisiyle birlikte oturduğumuz kimsedir. Uzak komşu hakkında kimileri kişinin yahudi ve hıristiyan olan, kâfir olan komşularıdır da demişler. İşte komşularımızla ilişkilerimizde de muhsin davranıp Allah huzurunda olduğumuzu unutmayacağız.

Evet Rabbimizin beyanıyla:

1- Akraba olan mü'min komşuya,

2- Akraba olmayan mü'min komşuya,

3- Kâfir komşuya ihsanda bulunacağız. Müslüman ve akraba olan komşunun komşusu üzerinde üç hakkı vardır. İslâm kardeşliği hakkı, akrabalık hakkı ve komşuluk hakkı. Müslüman olup da akrabalığı olmayan komşunun da iki hakkı vardır. Bir din kardeşliği hakkı, iki komşuluk hakkı. Kâfir olan komşunun da komşusu üzerinde sadece komşuluk hakkı vardır. İşte bütün bu haklara riâyet ederek onları cennete kazandırma kavgası vermek zorundayız.

Komşu hukuku ve komşunun tanımıyla ilgili sorular soruldu)

Tamam, biraz daha söz edelim bu konuda. Çünkü gerçekten komşularımıza karşı Allah'ın istediği davranma ve ihsan konusunda bugün hepimiz çok yaya ve yavanız. Ailemizden sonra en yakın sosyal çevremizi komşularımız meydana getirir. İyi veya kötü günlerimizde şartlar en yakın çevre ile temas halinde bulunmayı gerektirir. Darlık zamanında yardımlaşma, normal zamanlarda ziyaretleşme, sır sayılabilen halleri gizleme birbirinin hâlinden etkilenme, hatta komşunun mülkünü satın almada öncelik hakkına sahip olma (şûf'a) komşulukla ilgili bir dizi hak ve sorumlulukların kaynağım teşkil etmiştir. Komşu deyiminin kapsamı ile ilgili olarak Hz. Ali (r.a) çevrede "sesi işitilenlerin" komşu olduğu görüşündedir. Hz. Aişe (r.a) da her taraftan kırk evin komşu olduğunu ve bunların komşuluk hakkına sahip bulunduklarını bildirmiştir. Ayrıca, komşu tabiri, hiç bir ayırım yapılmadan, müs-lüman-kâfir, âbid-fâsık, dost-düşman, yerli-misafir, iyi-kötü, yakın-u-zak bütün komşuları içine alır.

(Tecrid-i Sarih Tercümesi, XII, 130)

Hz. Peygamber: "Cebrail (a.s) durmadan bana komşuya iyilik etmeyi tavsiye ederdi. Bu sıkı tavsiyeden, komşuyu komşuya mirasçı kılacağını zannettim"

(Buhârî, Edeb, 28)

"Şerrinden komşusunun güveninde olmadığı kimse gerçek mü'min olamaz"

(Buhârî, Edeb, 29)

“Mü'minin, kendi nâil olduğu nimetlere diğer mü'min komşularının da nâil olmasını, kendisi için istemediği şeyleri mü'min komşusu için de arzu etmemesi esastır”

(Buhâri,İman,5)

Bu prensipten hareket edilince komşu komşuyu rahatsız ede-mez. Burada, herkese uygulanabilen objektif bir ölçü sunulmuştur. Görüntü yaparak veya balkon, saçak vb. yapılarla komşunun arsasına taşarak zarar veren kimse, aynı davranış kendisine yapılsa razı ol-mayacaksa, kalbine danışarak doğruyu bulabilecektir. Allah Resulü bu ölçüyü Vâbisa (r.a)'ya hitap ederek şöyle açıklamıştır: "Ey Vâbisa insanlar sana fetvâ verse bile bir de kalbine danış. Birr (iyi, güzel olan şey), yaptığın zaman kalbini rahatlatan, günah ise kalbini rahatsız e-den şeydir"

(Dârimi, Büyû', 2)

Komşusunun, kendisinde ne gibi hakları bulunduğunu soran bir sahabeye Hz. Peygamber (s.a.s) şöyle cevap vermiştir: "Hastalanırsa ziyaretine gidersin, vefat ederse cenazesini kaldırırsın. Senden borç isterse borç verirsin. Darda kalırsa yardım edersin. Başına bir felâket gelirse teselli edersin. Evinin damını onunkinden yüksek tutma ki, onun rüzgârını kesmeyesin. Ya senin ne pişirdiğini bilmesin, ya da pişirdiğinden ona da ver"

(Y.Kandehlevi, Hayâtü's-Sahâbe, III, 1068).

Bu hadisin ışığında komşularımıza karşı yerine getirmemiz gereken görevlerimizin neler olduğuna gelince: Komşularımıza karşı tatlı sözlü, güler yüzlü olmalı, onlarla karşılaştığımızda selamlaşmayı, hâl hatır sormayı, neşe ve kederlerini paylaşmayı ihmal etmemeliyiz. Sağlık ve hastalıklarında, üzüntü ve sevinçli anlarında, düğün ve bayramlarda kendilerini ziyaret etmek, onlardan biri vefat etmek, onlardan biri vefat ederse yakınlarına başsağlığı dilemek, kendilerine destek olmak, cenazenin kaldırılmasında yardımcı olmak, dâvetlerini kabûl etmek, çocuklarını kendi çocuklarımız gibi sevmek, koruyup gözetmek de komşuluk görevlerindendir. Peygamberimiz: "Allah'a ve âhiret gününe iman eden komşusuna iyilik etsin"

(Buhârî, Edeb, 31)

Allah katında dostların en iyisi arkadaşına, komşuların en iyisi de komşusuna en iyi davrananıdır"

(Buhârî, İman, 31)

Komşularımıza ikramda bulunmak dâ ahlâkî görevlerimizdendir. Rasûlullah (s.a.s): "Allah'a ve âhiret gününe iman eden komşusuna ikramda bulunsun" demiştir.

(Buhârî, Edeb, 31)

Yine Peygamber "Ya Ebâ Zerr! Çorba pişirdiğin zaman suyunu çoğalt ve komşularını da unutma," tavsiyesinde bulunmuş, ayrıca "Komşusu açken tok olarak yatan kimse bizden değildir"

(Müslim, iman, 74)

Fakir ve muhtaç komşuların yardımına koşmak, gerekirse onlara maddi yardımda bulunmak, ödünç para vermek, çalışabilecek durumda olanlara, geçimlerini sağlayacak bir iş sağlamak müslüma-nın görevidir. Kimsesiz ve yaşlı komşularımızın, işlerini takip etmek, yapmak veya yaptırma da çok güzel bir davranıştır.

(Ebû Dâvud, Zekât, 25)

“İbnü’s sebil” de yolcu olan misafirdir. Yolcu olup da bize uğ-rayan misafire de iyi davranacağız. Rasulullah Efendimizin başka hadislerinden öğreniyoruz ki misafirlik üç gündür. Üç günden sonrası ise sadakadır. Allah’a ve âhiret gününe iman eden her Müslüman misafirini üç gün ağırlamak, yedirmek, içirmek zorundadır. Bu, Müslüman olarak onun sorumluluğudur, ama misafir eğer üç günden fazla kalmışsa o zaman onun ikramı kendisine sadaka sevabı olarak yazılacaktır. Yolda kalmış ve kalacak, yatacak, yiyip içecek yeri olmayan mü’minlere ikram etmek yardımda bulunmak farzdır. Bunu Rabbimiz Kur’an-ı Kerîmde anlatır. Hattâ Buhârî ve Müslim’in Ukbe Bin Amirin rivâyet ettikleri bir hadislerinde Allah’ın Resûlü şöyle buyurur:

“Eğer bir beldeye iner de o beldedekiler size misafirlik hakkınızı vermezlerse onlardan zorla bu hakkınızı alın!” Buyurmaktadır. Evet bu Allah’ın hakkıdır, kim onu vermezse zorla ondan alınacaktır. Abdullah Bin Amir der ki:

“Misafirine ikram etmeyen kimse Muhammed ve İbrahim (a.s)’dan değildir” der.

Elimizin altındaki kölelerimize, câriyelerimize, hizmetçilerimize, memurlarımıza, işçilerimize de muhsin davranacağız. Onlara yediğimizden

yedirecek, giydiğimizden giydirecek, güçlerinin yetmeyeceği yükler yüklemeyecek, doyumsuz olmayacak, kulluklarına yardımcı olacak, cennet yollarını açacak, cehennem yollarına barikatlar koyacak, bize yönelik hizmetleri aksamış olsa da, işimiz bozulsa da onları Müslümanlaştırma derdini ön plana alacağız. Onların müslümanca eğitimleri için imkânlar hazırlayacağız.

Âyetin devamında, Allah, kendini beğenip öğünenleri elbette sevmez. Evet kim de kibirlenip yanındakileri insan görmeyecek, onlara zulmedecek, te-peden bakacak olursa, bilesiniz ki Allah asla onları sevmez. Allah böyle şımarıkları, böyle müstekbirleri asla sevmez.

37. "Onlar cimrilik ederler, insanlara cimrilik tav-siyesinde bulunurlar, Allah'ın bol nîmetlerinden kendile-rine verdiğini gizlerler. Kâfirlere aşağılık bir azap hazırla-mışızdır."

Cimrilik yapıyorlar. Allah'ın kendilerine verdiklerini, babalarından, analarından, akrabalarından, arkadaşlarından, komşularından, fakirlerden, yetimlerden, misafirlerden garibanlardan kıskanırlar. Ken-dileri cimrilik yaptıkları gibi başkalarına da cimriliği emrederler. Elbette Allah'ı hesaba katmayan kişi O'nun mahlukâtını da hesaba katmaz. Allah'ı kale almayan kişi elbette mahlukâtına hiç değer vermez. Allah'a karşı sorumluluk duymayan kişi elbette kullarına karşı hiç sorumluluk duymayacaktır. Allah'la iyi ilişki içinde olmayanın kullarla iyi ilişkiler içinde olması elbette beklenemez.

Cimrilik, bencillik öyle kötü bir hastalıktır ki, onun bulunduğu yerde ne kardeşlik, ne dostluk, ne cemaat, ne yardımlaşma mümkün değildir. Eğer kalplerden hayır yapma düşüncesi silinir, cimrilik yayılırsa hiçbir meşru hizmet görülmez. Cimriliğin hakim olduğu bir ortamda cihad da yapılmaz. Cimriliğin hakim olduğu bir ortamda ne kadının kadınlık görevlerini yapması, ne de babanın babalık görevlerini yerine getirmesi mümkün değildir.

Bunun içindir ki Kur'an-ı kerimdeki infak ve paylaşmayı tavsiye eden âyetlerin hemen hemen hepsinde cimrilikten sakındırdığını gör-mekteyiz. Bakın Teğâbûn sûresinin 16. âyetinde bu hususu anlatırken Rabbimiz şöyle buyuruyor:

"Allah'a karşı gelmekten gücünüzün yettiği kadar sakının, buyruklarını dinleyin, itaat edin; kendinizin iyiliğine olarak mallarınızdan sarf edin; nefsinin tamahkârlığından korunan kimseler, işte onlar saadete erenlerdir."
(Teğâbûn 16)

Gücünüz yettiği kadar, becerebildiğiniz kadar Allah'tan ittika edin. Takatiniz kadar Allah konusunda takvalı olun. Allah'ın koruması altına girin. Allah'la yol bulun. Yolunuzu Allah belirlesin. Hayatınızı Allah için yaşayın.

Kendinizi Allah'ın beğenisine harcayın. Eşinizi, oğlunuzu, kızınızı, malınızı Allah'ın istediği yerlerde kullanın. Sahip olduklarınızın tümünü Müslümanlık yolunda tutun. Allah'ın helâl ve haram sınırlarına riâyet edin. Allah'ın dur dediği yerde durun. Gücünüz nispetinde Allah'tan ittika edin.

Dinleyin. İşitin, kulak verin Allah'ın kitabına. Kulak verin Resû-l'ün dâvetine. İtaat ediniz, okuyunuz, duyunuz, öğreniniz Allah'ın âyetlerini, peygamberin dâvetini, sonra da uygulamak üzere itaat ediniz. İşitmeden, duymadan itaat ettik diyenlerden olmayınız. İnfak ediniz. Hayatınızı paylaşmadan yana olunuz. Allah'ın size verdiklerini Müslümanlara bol bol dağıtmadan yana olunuz.

İşte böyle yaparsanız, bilesiniz ki bu nefisleriniz için hayır olur. Kim ki nefsinin cimriliğinden korunursa, kim cömert olur, özveride bulunur, kardeşlerini kendi yerine koymayı becerebilirse, kendisi muhtaç olduğu halde kardeşlerine verebilirse işte felaha erenler, kurtuluşa erenler onlardır.

Kim ki sadece kendi menfaatini düşünmez, sadece kendi dünyasını, kendi zevklerini düşünmeyip Müslüman kardeşlerini de düşünürse, Rabbinin bir imtihan sebebiyle kendisine verdiklerinden Müslüman kardeşlerinin evine de gitmesini isterse, kendi zevkinden, kendi arzularından, kendi rahatından fedâkârlık yapmayı becerebilirse, işte dünyada da ukbâda da kurtulanlar onlardır.

Rabbimiz, Allah'ın kitabına ve Resûl'ünün sünnetine kulak veren, oradan aldığı emir ve yasaklara riâyet eden, kendi nefsini cimrilik hastalığından kurtarıp sahip olduklarını Müslüman kardeşleriyle paylaşmanın kavgasını veren kimseler kurtulanlardır, diyor. Yine Âl-i İm-rân sûresinde de şöyle buyurulur:

"Allah'ın bol nimetinden verdiklerinde cimrilik edenler, sakın bunun kendileri için hayırlı olduğunu sanmasınlar, bilâkis bu onların kötülüğünedir. Cimrilik yaptıkları şey, kıyâmet günü boyunlarına dolanacaktır. Göklerin ve yerin mîrası Allah'ındır. Allah işlediklerinizden haberdardır."

(Âl-i İmrân 180)

Müslim'de Cabir (r.a) dan Resûl-i Ekrem efendimiz de şöyle buyurur: ***"Aman cimrilikten son derece sakının, zira sizden öncekileri cimrilik helâk etmiştir. Cimrilik, onları kan dökmeğe ve haramı helâl tanımaya, sılayı rahmi kesmeye, akrabalarıyla alâkayı kesmeye sürüklemiştir."***

"Cimriler, aldatıcılar, hainler cennete giremezler."

(Hakim, Ebu Hureyre'den)

“İki haslet vardır ki bunlar asla bir mü’minde top-lanmaz. Cimrilik ve kötü huy.
(Tirmizî, Ebu Said’den)
“Cimrilikle iman bir kalpte toplanmaz”
(Nesâî)

Dikkat ediyor musunuz ifadeye? Cimrilikle iman bir mü’minin kalbinde birlikte bulunamaz buyuruyor Allah’ın Resûlü. Bir mü’min kalbinde iman varsa cimriliğe yer bırakmaz, cimrilik varsa da imana yer bırakmaz. Gerçekten çok müthiş bir ifade.

Harcanması gereken malı sarf etmekten kaçınmak, para ve malı çok sevdiğinden dolayı, başkasına bir şey vermekten çekinmek. Dinimiz, başta zekât olmak üzere bazı malî harcamalarda bulunmamızı emretmiştir. Aile bireylerinin bakımı, akrabaların görülüp gözetilmesi de bu emirler arasındadır. Çevremizdeki yoksullara imkân ölçüsünde malî yardım ise bir insanlık görevidir. Parası ve malı olduğu halde bir insan bu görevlerini yapmaz ve malını sarf etmekten çekinirse, cimrilik yapmış demektir.

Cimriliğin başlıca sebebi aşırı mal hırsı ve gelecekte yoksul kalma korkusudur. Peygamberimiz: "Çocuk, cimrilik ve korkaklık sebebidir" buyurmuştur. Aşırı mal hırsı ve cimriliği yüzünden durmadan mal biriktiren ve tükenir endişesi ile hastalıklarında bile harcamayıp, dünyayı kendilerine zindan eden cimriler vardır. Halbuki mal Allah'ın nimetidir ve bu nimet yerli yerince harcanırsa Allah onu artırır. Cimriler, insanlar arasında da, Allah katında da sevimsiz ve aşağılık kişiler olarak görülür.

Rasûl-i Ekrem (s.a.s.) de şöyle buyurmaktadır:

"Her sabah gökten iki melek iner. Birisi: -İlâhi İnfak edene karşılığını ver; diğeri: -Allah'ım! Cimrilik edene de telef ver (malını yok et), diye dua ederler."
(Riyazü's-Salihin, I, 253).

"...Cimri kişi Allah'a uzak, Cennet'e uzak, insanlara uzak ve Cehennem ateşine yakındır"
(Tirmizî, Birr, 40).

Cimriler hakkında söylenen sözler, cimrilerin insanlar arasındaki durumunu, çok güzel anlatmaktadır. Bişr b. el-Haris, cimriler hakkında şöyle demiştir: ***"Cimrinin yüzüne bakmak, insanın kalbini katılaştırır. Cimrilerle karşılaşmak müminler için belâdır"***

Yahya b. Muaz da şöyle demiştir: ***"Kötü kimseler olsalar bile, cömertler için herkesin kalbinde bir sevgi vardır. İyi olsalar bile, cimrilere karşı herkesin kalbinde yalnız nefret vardır."*** İbnu'l-Mutez'in cimrilik hakkındaki görüşü de şudur: ***"İnsan malına cimrilik ettiği nispette şerefinden kaybeder."***

Mallarını kendileri için bile harcamaktan çekinen cimriler, Allah Teâlâ'nın kendilerine verdiği nimeti harcamamakla sadece kendilerini değil, eş ve çocuklarını da sıkıntıya sokarlar. Çevrelerindeki diğer insanlara fenalık yapmış olurlar. Çünkü, Allah'ın verdiği bu nimetlerde nafaka veya sadaka olarak diğer insanların da hakkı vardır. Bu hakkın sahiplerine verilmemesi zulümden başka bir şey değildir. Servet, Cenâb-ı Hakk'ın ihsanıdır. Allah (c.c.), serveti dilediğine verir, dilediğinden alır. Mal ve mülkün gerçek sahibi O'dur. Cimriler, bu şuura eremeyen insanlardır.

Beşer nefsi zayıftır, muhteristir. Ancak Allah'ın koruduğu kimseler bundan müstesnadır. Ancak imanla kendilerini mâmur edenler, bu cimrilik cehaletinden temizlenebilir, yeryüzünün zaruretlerinden kurtulabilir, menfaate karşı duydukları hırs kaydından vazgeçebilirler. Çünkü iman sahipleri, Allah'tan, maldan da üstün bir şey umabilirler. Bu umulan şey Allah'ın rızasıdır. Mümin kalp; mal ile değil, iman ile mutmain olur; Allah yolunda infak etmekle fakir düşeceğinden kork-maz. Kendi hiç bir şey değilken Allah onu meydana getirmiş, vücut, göz, kalp, lisan ve sayısız nimetler bağışlamış ve mal sahibi yapmıştır. Bunlar Allah'a aittir. Öyle ise Allah'a güvenen birisi Allah yolunda ve Allah rızası için malını infak etmekten çekinmez.

Ama kalp gerçek imandan yoksun olunca, infak etmeye veya sadaka vermeye teşebbüs ettiği zaman, her defasında, nefsinde bir cimrilik duygusu dalgalanmaya başlar, fakir düşeceğinden korkar. Böylece infak etmekten vazgeçer. Sonra onun hayatı emniyetsiz ve istikrarsız bir korku ve ihtiras cehennemi haline gelir. Allah'a söz verdiği halde ahdine ihanet eden, verdiği söze vefa göstermeyip Allah'a karşı yalan söyleyen, hiç bir zaman kalbini münafıklıktan kurtaramaz.

Evet, ölçülü hareket etmek İslâm nizamının temel esaslarından birisidir. Aşırı müsrif davranmak da cimri davranmak kadar dengeyi bozar. İslâm, dengenin bozulmamasını öngörür: "Elini boynuna bağlayıp cimri kesilme, büsbütün de açıp tutumsuz olma. Yoksa pişman olur açıkta kalırsın." (İsrâ,29) Ayet-i Celilede cimrilik, ellerini boy-nuna bağlıyan bir insan gibi tasvir ediliyor. İsraf ise, elini son haddine kadar açıp elinde ve avucunda ne varsa dağıtmak şeklinde ifade ediliyor.

Cimri insanın da, müsrif insanın da varacağı netice aynıdır. Cimriliğin de israfın da sonu pişmanlık duygusudur. Her şeyin en iyisi orta hallisidir. Orta yol, iman ahlâkı ile küfür ahlâkının sınırıdır: Cimrilik cehaletten gelen kara bir lekedir. İsraf ise şeytanın işini yapmaktır. Müsrifler şeytanın kardeşleri olarak tanıtılmaktadır. Cimrilik kelimesinin Kur'an'daki diğer bir karşılığı katur kelimesidir. Bu kelime, Türkçe'deki hasis kelimesini karşılamaktadır. Anlamı, eli sıkı, yahut çok cimri demektir. Kur'an'da, kişinin elindeki şeyleri çarçur etmesi demek olan israfın zıddı olarak kullanılmıştır. "Ve onlar ki harcadıkları zaman ne israf ederler, ne de cimrilik ederler; harcamaları bu ikisinin arasında dengeli olur." (Furkan,67).

Cimrilik konusu, Allah'ın çok kötülediği bir haslettir. İman eden bir kimse asla cimri davranıp mal yığmaz. Tamahkâr davranmaz. Nefsinin cimriliğinden kendini kurtarır. Cimriliğin ve tamahkârlığın son derecesi olarak Kur'an'da bir kelime daha vardır. Bu kelime şih, şuh veya şihh'dir. Kelime güçlü bir kötüleme anlamında tamahkârlık ve cimrilik demektir. "O halde gücünüz yettiği kadar Allah'tan korkun. (O'nun öğütlerini) dinleyin. İtaat edin. Kendi iyiliğinize olarak harcayın. Kim nefsinin cimriliğinden (şuhhe nefsihi) korunursa işte onlar, kurtuluşa erenlerdir." (Tegabün,16).

Bu ayete göre, cimrilik, nefsin kendisinde bulunan bir belâdır. Nefsi, bu belâdan ancak iman kurtarır. Allah'a ve âhiret gününe inanan insan, infak ederek nefsindeki bu cahilî lekeyi temizler, bu belâdan kurtulur. Cimrilik belâsından kurtulamayan insan İslâmî bir hayata aşina olamaz. İslâmî hayata alışkın olmayan cimriler, Allah'ın rahmet hazinelerine sahip olsalar bile, biter korkusuyla cimrilik ederler. Halbuki Allah'ın hazineleri bitmez ve tükenmez. "De ki, Rabbimin rahmet hazinelerine siz sahip olsaydınız tükenir korkusuyla yine de cimrilik ederdiniz. Hakikaten insan çok cimridir." (İsrâ,100). Bu cümle ile cimriliğin son haddi dile getiriliyor. Allah'ın rahmeti, her şeyi kaplamıştır. Onun ne bitmesinden ne de eksilmesinden endişe edilebilir.

Evet, onlar cimrilik yapıyorlar ve de:

Allah'ın kendilerine fazl u kereminden lütfettiği nimetleri gizli-yorlar, nimeti üzerlerinde göstermiyorlar. Halbuki Allah, bir kuluna hangi nimeti vermişse o kulunun üzerinde o nimetin eserinin görülme-sini sever buyuruyor peygamberimiz. Eğer üzerinizde Allah'ın ilim nimeti varsa, Allah size kitap ve sünnet bilgisi lütfetmişse, bulunduğunuz ortamlarda onu göstermek, onu ortaya koymak zorundasınız. Bilginizi ona muhtaç müslümanların istifadesine sunmak zorundasınız. Her bir ortamda Allah o nimeti sizin üzerinizde göstermenizi sever. Eğer bir mecliste insanlar attan, avrattan, fiyattan, murattan, marktan, dolardan, saptan, samandan konuşuyorlar ve siz de orada Allah'ın size verdiği ilmi ortaya koyup onların gündemlerini Müslümanlaştırma gayreti içine girmemişseniz bu nimeti gizliyorsunuz demektir.

Veya İslâmî bir hizmet için insanların sizden maddi yardım istemeye geldikleri bir ortamda kırk dereden kırk su getirerek, borcum, derdim, çekim, senedim, yandım, bittim diyerek Allah'ın sana fazlından lütfettiği imkânlarını gizlemeye kalkarsan Allah'ın gazabını hak e-diyorsun demektir. O anda üzerindeki Allah nimetini ortaya koymak ve göstermek zorundasın.

38. "Mallarını insanlara gösteriş için sarf edip, Allah'a ve âhiret gününe inanmayanları da Allah sevmez. Şeytanın arkadaş olduğu kimsenin ne fena arkadaşı vardır!"

Mallarını insanlara gösteriş olsun diye infak ediyorlar. Allah tarafından Allah'ın istediği bir hayatı yaşayarak Allah'ın rızasını ve cenneti kazanmak için verilmiş o mallarını onu verenin yolunda harcaya-rak Müslümanca bir hayat yaşamaları gerekirken insanlar için, toplum için yaşıyorlar. Toplumun değer yargılarına göre bir hayat yaşıyorlar. Toplum istedi diye mal harcıyorlar. Rububiyeti ona ehil olmayanlara, ibadeti ona lâyık olmayanlara sunmaya çalışıyorlar. Allah korusun bu gizli şirktir. Yaptıkları amellerinde sadece Allah'ın rızasını gözetmeyerek kendi kendilerini helâke sürüklemeye çalışıyorlar. Böyle riyakârların cehenneme gideceklerini anlatan pek çok hadis var. Bu sahih hadislerden bir tanesi de, bu ümmetten günahkârlar arasında cehenne-me gidecek üç grubu bildiren hadistir. Bunlar riyâ için cihad yapan, riyâ için Kur'an okuyan ve yine riyâ için mal harcayanlardır.

Bazıları yaptıkları ibadetlerinde Allah'tan hiçbir mükâfat beklemeden sadece insanlar duysunlar, bilsinler ve görsünler diye yaparlar. Sadece insanlar kendisine cömert desinler diye mal harcarlar. Kimsenin görmeyeceği bir ortamda, yani kendilerine bir övgü sağlamayacak bir durumda zırnık bile vermezler. Gerçekten bu çok kötü bir şirktir.

Bazıları da hem insanlar bilsin, görsün, hem de Allah sevap versin diye yaparlar. Yani yaptığı ibadetten gösterişin yanında bir de Allah rızası niyeti taşırlar. Hadis-i kutsilerde böyle kendisine başkalarının ortak edildiği ibadetleri Rabbimizin asla kabul etmeyeceği ortaya konulmaktadır. "Ben ortaklıktan müstağniyim" buyuruyor Rabbimiz.

İnsanı riyakârlığa sevk eden sebepler bildiğim kadarıyla üçtür. Bunlardan birincisi; övülmeyi sevmek, ikincisi zemmedilmekten korkmak, üçüncüsü de insanların elinde olan şeylere tama etmektir. Bu-hâri'de rivayet edilen bir hadislerinde Resûl-i Ekrem efendimiz buyurur ki; "Kim gaza eder de, gazasından maksadı bir deve yuları olursa, onun için o gazadan sadece niyet ettiği vardır."

Allah'a da, âhirete de iman etmiyorlar. Zaten Allah'a ve ahire-te, âhiretin hesabına kitabına inanmayan bir kimseden başkası da beklenemez. Böyle yaşayanlar bir kere mecburen şeytanla dost olmak zorundadırlar. Hayatlarını

Allah için değil de insanlar için, toplum için yaşayanların değişmez dostları şeytanlardır. Çünkü şeytan kendi dünyasında Allah'la giriştiği kavgada kendine bir hak tanımış ve ben Allah için bir hayat yaşamayacağım, Allah'ın istediği bir hayatı değil, kendi istediğim bir hayatı yaşayacağım, hayatıma Allah'ı karıştırma-yarak kendim belirleyeceğim diyerek, Allah'a kafa tutarak Adem'e secde emrini yerine getirmemişti. Allah'ın emrine boyun bükmemiş, Allah'a teslim olmamıştı.

Allah'ın emrine teslim olmayan mutlaka kendi emrine teslim o-lacaktır. Allah yasalarını beğenmeyen mutlaka kendi hevâ ve heves-lerini din kabul edecek, hayat programı kabul edecektir. İşte böyle Rabbi ile kavgaya tutuşan şeytan elbette kıyamete kadar kendi tanrılığının kavgasını sürdürecek, insanları Allah'a kulluktan koparıp, tıpkı kendisi gibi kendi hevâ ve heveslerine göre bir hayat yaşamaya sevk edecekti. Gelin ey insanlar dinlemeyin o Allah'ı. Kimmiş o Allah? Neden dinleyecekmişsiniz onu? Bu dünyada hayat programlarınızı kendi kendinize yaparak, kendi keyfinize göre özgürce bir hayat yaşamak dururken, özgürce istediğiniz her şeyi yapmak dururken neden Allah'ın emirlerine boyun büküp onun kulu kölesi yapacaksınız kendinizi?

Allah diyor ki, siz bilirsiniz. İsterseniz Rabbinizi dinlemeyip şeytanı dinleyin. Rabbinizin istediği hayatı değil de şeytanın gösterdi-ği hayatı yaşayın. Ama unutmayın ki kimi şeytan böylece aldatmışsa, kimi ayartıp bana kulluktan koparıp kendisine kul köle edinmişse, kim şeytanı dost edinmişse bilsin ki o ne kötü bir dosttur? Bilsin ki o insanı cehenneme götürücü, kendi ebedî azap mahalline götürücü bir dosttur.

İnsanlar mallarını şeytanların gösterdiği yollarda değil Allah'ın gösterdiği yollarda ve Allah için harcamalıdırlar. Eğer mal harcamada değer yargısı olarak insanlar Allah'ın değer yargılarını değil de toplumun, ya da şeytanın değer yargılarını kabul etmişlerse bu işten hiçbir hayır göremeyeceklerdir. Ama bana bu hayatı, bu ömrü, bu imkânları, bu malları veren Allah'tır. Öyleyse ben de bu ömrümü, bu ekonomik gücümü Allah için harcayacağım diyen kişi yaptığı harcamalarının karşılığını görecektir.

39. "Bunlar Allah'a, âhiret gününe inanmış, Allah'ın verdiği rızklardan sarf etmiş olsalardı ne zararı olurdu? Oysa Allah onları bilir."

Ne olurdu, keşke bunlar şeytanı dinlemeyerek Rablerini dinleselerdi de, Allah'a ve âhiret gününe iman ederek Allah'ın kendilerine verdiği mallarını Allah yolunda, Allah'ın istediği şekilde infak etselerdi aleyhlerine mi olurdu? Ne kaybederlerdi böyle yapsalardı? Zaten o mallar Allah'ın değil miydi? Sonunda onlar ölecek ve o malları Allah'a kalmayacak mıydı? Göklerin ve yerin mîrası sonunda Allah'a kalmayacak mıydı? Öyleyse niye tutuyorlar o malları ellerinde? Niye harca-mıyorlar Allah yolunda onları? Mezara mı götürecekler?

Sonunda onları hesaba çekecek olan Allah değil miydi? Allah onların yaptıklarını en iyi bilen değil miydi?

Ne oluyor bu insanlara? Kimin adına yaşıyorlar hayatlarını? Kimin adına harcıyorlar mallarını? Niye iman etmiyorlar Allah'a? Niye yaşadıkları bu hayatlarını Allah'a ve âhirete iman esasına bina etmiyorlar? Niye hayatlarında Allah'ı hüküm mercii kabul etmiyorlar? Niye harcamalarını harcadıklarını Allah'ın verdiği bilinci içinde yapmıyorlar? Bu malları kendilerinin mi yoksa? Bu ne bozuk bir anlayış böyle?

40. "Allah şüphesiz zerre kadar haksızlık yapmaz, zerre kadar iyilik olsa onu kat kat artırır ve yapana büyük ecir verir."

Gerçek şu ki, Allah kullarına zerre kadar haksızlık yapıp zulmetmez. Kulunun zerre ağırlığınca bir iyiliği varsa onu kat kat artırır ve kendi yanından çok büyük bir ecir verir. Gerçekten Allah kullarına karşı çok merhametlidir. Rabbimizin kullarıyla ilişkisi rahmet esasına dayanmaktadır. Allah kullarına yönelik ilişkilerinde kendisine rahmetini yazmıştır.

Ama unutmayalım ki onun gazabı da vardır. Ceza da verebilir kullarına. Hiçbir güç ve kuvvet ona karşı gelip, onunla çatışma içine giremez. Bu kadar Kahhâr, bu kadar Cebbâr, bu kadar güç kudret sa-hibi olduğu halde rahmeti bol olan Rabbimiz kullarının amellerini değerlendirirken onlara zerre kadar zulmetmiyor. Zerre ağırlığınca bile onlara haksızlık yapmıyor.

Ne kullarının amellerini zayi etmek şeklinde, ne işlemediklerinden ötürü onlara ceza vermek şeklinde, ne birilerinin suçunu bir başkasına yüklemek şeklinde, ne de birileri sebebiyle birilerine zulmetmek şeklinde kimseye zerre kadar bir haksızlık yapmaz Allah. Herkesin imanı neyse, ameli neyse, nasıl bir hayat yaşamışsa, iyi ya da kötü zerre kadar da olsa kim ne yapmışsa onu mutlak sûrette değerlendirmeye tabi tutar Allah. Mü'minlerin işledikleri zerre ağırlığınca bir hayırları karşılığında onlara mükafatlarını verirken, kâfirlerin de zerre kadar bir günahlarının cezasını verecektir.

Ama iyilik yapanların iyiliklerinin karşılığını kat kat verirken, Kur'an'ın başka yerlerinden öğreniyoruz ki o iyiliği yaparken kişinin ta-şıdığı niyetin derecesine göre bazen bire on, bazen bire yedi yüz, bazen da sonsuz mükafat verir.

Evet iyiliğin katsayısı böyle iken kötülüklerin katsayısı da sadece bire birdir. Bir kötülük işleyene sadece bir kötülük yazılmaktadır. Hattâ bir kötülük yapmaya niyetlenip de Allah korkusundan ötürü onu işlemekten vazgeçenlere bir iyilik yazılmaktadır. Yine bir iyilik yapmaya niyet edip de onu yapamayanlara da bir iyilik sevabı yazılmaktadır. Yine iyiliklerimiz

kötülüklerimizi giderdiği halde kötülüklerimiz iyiliklerimizi gidermemektedir. Rabbimiz hep bizim lehimizde takdirde bu-lunuyor.

Bakın kütüb-i sitte'nin tamamında rivayet edilen bir hadislerinde Resûl-i Ekrem Efendimiz şöyle buyuruyor: ***"Kim gönül hoşnutluğu ile helâlinden bir sadaka verirse, hemen onu Rahmân sağ eline alır. Verilen bu sadaka bir hurma bile olsa, Rahmân'ın elide büyüyüp çoğalır, nihayet dağ gibi olur; tıpkı sizden birinin atını veya buzağısını büyütmesi gibi"***
(Rûdâni 2/24)

Evet, unutmayalım ki İslâm'da determinizm yoktur. Yani bir milyon lira infak eden bir milyonluk sevap kazanır, bir milyar veren de bir milyarlık sevap kazanır diye bir şey yoktur. İslâm'da oran önemlidir. Meselâ benim cebimde bir milyonum var, onun beş yüz bin lirasını bir fakire infak ediyorum. Benim alacağım sevaba ulaşabilmesi için bir trilyonu olan kişinin beş yüz milyarını infak etmesi gerekmektedir. Bakın Hz Ali efendimizin rivayet ettikleri bir hadislerinde Allah'ın Resûlü bu hususu şöyle anlatır:

"Resulullaha üç grup geldi. Onlardan biri: "Benim yüz dinarım vardı, onunu tasadduk ettim" dedi. Öbürü: "Benim on dinarım vardı, birini tasadduk ettim" dedi. Diğeri de: "Benim benim tek bir dinarım vardı, onun on da birini tasadduk ettim" dedi. Bunun üzerine peygamber aleyhisselâm şöyle buyurdu: "Hepiniz sevapta eşitsiniz. Çünkü her birereniz malının onda birini sadaka olarak vermiştir."
41. "Her ümmete bir şahit getirdiğimiz ve ey Muhammed, seni de bunlara şahit getirdiğimiz vakit durum-ları nasıl olacak?"

Evet bütün ümmetler kendilerinin şahitleri olan peygamberleriyle geldikleri ve ey peygamberim seni de kendi ümmetine, tüm insanlığa şahit olarak getirdiğimiz zaman haliniz nice olacak? İnsanların halleri nasıl olacak o zaman? Evet her ümmeti, her topluluğu şahitleriyle beraber getirdiğimiz, seni de onların üzerine şahit olarak getirdiğimiz zaman nice olur haliniz?

Eğer şu anda yaşadığımız hayatta bunun bilinci içinde olur, Rabbimizi razı edecek bir dünya yaşarsak inşallah o günde Rabbimiz bizi utandırmaz. O gün herkes şahitlerle birlikte Allah'ın huzuruna getirilecek. O gün öyle sıkıntılar, öyle dehşetler olacak ki kâfirler isterler ki: